

čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

12

2024

ročník 76

Cena 50 Kč

Koláž: Miroslav Hupčych

Oceněné knihovny a knihovníci

- MARK – rekordní počet nominací
- Městská knihovna roku 2024

Nové technologie v knihovnách

- Bankovní identita v knihovnách
- Nové interaktivní zobrazení Českého pedagogického tezauru

**Seminář Co venkovské knihovny umějí a mohou
tentokrát v Dolních Chabrech**

Příloha

- „Děckaři děckařům“
V hlavní roli HUDBA

Ze zahraničí

- Nová strategie IFLA
- Celosvětové setkání knihovníků pod hlavičkou IFLA v Brisbane
- Estonské knihovny plné inspirace
- Reportáže z návštěvy národních knihoven ve Finsku a na Slovensku

Knihovny v novém

- Máslovice – starostka i vedoucí knihovny

Knihy s vánoční tematikou

Rejstřík 76. ročníku časopisu Čtenář

Seminář Co venkovské knihovny umějí a mohou v Dolních Chabrech s. 423–425
 ↑ Předání štafety a dárku Pavlině Bieberlové z Knihovny roku 2023 v Halenkovicích, která bude hostit příští seminář v roce 2025
 Foto: Pavel Klikar

Rekordní počet nominací v historii ocenění MARK s. 426–427
 ↑ Gratulace ministra kultury Martina Baxy Michalu Jokešovi z MKP k získání ocenění MARK 2024
 Foto: archiv NK ČR

Na skok u protinožců s. 435–436
 ↑ Lenka Prucková s prezidentkou IFLA paní Vicky McDonaldsovou v Brisbane
 Foto: archiv Lenky Pruckové

↑ Pobočka městské knihovny v Sydney Foto: Lenka Prucková

Erasmus+, tentokrát Slovenská národní knihovna s. 437–438
 ↑ Mária Cabadajová, pracovnice útvaru historických fondů SNK, při prezentaci jednoho ze vzácných svazků
 Foto: archiv Knihovnického institutu NK ČR

Estonské knihovny plné inspirace s. 439–440
 Výpůjční pult v pobočce cizojazyčné literatury
 Foto: Eliška Nehybová

Návštěva Finska v rámci programu Erasmus+ s. 441–443
 Interiér staré části finské Národní knihovny, která se označuje jako „Rotunda“ (zprovozněna 1906–1907); nyní slouží potřebám čtenářů pro volný výběr
 Foto: Pavlína Kočišová

- 423** **Události** Seminář Co venkovské knihovny umějí a mohou v Dolních Chabrech | Alena Wachtlová
Oceněné knihovny a knihovníci
426 Rekordní počet nominací v historii ocenění MARK | Monika Kratochvílová
428 Soutěž Městská knihovna roku slaví 15. výročí | Vít Richter
 Rozhovor s Mgr. Olgou Zeinertovou a Mgr. Martinem Žižalou z Národní knihovny ČR
430 Akvizice – srdce každé knihovny – dokončení | Milan Valden
Ze zahraničí
433 Nová strategie IFLA zdůrazňuje spolupráci, partnerství a vzdělávání | Vladana Pillerová
435 Na skok u protinožců | Lenka Prucková
437 Erasmus+, tentokrát Slovenská národní knihovna (zpráva ze studijní cesty na Slovensko) | Marie Šedá
439 Estonské knihovny plné inspirace | Eliška Nehybová
441 Návštěva Finska v rámci programu Erasmus+ | Pavlína Kočišová, Filip Pavčík
Příloha – Děckaři děckům
444 V hlavní roli HUDBA | Pavlína Lišovská
P1 TOP knihy k tématu v hlavní roli hudba | vybrala Pavlína Lišovská
P2–P3 Pracovní list „Mapa hudebních pocitů“ | vytvořila Pavlína Lišovská
P4 Hudba v hlavní roli i v deskové hře | vybrala Tereza Hřibová
445 **Rejstřík Čtenář 2024 Ročník 76**
453 Periodika na území dnešní ČR Venkov – ústřední deník agrární strany | Kateřina Spurná
454 Regionální periodika Časopis moravského muzea – Acta Musei Moraviae | Veronika Valentová
455 Z Knihovny knihovnické literatury Zajímavé knižní novinky | Barbora Procházková
456 Medailonky nadějných O projektech pro lidi na malém městě | Pavlína Lenghartová
458 Knihy s vánoční tematikou Vánoce v literatuře | Milan Valden
Využití nových technologií
460 Český pedagogický tezaurus – nové interaktivní zobrazení | Petr Savický
462 Bankovní identita v knihovnách aneb Nový standard digitálního přístupu k informacím | Petra Burdová
464 Knihovny v novém Obecní knihovna Měslovice | Vladimíra Sýkorová
466 Psalo se jinde | Renáta Krejčí Salátová
467 Ze světa | Roman Giebisch
468 Literární výročí Leden 2025 | Milan Valden

CONTENTS

- Topic – Media literacy at libraries**
423 What rural libraries know how to do and can do – seminar in Dolní Chabry | Alena Wachtlová
Award-winning libraries and librarians
426 More MARK award nominations than ever before | Monika Kratochvílová
428 The Municipal Library of the Year competition celebrates its 15th anniversary | Vít Richter
Interview with Mgr. Olga Zeinertová and Mgr. Martin Žižala from the Czech National Library
430 Acquisitions – the heart of every library – conclusion | Milan Valden
From abroad
433 New IFLA strategy emphasizes collaboration, partnership and education | Vladana Pillerová
435 Popping over to the antipodes | Lenka Prucková
437 Erasmus+, this time at the Slovak National Library (report from a study trip to Slovakia) | Marie Šedá
439 Estonian libraries full of inspiration | Eliška Nehybová
441 Visit to Finland under the Erasmus+ programme | Pavlína Kočišová, Filip Pavčík
Child specialists to child specialists – supplement
444 MUSIC in the leading role | Pavlína Lišovská
P1 TOP books with music in the leading role | selected by Pavlína Lišovská

- P2–P3** Worksheet “Map of musical feelings” | created by Pavlína Lišovská
P4 Music also featuring in board games | selected by Tereza Hřibová
445 **Čtenář 2024 index: Volume 76**
Periodicals in what is now the Czech Republic
453 Venkov – the Agrarian Party’s central daily | Kateřina Spurná
Regional periodicals
454 The Moravian Museum’s journal – Acta Musei Moraviae | Veronika Valentová
From the library of librarians’ literature
455 Interesting new books | Barbora Procházková
Promising profiles
456 On projects for people in small towns | Pavlína Lenghartová
Christmas-themed books
458 Christmas in literature | Milan Valden
Using new technologies in libraries
460 Czech Pedagogical Thesaurus – new interactive display | Petr Savický
462 Banking identity in libraries: The new standard for digital access to information | Petra Burdová
Libraries afresh
464 Měslovice Municipal Library | Vladimíra Sýkorová
466 Written elsewhere | Renáta Krejčí Salátová
467 From the World | Roman Giebisch
468 Literary anniversary January 2025 | Milan Valden

Před novou cestou

Těší mě pouštět se do nových projektů, i když pak přináší jistou nostalgii z toho, pokud třeba končí... V mém případě trvá pouto s časopisem *Čtenář* už více než čtyřicet let, a to z rozdílných stran. Své první příspěvky jsem zde publikoval již počátkem 80. let, pak jsem na ministerstvu kultury jako šéf knižně-literárního a knihovnického odboru zajišťoval v rámci odstátňování jeho převod z ministerstva na kladenskou knihovnu (došlo k tomu od dubnového čísla 1993); v roce 2016 jsem absolvoval konkurs na dočasné vedení *Čtenáře* po dobu jednoho roku jako zástup za kolegyni, která odcházela na mateřskou dovolenou. V současnosti tuto roli zastávám už devátým rokem, kdy se časopis po tři čtvrté století své kontinuální existence ocitá na počátku zásadních změn.

Dojde ke změně jeho formátu, typu vazby a stane se celobarevným. Změní se i periodicitu jeho vydávání. Co se nezmění, zůstane jeho tištěné verzi role kroniky oboru se zachycením zásadních legislativních změn, inspirativních nápadů z domova i ze zahraničí a obořové výměny informací. Zůstane i nadále příspěvkem Střeďočeské knihovny v Kladně k rozvoji oboru v nadregionálním měřítku. V souladu se současnými komunikačními možnostmi a potřebou rychlého a operativního přístupu k informacím se obohatí jeho možnosti o elektronické poskytování včasých a aktuálních informací. Na tom se však bude muset v co nejširší míře podílet pokud možno celá knihovnická obec z různých typů knihoven celé naší země.

Doufám, že zde naleznete ucelené informace nepozičené fragmentálními zájmy, a věřím, že na závěr svého působení v oboru právě zde pomohu k vystavění základů budoucí podoby toku odborných a výměny prakticky a široce využitelných informací, které přispějí k posílení role a významu knihovnického oboru ve společnosti.

Omlouvám se, že jsem vás tentokrát neprovedl obsahem úplně posledního čísla, které má ještě tradiční podobu, ale domnívám se, že takové rozloučení s minulým a přivítání nového se nepoštěstí každý den, někdy ani jednou za život. Ze zápraží staré napínám plachtu k nové cestě. Doufám, že už záhy se sejdeme nad stránkami inovované podoby časopisu.

Krásné a pohodové Vánoce vám přeje

JAROSLAV CÍSAŘ

Vydává:

Střeďočeská vědecká knihovna v Kladně,
příspěvková organizace Střeďočeského kraje,
ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
ISSN 0011-2321 (Print) ISSN 1805-4064 (Online)
Šéfredaktor: PhDr. Jaroslav Císař
Redaktorka: PhDr. Pavla Vlková
Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Sídlo redakce (příjem inzerce a objednávký na předplatné):

Střeďočeská vědecká knihovna v Kladně,
příspěvková organizace, Gen. Klapálka 1641,
272 01 Kladno
tel.: 312 813 154
e-mail: ctenar@svkkl.cz (Jaroslav Císař)
e-mail: ctenar.vlkova@svkkl.cz (Pavla Vlková)

Redakční rada: Mgr. Roman Hájek (předseda),
Bc. Kateřina Bajo, Bc. Jana Bednářová,
Mgr. Michaela Dombrovská, Ph.D.,
Mgr. Lenka Dostálová, Mgr. Zlata Houšková,
Mgr. Martina Košanová, PhDr. Renáta Krejčí Salátová,
PhDr. Radek Liška, Mgr. Lucie Macháčková,
Mgr. Petra Miturová, Mgr. Michaela Mrázová,
PhDr. Marie Otavová, PhDr. Vít Richter

Tisk: Calamarus, s. r. o., Pod Táborem 54/10,
199 00 Praha 9

Distribuce:

Rozesílání časopisu zajišťuje
SEND Předplatné, spol. s r. o., Ve Žlíbku 1800/77,
hala A3, 193 00 Praha 9 - Horní Počernice,
tel.: 602 514 779, e-mail: martina@send.cz
Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a. s. –
drobný prodej; MONITOR CZ, s. r. o.;
SUWECO CZ, spol. s r. o.

Podávání novinových zásilek povoleno
Ředitelstvím poštovní přepravy Praha čj. 1371/1994
ze dne 20. 6. 1994.

Podávání novinových zásilek bylo povoleno
Českou poštou s. p. OZSeč Ústí nad Labem
dne 21. 1. 1998. j. zn. P-327/98.
Cena jednoho čísla 50 Kč, roční předplatné 570 Kč
(dvojičíslo 70 Kč).

Předplatné pro Slovensko: Heršlová Dana,
L. K. Permanent, spol. s r. o., Hattalova 12,
831 03 Bratislava, tel.: 00421-02 49 111 203,
e-mail: herslova@lkpermanent.sk
Cena jednoho čísla 2,4 €, roční předplatné 27,3 €
(dvojičíslo 3,3 €)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR
Knihovna 21. století. Vydavatel si vyhrazuje právo
zveřejnit publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 9. 12. 2024,
vyšlo 16. 12. 2024.
Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

Seminář *Co venkovské knihovny umějí a mohou* v Dolních Chabrech

ALENA WACHTLOVÁ | alena.wachtlova@dchabry.cz

Jako vítězná Knihovna roku 2022 nám připadla milá povinnost uspořádat společně s naší nadřízenou krajskou knihovnou dvoudenní seminář s názvem *Co venkovské knihovny umějí a mohou*. Nad námi bdící knihovnou je Městská knihovna v Praze (MKP), a tak jsme společně s jejími metodičkami Táňou Janáčkovou a Hankou Hrabákovou a za přítomnosti koordinátorky Lucie Macháčkové z Národní knihovny ČR (NK) již na jaře zasedly ke společnému stolu, abychom naplánovaly co nejzajímavější program pro podzimní dvoudenní setkání.

Datum konání, se kterým jsme od počátku všichni pracovali, byl však nakonec přeložen z důvodu vyhlášení termínů konání krajských a senátních voleb, a tak se termín semináře musel přeložit na 25. a 26. 9.

První den

Program se odehrával v nově otevřené pobočce Městské knihovny v Praze (MKP) Petřiny. Budova byla slavnostně otevřena před necelým rokem a je jednou z mála nově postavených poboček MKP. Pobočka disponuje moderním sálem s profesionální audiovizuální technikou, a tak se hlavní část odborného programu odehrávala zde. Uvítání účastnic se ujal předseda Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR Roman Giebisch, který poté předal slovo náměstkyni ředitelky MKP Zuzaně Kopencové. Paní Kopencová shrnula historii vzniku a výstavby nové pobočky a pozvala přítomné na její odpolední komentovanou prohlídku.

Poté se slova ujala metodička z MKP Hana Hrabáková a popsala spolupráci mezi místní a krajskou knihovnou, zmínila možnosti služeb, které nabízí pro nás, tj. čtyřicet různě velkých knihoven v regionu Prahy, fungujících samostatně pod svými zřizovateli.

S ostatními do soutěže nominovanými knihovnamy z roku 2022 nás seznámila členka hodno-

ticí komise Monika Kratochvílová z Moravské zemské knihovny v Brně (MZK). Po zhlédnutí profilů a zajímavých aktivit, které měla komise možnost posuzovat, jsem nabyla dojmu, že titul Knihovna roku by měl patřit všem nominovaným bez rozdílu.

Dalším významným hostem byla Lenka Dostálová z Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven MZK. Její příspěvek představil příklady dobré praxe malých knihoven, ale také nejčastější nešvary při jejich prostorovém řešení. Dále hovořila o tom, jak je důležité příjemné prostředí a atmosféra nejen pro návštěvníky, ale i pro knihovníka. Se svou prezentací pak volně navázal architekt Tomáš Hořava, jehož ateliér se podílel na interiéru knihovny Jezerka v Praze, Městské knihovny Mělník, Knihovny městyse Choltice, Knihovny Zbraslav, Regionální knihovny Teplice a dalších.

Následovala má gratulace knihovnici Pavlíně Bieberlové z oceněné Knihovny roku 2023 v Halenkovích, které jsem předala symbolickou štafetu v konání příštího semináře a malý dárek – zvoneček nejen na dekoraci, ale především k ohlašování začátku rozmanitých akcí, které všichni v knihovnách pořádáme.

Poté následovala krátká přestávka a již avizovaná prohlídka budovy knihovny „od sklepa až po půdu“ v doprovodu Zuzany Kopencové. Měli

Prezentace Lucie Janákové z oceněné knihovny ve Smrčné

jsme možnost zhlédnout v akci třídící linku, která je schopna podle RFID štítku odeslat knihy z rezervací do vozíku té správné pobočky MKP. Prohlédli jsme si vazačskou dílnu a katalogizační oddělení, otevřený prostor s herním koutkem pro děti v přízemí a první patro s hlavním fondem knihovny a relaxačními místy. Zajímavostí byly prostory pro návštěvníky se samoobslužnou kuchyňskou linkou, umožňující uvařit si čaj nebo kávu a posedět s občerstvením. Prohlídkou končil program na této pobočce. Původně naplánovaný večerní program na pražské Náplavce (v té době uzavřené) bohužel vyloučily nedávné povodně. A tak jsme se podle náhradního plánu vydali na pražský Vyšehrad, kterým nás provedl v historii erudovaný kolega z pražské pobočky MKP Jakub Rychtar. Po večeri v blízké restauraci se závěr prvního dne konal v HE LABu, kde bylo možné si vyzkoušet virtuální realitu a seznámit se s 3D tiskárnami.

Den druhý

Odehrával se v naší městské části Praha-Dolní Chabry. Na 48 účastnic se setvalo ve velkém sále Chaberského dvora, v objektu bývalého statku, kde se nyní nachází nejen úřad městské části, ale i jedna třída mateřské školy, dvě lékařské ordinace a především knihovna a kulturní centrum. Program po celý den moderovala Marie Šedá z NK, která k úvodnímu slovu vyzvala starostku MČ Praha-Dolní Chabry Kateřinu Šilhouvou

Šafránkovou. Po jejím vřelém přivítání hostů byla řada na prezentaci chaberské knihovny.

Své milé kolegyně jsem zavedla nejprve před levé křídlo budovy, k bývalé sýpce, kde nyní knihovna sídlí. Účastnice se zastavily na venkovním prostoru před vstupem do knihovny, prohlédly si naši schránku na vracení knih v podloubí a poté interiéry přízemí i další patra. Hlavní expozice se nacházela v podkrovní galerii. Tam byla nainstalována ukázka s výběrem našich aktivit na fotografiích, vystavené byly vyrobené předměty a ušité kostýmy k akcím. Po prohlídce jsme se vrátily do sálu, kde program pokračoval příspěvkem Lucie Janákové z Knihovny Smrčná o zapojení knihovny do činnosti místních spolků a kultury obce. Knihovnice Radka Zelenková referovala o maratonu čtení tatínků v Knihovně městyse Choltice a následoval příspěvek Víta Richtera o digitálních službách v knihovnách. O spolupráci mezi knihovnou a Místní akční skupinou Podlipansko jsme se dozvěděli podrobnosti od Květy Šlemínové. Na závěr dopoledního odborného programu pohovořila Eva Adamcová z Městské knihovny Chodov o dobrovolnicích a způsobech jejich hledání a využití v knihovnách.

Po obědě se sál opět zaplnil a všichni jsme se těšili na workshop Miloslava Lince z MKP o praktické využitelnosti AI v knihovnách. Že se s AI budeme setkávat čím dál častěji, je jasné, jelikož již nyní je běžná věc, že dokáže zkrátit mnohadinové přípravy výukových materiálů na minuty...

Společná fotografie v obřadním sále Chaberského dvora, kde probíhaly prezentace druhého dne

Kdo chtěl, mohl následující přestávku využít k procházce s místostarostou Stanislavem Vyšíněm za hlavní chaberskou památkou, k románskému kostelu Stětí sv. Jana Křtitele. Kdo nikoli, přesunul se zvolna do prostor knihovny na workshop s lektorkou Blankou Červinkovou. Jeho účastnice si vyrobily jako vzpomínku na seminář pestrou keramickou mozaiku. A pak se již čas nachýlil, a přestože naše řady mírně prořídly, odebrali jsme se všichni opět do sálu, kde započalo finále celého dvoudenního semináře. Místní ochotnický soubor DIVOCH odehrál divadelní komedii *Víkend* z pera spisovatele Ivana Krause. Se závěrečným potleskem z hlediště jsme mohli konstatovat, že letošní jubilejní 20. ročník semináře *Co venkovské knihovny umějí a mohou* zdárně skončil.

Doufáme, že se nám po oba dva dny podařilo udržet mezi účastnicemi dobrou náladu, umož-

nit seznámení mezi kolegyněmi napříč Českou republikou a předat si mnoho nápadů a inspirace. Po skončení jsem obdržela několik e-mailů s reakcemi a z jednoho mi dovolu citovat: *Chtěla bych Vám touto cestou moc poděkovat za podnětné a inspirativní představení Vaší knihovny v rámci semináře Co venkovské knihovny umějí a mohou. Je vidět, že je vše hlavně o liddech a že pokud se chce, všechno jde.*

Já bych chtěla za sebe poděkovat všem knihovnicím z různých koutů ČR, že vážily dlouhou cestu do hlavního města, že většina z nich vytrvala až do samého závěru programu v pozdních večerních hodinách. A také děkuji Lucii Macháčkové z NK a Hance Hrabákové z MKP za báječnou spolupráci a neutuchající energii na přípravách semináře! A za rok na viděnou ve Zlínském kraji.

Foto: Jan Bubela

Do čísla přispěli

Bc. Petra Burdová – Národní knihovna ČR ■ Mgr. Roman Giebisch, Ph.D. – Národní knihovna ČR ■ Bc. Tereza Hřibová – Knihovna Jiřího Mahena v Brně ■ Mgr. Pavlína Kočišová – Národní knihovna ČR ■ Mgr. et Mgr. Monika Kratochvílová – Moravská zemská knihovna ■ PhDr. Renáta Krejčí Salátová – Národní knihovna ČR ■ Bc. Pavlína Lenghartová – Univerzita Karlova, studující ■ Mgr. Pavlína Lišovská – Knihovna Jiřího Mahena v Brně ■ Bc. Eliška Nehybová – Městská knihovna Milovice ■ Mgr. Filip Pavčík, Ph.D. – Národní knihovna ČR ■ Mgr. Vladana Pillerová – Národní knihovna ČR ■ Bc. Barbora Procházková – Národní knihovna ČR ■ RNDr. Lenka Prucková – Knihovna města Olomouce ■ PhDr. Vít Richter – Národní knihovna ČR ■ Petr Slavický – Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského ■ Mgr. Kateřina Špurná, Ph.D. – Knihovna Národního muzea ■ Ing. Vladimíra Sýkorová – obec Málsovice ■ PhDr. Marie Šedá – Národní knihovna ČR ■ Milan Valden – Národní knihovna ČR ■ Mgr. Veronika Valentová, Ph.D. – Knihovna Moravského zemského muzea ■ Alena Wachtlová – Místní knihovna Praha-Dolní Chabry

Rekordní počet nominací v historii ocenění MARK

MONIKA KRATOCHVÍLOVÁ | Monika.Kratochvilova@mzk.cz

Předávání ocenění MARK, které organizuje Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP) a které v roce 2024 proběhlo už popatnácté, se za dobu svého trvání stalo jednou z prestižních knihovnických událostí. Potvrzuje to i jeho každoroční vyhlašování při předávání státní ceny Ministerstva kultury Knihovna roku. Původním cílem soutěže bylo motivovat mladé kolegy pro práci v oboru a poukázat na to, že uznání si zaslouží všichni, kdo něco dokážou.¹

Mezníkem v historii ocenění byl rok 2023, který rozšířil celostátní hodnocení o krajskou úroveň s cílem podpořit nominace mladých kolegů a současně více zapojit regionální organizace SKIP do průběhu soutěže. Pozitivní ohlas na tuto změnu potvrdil výrazný nárůst počtu nominací v letošním roce: z pěti kandidátů v roce 2022 na 28 v roce 2023. Tento počet nicméně překonal letošní ročník, kdy se ze 13 krajů sešlo až 34 nominací!

Již druhým rokem převzalo záštitu nad soutěží Sdružení místních samospráv ČR, jmenovitě jeho předsedkyně Eliška Olšáková.

Přehled letošních krajských vítězů (s počtem nominací):

- Hl. m. Praha: **Michal Jokeš**, Městská knihovna Praha, pobočka DOK16 (6 nominací)
- Středočeský kraj: **Jaroslava Tichá**, Středočeská vědecká knihovna v Kladně (2 nominace)
- Jihočeský kraj: **Michal Šimek**, Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích (2 nominace)
- Karlovarský kraj: **Barbora Šmudlová**, Městská knihovna Chodov (1 nominace)
- Ústecký kraj (Drsný MARK / Drsná MARKéta): **Lucie Šejnohová** (2 nominace)
- Liberecký kraj: **Anežka Plířová**, Místní lidová knihovna Libštát (1 nominace)
- Královéhradecký kraj: **Jaroslav Beran**, Knihovna města Hradce Králové (3 nominace)

Michal Jokeš na Smíchovské náplavce před dílnou DOK16

- Pardubický kraj: **Iveta Šedová**, Městská knihovna Ústí nad Orlicí (1 nominace)
- Kraj Vysočina: **Anna Holešová**, Obecní knihovna Sněžné (3 nominace)
- Jihomoravský kraj: **Tereza Večeřová**, Městská knihovna Znojmo (3 nominace)

¹ <https://www.mvcr.cz/clanek/cena-mar-k-jak-ziskat-a-udrzet-mlade-lidi-v-tymu.aspx>

Bibliolod', kotvíci naproti dílně DOK16

- Olomoucký kraj: **Lucie Svobodníková**, Městská knihovna Lipník nad Bečvou (4 nominace)
- Moravskoslezský kraj: **Jakub Vlček**, Městská knihovna Bruntál (5 nominací); od roku 2023 ředitel knihovny
- Zlínský kraj: **Iveta Škapová**, Masarykova veřejná knihovna Vsetín (1 nominace).

S největším bodovým ohodnocením se na 1. místě umístil a letošním nositelem MARK 2024 se stal **Michal Jokeš** z Městské knihovny v Praze, vedoucí řemeslné dílny DOK16. Dílna plní významnou komunitní roli – propojuje uživatele, kteří se od sebe vzájemně učí a pomáhají si. Funguje i jako vzdělávací instituce – pořádá řadu přednášek, lekcí a workshopů. Michal Jokeš stál u zrodu a je také hlavním organizátorem každoročních festivalů otevřených dílen. V roce 2023 se mu podařilo vyjednat jako sezónní pop-up aktivitu bibliolod': první pražskou kniholod', kotvíci naproti dílně DOK16. Nominaci zaslal Ondřej Hudeček z Městské knihovny v Praze: za aktivity řemeslné dílny DOK16, za bibliolod' a za koncepci rozvoje kreativních center Městské knihovny v Praze.

Bližší informace o jednotlivých kandidátech jsou dostupné na webové stránce SKIP s přehledem krajských vítězů a v průběhu léta byly sdí-

leny na Facebooku a Instagramu SKIP spolu se soutěží o největší počet lajků. Nejvíce – až **283 lajků** – obdržela Iveta Šedová z Městské knihovny v Ústí nad Orlicí, kandidátka na celostátní ocenění a vítězka za Pardubický kraj. Od předsedy SKIP Romana Giebische obdržela měsíční předplatné Dramoxu, knihy *O češtině s Karlem Olivou* a *Tajemná řeč genů*.

Poděkování za nelehkou práci patří členům hodnotící komise: Petře Buráňové (z Knihovny města Ostravy), Heleně Dlouhé (ze stejnojmenné instituce, nositelce ocenění MARK 2023), Michaele Mrázové (z Národní knihovny ČR, nositelce ocenění MARK 2022 a současně předsedkyni sekce Mladý SKIP), Libuši Nivnické (ředitelce Knihovny Jiřího Mahena v Brně), Daně Petrýdsové (ředitelce Krajské vědecké knihovny v Liberci) a Marice Zadembské (z Knihovny Třince). Novinkou posledních let je zapojování nositelů MARK jako členů hodnotící komise.

Letošní ročník oceňování mladých knihovnic a knihovníků MARK potvrdil, že máme v knihovnách všech velikostí šikovné mladé kolegy, které těší přinášet nové podněty a nápady a kreativně je realizovat. Je to v každém případě dobrá zpráva pro rozvoj našeho oboru, který se nemusí obávat o svoji budoucnost.

Foto: archiv MKP

Soutěž Městská knihovna roku slaví 15. výročí

VÍT RICHTER | Vit.Richter@nkp.cz

Oceňování a soutěžení knihoven má v českém knihovnictví už hodně dlouhou tradici. V době socialismu to byla soutěž známá pod zkratkou BVLK – Budujeme vzornou lidovou knihovnu. V roce 2000 vyhlásil SKIP (Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR) ve spolupráci se Spolkem pro obnovu venkova cenu Knihovna roku jako součást soutěže Vesnice roku.¹ Tato cena se v roce 2003 stala státní cenou vyhlašovanou Ministerstvem kultury. Základní část ceny Knihovna roku je orientována především na oceňování knihoven v malých obcích, proto se SKIP v roce 2010 rozhodl každoročně vyhlašovat soutěž Městská knihovna roku (dále jen soutěž MKR) se zaměřením na obce, které mají statut města (pozn.: o posledním ročníku viz Čtenář, 2024, č. 11, s. 405–406).

Hlavním cílem soutěže je motivovat městské knihovny v jejich rozvoji. Soutěž byla zpočátku podporována firmou SKANSKA, ale od roku 2015 převzal záštitu Svaz měst a obcí ČR.²

Jak vybrat nejlepší městskou knihovnu roku

Každá soutěž musí mít svá pravidla, která by měla garantovat co největší objektivitu při hodnocení. V prvním období soutěže MKR se využívalo pro první kolo hodnocení statistických dat pomocí metody benchmarkingu, tj. vzájemným porovnáváním výsledků činnosti knihoven působících v městech s obdobným počtem obyvatel. Potom následovala jízda hodnotitelské komise po vybraném okruhu osmi knihoven a jejich prohlídka. Zkušenosti s hodnocením podle benchmarkingu ukázaly, že tato metoda není schopna v plném rozsahu vyhodnotit celkový kontext, ve kterém jednotlivé knihovny působí. Proto se hodnocení postupně měnilo a více kombinovalo s cílem dosáhnout co největší objektivitu.³

V současné době má výběr nejlepší městské knihovny tři stupně:

- A.** V první fázi vyberou jednotlivé regionální výbory SKIP ve spolupráci s krajskými metodickými/metodiky jednu městskou knihovnu v rámci kraje a nominují ji do soutěže. Podmínkou je, aby nominovaná knihovna souhlasila se vstupem do soutěže. Kritéria pro tento výběr jsou volná a vycházejí ze znalosti knihoven v kraji. Hodnotí se například:
- objekt knihovny – prostor, vybavenost, dostupnost
 - úroveň knihovnických služeb
 - aktivity knihovny jako vzdělávacího, kulturního a komunitního centra
 - spolupráce knihovny s relevantními subjekty na úrovni města či regionu, zapojení do spolupráce knihoven
 - pracovníci knihovny – jejich kvalifikace, pracovní prostředí, schopnost spolupráce.

B. V druhé fázi čtyřčlenná hodnotitelská komise SKIP⁴ provede výběr knihoven, které postoupí do druhého kola. Předmětem hodnocení je posouzení činnosti knihoven na základě statistických dat metodou benchmarkingu. Zde může každá knihovna získat maximálně 30 bodů. U každé knihovny se dále hodnotí dvě nejvýznamnější akce uplynulého roku. Každá akce se posuzuje podle předem stanovených kritérií:

- dopad na místní komunitu
- regionální dopad
- celostátní dopad
- původnost
- aktuálnost
- cyklická akce.

Za každou akci může knihovna získat 35 bodů. Získané body se sečtou a sestaví se pořadí knihoven podle nejvyššího počtu dosažených bodů (maximum je 100 bodů). Prvních osm knihoven potom vstupuje do závěrečného kola.

C. Ve třetí fázi hodnotitelská komise navštíví všechny vybrané knihovny. Průběh návštěvy má předem stanovená pravidla. Úvodem si každá knihovna připraví svou prezentaci a následuje prohlídka knihovny. Úkolem každého hodnotitele je, aby knihovnu a její činnost vyhodnotil podle 40 předem stanovených kritérií (viz dále), která jsou rozdělena do čtyř bloků.⁵ Pro hodnocení byla nastavena šestistupňová, respektive sedmistupňová škála.

6 bodů	výjimečný
5 bodů	vynikající
4 body	velmi dobrý
3 body	dobrý
2 body	příjemný
1 bod	slabý
0 bodů	nebylo co

Za každé hodnocené kritérium může knihovna získat až šest bodů. Na první pohled je zřejmé, že každé kritérium má pro činnost knihovny různý (menší či větší) význam. Proto jsou kritéria seskupena do čtyř hlavních bloků. V každé skupině se provede součet získaných bodů a upraví se podle váhy v rámci celku. Ještě před výjezdem komise jsou knihovny požádány o vyplnění stručného dotazníku, aby samy informovaly o splnění některých kritérií. Členové komise si prostudují vyplněné dotazníky a webovou stránku knihovny.

Blok: informace o knihovně – 3 kritéria, váha 5 %

- v průvodcích pro turisty
- na mapách obce, města
- na internetu, webových stránkách, soc. sítích.

Blok: umístění, viditelnost a dostupnost – 10 kritérií, váha 15 %

- architektonicky zajímavá stavba
- umístění ve městě
- veřejná doprava – dostupnost
- vybavení pro pěší a cyklisty
- parkoviště
- směrovky do knihovny ve městě
- označení na budově
- otevírací, provozní doba
- dostupnost pro osoby se zdravotním postižením
- označení, orientace v budově.

Blok: služby knihovny, nabídka – 17 kritérií, váha 45 %

- přístupnost pro všechny – místní a hosté
- registrační poplatek, ceny služeb
- rozsah knihovního fondu včetně různých forem médií (e-knihy, audioknihy, hudební nosiče, hry, didaktické hračky/lekotéka, hudební nástroje, čtečky, tablety, přehrávače, knihovna věcí atd.)
- volný výběr, forma nabídky knihovního fondu (uspořádání, přehlednost, označení, kufříky apod.)

¹ KODÝMOVÁ, Milena. *Knihovna roku 2000*. Online. In: Bulletin SKIP. 2000, roč. 9. s. 18-19. ISSN 1210-0927. Dostupné z: <http://krameriusndk.nkp.cz/search/handle/uuid:e1b15560-4965-11e8-946a-005056825209>. [cit. 2024-10-06].

² Výsledky předchozích ročníků soutěže jsou dostupné na: <https://www.skipcr.cz/oceneni/mestska-knihovna-roku>; poslední ročník 2024 viz Čtenář, 2024, č. 11, s. 405–406.

³ DIVÍNOVÁ, Daniela. *Cesta soutěže Městská knihovna roku do roku 2022*. Online. Duha: informace o knihách a knihovnách z Moravy. 2022, roč. 36, č. 3, s. 19-21. ISSN 0862-1985. Dostupné z: <http://duha.mzk.cz/clanky/cesta-souteze-mestska-knihovna-roku-do-roku-2022>. [cit. 2024-10-06].

⁴ V roce 2024 působila hodnotitelská komise ve složení: Daniela Divínová (ředitelka Masarykovy veřejné knihovny Vsetín), Kateřina Hubertová (vedoucí metodického oddělení Knihovny města Hradce Králové), Vít Richter (ředitel Knihovnického institutu Národní knihovny ČR), Marie Šedá (Knihovnický institut Národní knihovny ČR).

⁵ Způsob hodnocení a nastavení kritérií je inspirováno projektem: *Library Ranking Europe: Mystery shopping in libraries – Ranking of European public libraries from a customer perspective* [online]. 2018 [cit. 2024-10-06]. Dostupné z: <http://libraryranking.com/>.

- nabídka novin a časopisů
- občerstvení, kavárna, restaurace
- propagace služeb knihovny, publikační činnost
- informační a komunikační technologie
- přístup k wifí v celé budově
- služby pro děti, programy pro školy
- služby pro mládež, teens
- služby pro seniory
- speciální služby: hendikepovaní, malé a střední podniky, zákazníci, turisté atd.
- programy, události, přednášky
- spolupráce s jinými organizacemi při akcích
- zapojení knihovny do celostátních online služeb (např. Ptejte se knihovny, DNNT, Knihovny.cz, Souborný katalog ČR, Získej...)
- bezkontaktní vracení a výdej (bibliobox apod.).

Blok: prostor knihovny, vnitřní vybavení knihovny – 10 kritérií, váha 35 %

- estetika prostoru
- osvětlení
- vstupní prostor
- venkovní prostor pro konání akcí
- klidové zóny, místa k sezení a relaxaci
- sociální zázemí (např. toalety, přebalovací pult apod.)
- prostor pro děti, mládež, teens
- prostor pro vzdělávací, kulturní a komunitní akce
- další prostory (např. dílny, makerspace aj.)
- prostor pro výstavy.

Na závěr se provede součet všech získaných bodů od hodnotitelů, provedou se přepočty vah a stanoví se konečné výsledky hodnocení. Pro ocenění se vybírají první tři místa. ■

Rozhovor

s **Mgr. Olgou Zeinertovou** a **Mgr. Martinem Žížalou**
z Národní knihovny ČR

Akvizice – srdce každé knihovny

Dokončení

MILAN VALDEN | milan.valden@nkp.cz

Text je dokončením rozhovoru s Olgou Zeinertovou, bývalou vedoucí Oddělení doplňování domácích dokumentů (ODDD), a jejím nástupcem Martinem Žížalou (první část byla publikována ve *Čtenáři*, 2024, č. 10, s. 350-352).

Vím, že jste aktivně činná také v knihovnických odborech. Jak se vám odborářská práce daří?

Olga Zeinertová (OZ): Odborová organizace je v NK organizovaná v Odborovém svazu pracovníků kultury a ochrany přírody (OSPKOP). Tuhle práci vnímám jako snahu vyrovnávat poměry sil mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem prostřednictvím kolektivní smlouvy a uplatňováním dalších pravomocí odborové organizace. Jde především o BOZP, tedy kontrolu pracovních podmínek zaměstnanců a snahu o jejich zlepšení i pro

jednávání všech opatření, která se týkají většiny zaměstnanců. Za tu dobu, kdy jsem členkou výboru odborové organizace, jsme jednali s mnoha managementy NK – a nebyly to vždy příjemné chvíle. Z větších úspěchů bych jmenovala např. vyjednání 100% náhrady platu při překážkách na straně zaměstnavatele a také při přerušení práce způsobené nepříznivými povětrnostními vlivy, pět dní volna z kolektivní smlouvy, k jehož čerpání není potřeba svolení nadřízeného. Naši zaměstnanci mají zaručeno další pracovní volno nad rámec zákoníku práce, resp. příslušného nařízení vlády: volný den pro rodiče prvňáčků (k doprovodu dítěte do první třídy v den zahájení školního roku s náhradou platu), placené volno na promoci zaměstnance, který si zvýšil kvalifikaci v oboru knihovnictví a informační věda (nebo v jiném oboru uplatnitelném v NK), též jeden den nad rámec příslušného nařízení vlády na rozloučení se zesnulým rodinným příslušníkem a další. Před několika lety jsme vymohli výměnu pracovních židlí zaměstnanců pracujících u počítačů. Díky našemu letitému upozorňování na nevhodný (neergonomický) nábytek jsme dosáhli dohody s vedením knihovny a zorganizovali akci, při které si zaměstnanci mohli vyzkoušet čtyři vzorky židlí, které jsme vybrali a které byly dovezeny do Klementina, a pak si objednat židli, která nejlépe odpovídala jejich tělesným parametrům. Měli jsme tehdy také oporu lékařky pracovnělékařských služeb. Je to zatím asi nejvýznamnější počín v rámci ergonomických požadavků na pracoviště. Současné vedení knihovny dokázalo vyhovět dlouhodobým požadavkům odborů i dalších zaměstnanců a zajistilo stravování pro zaměstnance v budově v Hostivaři a umožnilo ve spolupráci s OSPKOP soukromé výpůjčky zaměstnanců také v budově v Hostivaři.

V poslední době se chceme mimo jiné domluvit s vedením knihovny na systémovém řešení hodnocení zaměstnanců a na způsobu, jak řešit individuální stížnosti na kolegy či nadřízené. Je toho samozřejmě mnohem více a rádi přivítáme další členy. Usilujeme o to, abychom byli moderním občanským sdružením*, které bude v rámci možností reflektovat potřeby zaměstnanců na všech pracovištích knihovny. NK mo-

mentálně usnadnila situaci rodičům s malými dětmi tím, že pro ně zřídila dětskou skupinu v Klementinu. Ovšem i rodiče pracující v našem druhém areálu v Hostivaři by měli zájem o totéž. Věřím, že se to po dostavbě další hostivařské budovy povede.*

Bez lásky ke knihám se knihovník jistě neobejde, kde se vzala u vás a co ráda čtete?

OZ: Vyrůstala jsem v šedesátých letech v Karlových Varech v učitelské rodině v bytě s tisíci knihami. Televizi jsme měli v tzv. zadním pokoji a chodili jsme tam s bráškou na večerníčky a nedělní pohádky. Nic víc. Rodiče nám četli a knížky u nás byly ctěnou součástí života. Do knihovny jsem se zapsala hned po prvním pololetí první třídy a knihy jsem začala potřebovat. Voněly a byly krásné, plné příběhů, lidí a krajin, situací, pocitů, neznámých slov. Byly mi blízké, i když jsem spoustu věcí nechápala. Když jsem ve druhé třídě četla poprvé *Babičku*, nerozuměla jsem zaboja, jak mohla ta krásná paní Božena Němcová věnovat knihu nějaké hraběnce. Hraběnce? Ony opravdu žily nějaké hraběny? V pubertě jsem už byla úplně spoutaná literaturou, dobrovolně uvězněná mezi čtyřmi stěnami. Četla jsem a četla, stovky a řekla bych tisíce knih za ta léta mládí. Neslyšela jsem a neviděla, nic mě nemohlo zaujmout jako kniha. Byla to vášeň a niterná potřeba. Přčetla jsem ruskou a francouzskou klasiku 19. století, středověkou českou literaturu, českou obrozeneckou literaturu, kterou jsem upřímně milovala, samozřejmě starověké eposy a báje, části *Bible*, severské romány, zkoušela jsem číst *Eddu*, *Rámájánu*, *Pohádky tisíce a jedné noci*, Franze Kafku, Virginii Wolfovou, americké klasiky, italské, španělské. Nerozlišovala jsem zpočátku význam knihy a autora nebo autorky, prostě jsem hltala, co mi přišlo pod ruku a co jsem vzala tátovi tajně z knihovny. Byla to nádherná léta. Literatura a to fanatické čtení mi dalo široký všeobecný rozhled a pochopení pro různé lidi v různých situacích a dobách. Prožitky lásky a nenávisti, strachu i naděje. Smutek a napětí. Soucit a touhu po spravedlivém světě. Nechci být patetická, ale je to tak.

* Občanské sdružení vznikalo registrací stanov u Ministerstva vnitra. Občanská sdružení podle tohoto zákona existovala v České republice od roku 1990, od počátku roku 2014 se sdružení podle nového občanského zákoníku považují za spolky a ve lhůtě stanovené zákonem tomu musí přizpůsobit i své názvy a stanov.

No a posléze jsem objevila, že nepsaly jen sestry Brontëovy, Jane Austenová, Božena Němcová, George Sandová, Sofie Podlipná, Teréza Nováková a dalších pár žen z čítanek, ale že existuje pro mě zcela neznámý svět autorek, o kterých jsme se neučili ani na vysoké škole. Ono těch spisovatelek bylo mnohem více a psaly dobře a dokázaly se uživit. Zde sice není prostor na obsáhlejší vyjádření, ale chci tím říci, že mě čím dál víc přitahovaly autorky a ženské literární postavy. Velmi mě třeba okouzila kniha *S elegancí ježka* od francouzské spisovatelky Muriel Barberyové. Musím říct, že bych si taky někdy přála umět tak dokonale tajit svůj pravý život. Obecně řečeno mám ráda knihy o historii téměř čehokoli a v posledních letech mě zajímají detektivky, biografie a knihy o postavení žen a umělek v různých historických obdobích a společnostech. Nenašla jsem zalíbení ve fantasy, science fiction a hororech...

V jaké kondici jste předala oddělení svému nástupci a co byste mu popřála?

OZ: V oddělení pracuji inteligentní a vzdělaní lidé, kterých si vážím, věřím jim a mám je ráda. Jsem opravdu vděčná za všechna ta léta. Stejně tak věřím Martinovi, že s kolegyněmi a kolegy dokáže úspěšně spolupracovat na všech úkolech, které máme a které nás v budoucnosti čekají. To mu ze srdce přeju.

Martine, jaká byla tvoje cesta k práci v NK?

Martin Žízala (MŽ): Vystudoval jsem obor Informační studia a knihovnictví na FF UK, nejdříve bakalářské studium a poté navazující magisterské. V něm jsem si ale zvolil zaměření informační a cítil jsem se více jako informační pracovník, nikoliv knihovník. Po studiích mě v roce 2011 zaujal inzerát na místo akvizitéra v NK, oddělení tehdy ještě vedla paní Vlasta Havelková a sídlilo v Klementinu. Uspěl jsem a 16. 5. 2011 nastoupil jako benjamínek do tehdy ryze dámského oddělení. Kolegyně mne přivítaly vřele, v té době byl mladý muž (a k tomu vystudovaný knihovník) v NK vzácností. Dnes už je situace úplně jiná.

Čím vším jsi v oddělení, které čerstvě vedeš, prošel?

MŽ: Opravdu vším. Byl jsem přijat jako akvizitér pro budoucí elektronický povinný výtisk,

e-knihy byly tehdy nový fenomén. Také jsem se hned zapojil do řady projektů týkajících se e-knih, zmíním např. EDPilot nebo NAKI projekt e-Deposit. Jak knihovnická obec ví, kvůli technologickým a hlavně legislativním problémům stále není tento povinný výtisk uzákoněn, to ovšem nemohu nijak ovlivnit. Protože se moje „hlavní agenda“ nikdy pořádně nerozjela, věnoval jsem se v oddělení jiným činnostem a postupně prošel téměř všechny pracovní pozice. A jsem za to rád, díky tomu opravdu znám kompletní agendu oddělení.

Něco jiného je teorie, a něco jiného pak praxe. Co se za ty roky od dob tvých studií změnilo?

MŽ: Změnilo se toho hodně – v oboru, v NK i v našem oddělení. Velký rozvoj technologií postupně mění podobu knihovnictví a knihoven. Samozřejmě jsem zastáncem pokroku, ale razím heslo „Evoluce, ne revoluce“. Platí to i pro naše oddělení, změny chci dělat postupně a citlivě. Měl jsem tu čest pracovat zde s řadou skvělých lidí, knihovnických „legend“, od kterých jsem se hodně naučil. Všem chci tímto poděkovat a rád je vždy uvidím.

Jaké nové výzvy čekají nejen tebe, ale celé oddělení domácí akvizice, potažmo NK?

MŽ: Jistě jich bude v příštích letech dost, ale zmíním tři nejbližší. Jedna z prvních zásadních změn je přechod NK na RFID technologii, již nyní probíhá čipování stávajícího fondu a akvizice od září očipovává nové přírůstky. Druhou výzvou je už zmíněný povinný výtisk elektronických publikací. Všichni v knihovně doufáme, že tzv. „trojnovele“ konečně bude schválena a 1. 1. 2025 vejde v platnost. A nemohu nezmínit také další stavební práce – dostavbu Centrálního depozitáře v Hostivaři nebo rekonstrukci části Klementina, které logicky ovlivní fungování celé organizace. Věřím, že společně vše v oddělení i v celé knihovně úspěšně zvládneme.

Přeji mnoho zdaru při zvládání všech výzev, stávajících i těch zcela nových.

Foto: archiv autora

Ze zahraničí

Nová strategie IFLA zdůrazňuje spolupráci, partnerství a vzdělávání

VLADANA PILLEROVÁ | vladana.pillerova@nkp.cz

Největší světová knihovnická asociace IFLA publikovala na podzim roku 2023 svou novou **Strategii na období 2024–2029**¹. Jedná se o dokument, který má IFLA provést jejím stoletým výročím, které připadá na rok 2027, a téměř až do konce platnosti Agendy OSN pro udržitelný rozvoj 2030. Strategie vznikla ve spolupráci a za přispění členů IFLA, i když ne v takové míře, jako tomu bylo u tvorby předchozí Strategie. Proběhla řada průzkumů a workshopů, jejichž cílem bylo dozvědět se, jak knihovnická obec strategie IFLA obecně využívá, co je pro ni nejdůležitější a jak vidí budoucnost IFLA v roce 2029. Na základě zapojení členů a dobrovolníků byly určeny klíčové priority nové Strategie, které se odrážejí v jejím konečném znění. Vede ji nová a jasnější vize, která zdůrazňuje roli, o kterou knihovny na světě usilují: **Udržitelná budoucnost pro všechny prostřednictvím znalostí a informací**. Jednoduše řečeno, vznikl dokument, který:

- jasněji propojuje to, co knihovny dělají, s výsledky, kterých chtějí knihovny dosáhnout;
- je snadněji přizpůsobitelný a přijatelný pro knihovníky a informační pracovníky, knihovny a knihovnické asociace na celém světě;
- zdůrazňuje roli knihoven jako hybatelů rozvoje, kteří pracují na tom, aby zlepšovali své komunity.

Strategie IFLA se soustředí na tři oblasti:

Oblast dopadu 1. Knihovny jsou propojené a plně energie prostřednictvím živých, globálních profesionálních komunit.

Důraz se klade na knihovnické komunity a spolupráci, kdy IFLA jako celosvětová organi-

zace má jedinečnou pozici pro poskytování prostoru a podpory výměny zkušeností. Cílem je vytváření aktuálních standardů a metodik na světové úrovni, které budou usnadňovat poskytování prvotřídních služeb a mezinárodní spolupráci.

Oblast dopadu 2. Knihovny jsou uznávány, zastoupeny a oceňovány jako partneři.

Knihovny se musí stát spolehlivými a efektivními partnery jak na mezinárodní, tak lokální úrovni. Účinnou advokacií a budováním partnerství pak bude možné zajistit potřebné zákony a finanční zdroje.

Oblast dopadu 3. Knihovny jsou schopny realizovat smysluplné změny na všech úrovních.

Jádrem této oblasti je zvyšování kompetencí a podpora celoživotního vzdělávání knihovníků a informačních pracovníků. K tomu by měl sloužit rozvoj regionálních struktur IFLA a rozvoj nabídky relevantní odborné přípravy.

Další svěbytnou kapitolu Strategie představuje tzv. Nástroj pro zajištění budoucnosti IFLA. Tato část se soustředí na samotné fungování a rozvoj IFLA, především pak na zajištění efektivního, transparentního a inovativního řízení projektů a partnerství IFLA. Každou oblast dopadu doprovází **soubor indikátorů** k měření dosažených úspěchů, které pomohou sledovat pokrok jednotlivých členů IFLA, ale i samotné IFLA.

Strategie má za cíl sloužit jako opěrný bod pro další práci IFLA 2024 a jejich zhruba 60 dobrovolnických skupin a ambici stát se nástrojem pro členy IFLA při přípravě jejich vlastních strategií a plánů.

¹ International Federation of Library Associations and Institutions. *IFLA Strategy 2024–2029*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.ifla.org/units/strategy/>. [cit. 2024-10-31]

Nová Strategie včetně dalších dokumentů (**Zpráva o trendech IFLA 2024** a **Výroční zpráva IFLA za rok 2023**), byla představena během Summitu IFLA o informační budoucnosti, který se uskutečnil na přelomu září a října 2024 v australském Brisbane (viz text na s. 435–436 tohoto čísla). Klíčovým výstupem summitu je tzv. **Brisbanská deklarace**². Nový text, který vznikl deset let po Lyonské deklaraci o přístupu k informacím a rozvoji, se nadále zaměřuje na potřebu zajistit spravedlivý a smysluplný přístup k informacím s cílem podpořit naplňování práv a dosahování jednotlivých cílů rozvoje. Deklarace odráží trendy identifikované ve *Zprávě o trendech IFLA 2024* a zabývá se tím, jaké zásady by se měly uplatňovat při rozhodování o budoucnosti, přičemž zdůrazňuje měnící se znalostní postupy, dopady nových technologií, význam důvěry, dovedností a rovnosti, odpovědnosti knihoven tváří v tvář klimatickým změnám a potřebám komunity. V závěru konstatuje, že k dosažení těchto cílů je zapotřebí práce jak v rámci našeho oboru, tak ze strany vlád na všech úrovních.

Série zpráv IFLA o trendech³ představuje klíčový nástroj, který mají knihovny na celém světě

k dispozici a který jim může být pomocníkem při plánování budoucnosti. Přináší pohledy významných představitelů knihovnictví i mimo něj. Nabízí vhled do změn, které v současné době pozorujeme nebo možná brzy uvidíme a které ovlivňují svět, v němž působíme. Zprávy zkoumají nejen změny uvnitř samotných knihoven, ale také trendy v širším informačním a znalostním prostředí, přičemž si uvědomují, že knihovny jsou součástí většího ekosystému. Důležité je, že trendy jsou prezentovány nejen čistě k informačním účelům, ale jsou určeny i pro aktivizaci. Zprávy vycházejí z přesvědčení, že knihovny jsou schopny být hybateli své vlastní budoucnosti. Nejnovější vydání *Zpráv o trendech* posouvá tuto práci ještě na vyšší úroveň. Kromě toho, že upozorňuje na trendy, zkoumá prostřednictvím řady scénářů také to, co se stane, když se tyto trendy vzájemně ovlivní.

Více informací o procesu přípravy Strategie je možné najít na webových stránkách IFLA. V plánu je také podrobnější přiblížení tohoto dokumentu členům IFLA a zveřejňování dalších informací o tom, jak s ním v budoucnu pracovat.

² Brisbane declaration. Online. IFLA. <https://www.ifla.org/>. 2023. Dostupné z: <https://www.ifla.org/news/information-futures-summit-closes-with-launch-of-brisbane-declaration/>. [cit. 2024-10-31].

³ DEZUANNI, Michael a Kim OSMAN. *IFLA Trend Report 2024*. Online. International Federation of Library Associations and Institutions, 2023. Dostupné z: <https://www.ifla.org/trend-report/>. [cit. 2024-10-31].

Co pro vás připravujeme...

- **TÉMA: knihovny.digital**
 - Komunikační téma knihoven & vztah knihoven a digitalizace
 - Knihovny by se neměly bát přijmout roli průvodců digitálním světem – rozhovor s Tomášem Foltýnem a Ondřejem Hudečkem
 - Co vše už dnes vyřešíte se státem digitálně
 - **Automatizovaný systém analytického rozpisu periodik (ASARP)**
 - **Projekty:**
 - Teenageři do knihoven (Knihovna města Ostravy)
 - Poznejte svého překladatele (SKIP ČR a Obec překladatelů)
 - **Nový cyklus „Malí malým“ – o činnosti malých knihoven**
 - **Ze zahraničí – Knihovnické vzdělávání ve Slovinsku**
- a další materiály.

Věříme, že zůstanete
našimi čtenáři a předplatiteli!

Ze zahraničí

Na skok u profítožců

LENKA PRUCKOVÁ | Pruckova@kmo.cz

V pondělí 30. 9. 2024 bylo v australském Brisbane zahájeno setkání knihovníků, které pozvala do své země prezidentka IFLA paní **Vicky McDonald**. Letos neproběhl obvyklý kongres (Dubaj po protestech kvůli nerespektování lidských práv odstoupila od pořadatelství), avšak paní prezidentka dokázala nemožné a s australskými kolegy připravila tří denní **Information Future Summit**, věnovaný budoucnosti světa informací.

Setkání akcentovalo několik oblastí – UMĚLOU INTELIGENCI, UDRŽITELNOST, LEADERSHIP (ve smyslu tvůrčího vedení) a SPOLUPRÁCI. Austrálie se snaží o zvyšování povědomí o významu původních obyvatel, proto nás písní kmene Turrbal přivítala Baringa Barambah Meeanjin, mladá, vzdělaná a hrdá představitelka tohoto kmene.

Umělá inteligence se dnes skloňuje ve všech pádech, pořád o ní někdo mluví, všichni ji vítají, ale vlastně si s ní úplně nevědí rady. Vystoupení Marka Kowalkiewicze, zkoumající digitální algoritmy včetně umělé inteligence, které stále více prostupují životy firem i lidí, vzbudilo velký ohlas. Vtipně glosoval výzvy i příležitosti, které pro nás tito „digitální přísluhovači“ (jak je nazývá) představují, a nabídl etický pohled na vyvážený vztah s těmito mocnými, ale stále nedokonalými entitami.

Jako ředitelku mě oslovila prezentace Liz Jolly z British Library, která mezi vlastnostmi, které má **správný vůdce** mít, uvedla také schopnost počítat i s možným neúspěchem, umět přijmout porážku a poučit se z ní. Kolega Masud Khokhar z Leedsu při odstraňování „děr“ ve znalostech a dovednostech pracovníků kladl důraz na dobrý pocit při vzdělávání, protože se tím zvyšuje schopnost učení se novým dovednostem.

Sociální spravedlnost v digitálním věku – problémy připojení, rovnosti, jazyka, kultury, místa, stáří, digitální bezpečnosti, násilí na síti... je další zahrádkou, kterou knihovníci obhospodařují. A české knihovny si tuto myšlenku již osvojily a v rámci tématu digitální gramotnosti na ní pracují...

Dětské oddělení městské knihovny v Ipswichi

Workshop věnovaný **budoucnosti čtení** vycházel z australského průzkumu z roku 2022 (<https://australiareads.org.au>). V dospělé populaci 30 % nečte, 30 % čte příležitostně a 40 % čte pravidelně týdně. Těch 40 % představuje 8,4 milionu lidí, a to není zase tak málo... V živé diskusi měli účastníci možnost pochubit se svými aktivními programy pro rodiny či představit programy školních knihoven. Přišla mezi nás i nejlepší queenslandská i australská školní knihovnice loňského roku Megan Daley, která přispěla dalšími nápady rozvíjejícími chuť do čtení.

Krajská knihovna v Brisbane

Z příkladů dobré praxe mě zaujaly workshopy pro školy věnující se společnému „vědeckému“ bádání v knihovnách s použitím moderních technologií (Státní queenslandská knihovna) a pak fenomén genstories v jedné ze singapurských veřejných knihoven, využívající generativní umělou inteligenci k tvorbě vlastních pohádek/příběhů. Prostě si navolíte téma, žánr, druh konce, hlavní postavy a inteligence něco vytvoří. Výsledkem je psaný text nebo jeho obrázkové ztvárnění promítané na stěnu.

Ráda bych zmínila australský projekt **UNTAP-PED**, který vrací do oběhu jako e-knihy řadu oblíbených titulů, které dnes nejsou na trhu. Knihy navrhuji knihovníci (autorem musí být Australan nebo člověk žijící v Austrálii a jedná se o knihy v minulosti oceněné). Mezi zachráněnými 161 tituly je především dětská literatura, poezie, životopisy a knihy vztahující se k historii. Je možno je elektronicky číst v knihovnách nebo si je zakoupit na e-shopu.

Společně bylo přijato několik dokumentů:

1. nástroj pomáhající knihovnám plánovat – **IFLA's Trend Report**, vycházející z toho, že potřebné znalosti se stále mění, umělá inteligence

a nové technologie transformují společnost, pravda musí být znovu potvrzována a schopnosti či dovednosti musejí být mnohem komplexnější;

2. **Strategie IFLA na roky 2024–2029**, která již byla přeložena i do češtiny (pozn. red.: blíže viz s. 433–434);

3. **Brisbanská deklarace**, hovořící o rovném přístupu k informacím a znalostem za účelem rozvoje osobnosti, podpory udržitelného rozvoje, posilování demokratických hodnot a dodržování lidských práv včetně kulturních, a to ve shodě s prohlášeními Paktu pro budoucnost, vydaného OSN.

Mottem letošního setkání bylo **SPOLEČNĚ SILNĚJŠÍ**. Je to heslo aktuální vzhledem k výzvám, které nám nové technologie i politické změny světa přináší. Je dobré pracovat společně, předávat si zkušenosti a vzájemně si pomáhat. Měli bychom na tom zapracovat i v rámci naší republiky...

Příští, tentokrát skutečný kongres **IFLA proběhne v Astaně** (Kazachstán) ve dnech **18.–22. 8. 2025**.

Foto: Lenka Prucková

Ze zahraničí

Erasmus+, tentokrát Slovenská národní knihovna (zpráva ze studijní cesty na Slovensko)

MARIE ŠEDÁ | Marie.Seda@nkp.cz

V rámci projektu Erasmus+ jsme s kolegyní Lucií Macháčkovou ve dnech 11.–15. 8. 2024 navštívily Slovenskou národní knihovnu v Martině. Cílem naší návštěvy bylo detailně se seznámit s činností Knižničního inštitútu SNK a hledat inspiraci i průniky pro další rozvoj naší práce.

Slovenská národní knihovna (SNK) se sídlem v Martině je hlavní knihovnou na Slovensku. Jako samostatná organizace, jejímž zřizovatelem je Ministerstvo kultury Slovenské republiky, vznikla v roce 2000. Do té doby byla součástí Matice slovenské. SNK se profiluje jako moderní vědecká, kulturní, informační a vzdělávací instituce, která slouží všem občanům Slovenska i zahraničním uživatelům. Je také konzervační a depozitní knihovnou země, přednostně shromažďuje, odborně zpracovává, uchovává, ochraňuje a zpřístupňuje domácí a zahraniční slovací kánní dokumenty. Fondy a sbírky SNK obsahují téměř pět milionů knihovních jednotek, 1,7 milionu archivních dokumentů a tisíce muzeálních jednotek. Budova, která původně sloužila Matici slovenské, byla postavená v letech 1964–1975. Nachází se na vyvýšeném místě v městské části Hostihora a patří k dominantám města Martin. V architektonické soutěži vypsané u příležitosti stého výročí Matice slovenské zvítězil návrh Dušana Kuzmy a Antona Cimmermana.

Budova SNK¹ je skutečně monumentální – má 42 metrů na výšku a 110 metrů na délku, 14 podlaží a 10 000 m² plochy. Byla postavena metodou zvedaných stropů a je obložená betonovými fasádovými obklady. Trvající autorská práva na budovu ale nedávají větší prostor pro její modernizaci, což má za následek stále přetrvávající vzhled minulého pojetí.

Knihovna nabízí širokou škálu služeb – vedle tradičních, výpůjčních, reprografických i referenčních služeb poskytuje i služby dalším knihovnám, a to prostřednictvím Knižničního inštitútu (KI SNK). Především na jeho činnost jsme zaměřily svou návštěvu. Zajímalo nás, jak se SNK věnuje knihovnám na Slovensku, jak s nimi spolupracuje, jakou metodickou činnost pro ně vyvíjí. Otázky vzdělávání knihovníků, využívání Projektu Benchmarking knihoven² (společný projekt Národní knihovny ČR a Slovenské národní knihovny), zjišťování statistických dat, tvorba metodických materiálů pro knihovny i činnost Poradní skupiny pro metodiku – to vše byla témata zájmu obou stran.

¹ Viz <https://www.snk.sk/sk/navstivte-nas/sidelna-budova-snk.html>

² Viz <https://www.benchmarkingknihoven.cz/knihovny/>

(zleva) L. Macháčková a M. Šedá společně s kolegyněmi z odboru služeb SNK Zuzanou Prachárovou a Michaelou Hanakovič

Naše návštěva v rámci programu Erasmus+ byla inspirativní pro obě strany. Ředitelka odboru Služby SNK Zuzana Prachárová a její kolegyně Michaela Hanakovič, vedoucí Knižničního institutu, pro nás připravily odborný program: nejen samotnou prohlídku SNK, ale také seznámení s činností jednotlivých oddělení KI SNK i návštěvu Literárního muzea, nacházejícího se v centru Martina.

Zvláštní pozornost jsme věnovaly metodickým aktivitám KI SNK, které jsou srovnatelné s naší prací. Celé tři dny byly naplněné diskuzemi a plné informací. Během nich jsme si mohli projít všechna oddělení i zázemí knihovny. Z pohledu práce Knižničního institutu si obě strany uvědomily stálou inspiraci a spolupráci obou stran. Slovenské kolegyně velmi pečlivě sledují činnost Knižnického institutu NK, na druhou stranu i české knihovnictví může mnohé čerpat z práce slovenských kolegů.

Bonusem bylo neformální setkání s pracovníky při prohlídce samotné knihovny. Velmi nás

Pohledy do interiéru knihovny

zaujalo také oddělení, které se zabývá pasportizací historických fondů. Kolegyně Cabadajová nám detailně popsala tento náročný a zároveň velmi zajímavý proces, který je pro zachování kulturního dědictví nesmírně důležitý. Její zájem, téměř neuvěřitelné historky z této práce, podané s nadhledem i láskou, by si zasloužily samostatnou přednášku pro naše knihovny.

Návštěva SNK v Martině byla pro nás velmi zajímavá. Odnášely jsme si nejen mnoho zajímavých materiálů, ale také poznání, že ačkoli jsme samostatné republiky i instituce, stále máme mnoho společného. Věříme, že spolupráce s kolegy ze SNK bude pokračovat i v budoucnu. Rádi bychom navázali na nové kontakty a společně pracovali na projektech, které přinesou prospěch oběma našim institucím. ■

Foto: archiv Knižnického institutu NK ČR

Ze zahraničí

Estonské knihovny plné inspirace

ELIŠKA NEHYBOVÁ | knihovna@mesto-milovice.cz

Estonsko je nejsevernější z pobaltských zemí. Žije zde přibližně 1,3 milionu obyvatel s početnou ruskou komunitou. Historicky bylo Estonsko několikrát součástí ruského carství nebo Švédského království. Na konci první světové války si dokázalo vybojovat nezávislost, aby o ni v roce 1940 přišlo a stalo se součástí Sovětského svazu. Ale i toto temné období nakonec skončilo a Estonsko je již třicet let nezávislé.

Za tu dobu se z Estonska stal velmi vyspělý stát, který se nebojí inovací a digitalizace. A to je jeden z důvodů, proč jsme se rozhodli oslovit knihovnu v Tallinu, zda bychom k nim mohli zajet pro inspiraci. Studijní cesta byla financována Evropskou unií (EU). Vyjádřené názory a stanoviska představují názory a stanoviska účastníků a nemusí nutně odrážet názory a stanoviska EU nebo Domu zahraniční spolupráce. EU ani poskytovatel grantu za ně tedy nenesou odpovědnost.

V Estonsku jsme strávili osm dnů, navštívili 11 poboček tallinské knihovny a přivezli nespočet nápadů. Tallinská centrální knihovna má 20 poboček a všechny úzce spolupracují. Například při výběru knih se seje skupina knihovníků a začnou vybírat, které knihy se do jaké knihovny zakoupí. Akviziční oddělení sídlí na jednom místě, kde se vše zapíše, zabalí a rozveze do poboček. Knihovny spolupracují s nakladatelstvími a tiskárnami. Pokud se knihovníci rozhodnou knihu nakonec nekoupit, musí odůvodnit, proč publikaci nekoupili. Čtenáři, kteří mají raději elektronické knihy, si ve svých e-knihách mohou změnit velikost písma, font, vyhledávat slova na stránkách. Pokud čtou v cizím jazyce, mohou tak si slovíčko vyhledat za pomoci samotné e-knihy.

Aktivity pro děti

Jsou podobné jako v České republice. Děti chodí na besedy nebo na různé společenské akce. Nás zaujal a potěšil zájem přivést děti ke čtenářství i na vládní úrovni. V Estonsku vycházejí každo-

V bibliobusu s estonskými kolegyněmi

ročně dvě knihy, které děti dostávají zcela zdarma. První z nich vydává estonská vláda. Knihu pak knihovny rozdávají všem estonským dětem. Druhou knihu připravuje knihovna samotná a je postavena na principu Knížky pro prvňáčka. V jedné z knihoven nás také zaujal animační kurz pro děti, kdy za pomoci tabletu, video editoru a modelíny vytvářejí krátké, hravé a promyšlené příběhy. Animační kurz je u dětí velmi oblíbený a jejich videa bývají na vysoké úrovni.

Aktivity pro teenagery

Velkou skupinou, o kterou se v tallinských knihovnách zajímají, jsou mladí lidé od 13 do 26 let. Knihovna se snaží této skupině vyjít co nejvíce vstříc, ale zároveň je vést k lásce k estonskému

jazyku. Knihovna tak využívá sociální sítě – Instagram a Tik Tok, na kterých je tato kategorie nejvíce přítomna. Velmi oblíbenou aktivitou je Manga klub, ve kterém se nezabývají pouze čtením oblíbených mang, ale celou asijskou kulturou. Problém, který v Estonsku řeší, je, že hodně knih určených pro tuto věkovou kategorii se nepřekládá do estonštiny, ale mladí je čtou v anglickém jazyce. Což s sebou přináší výhody a nevýhody. Výhodou je, že se lépe naučí cizí jazyk, ale nevýhodou je, že některá slova používají výhradně v anglickém, nikoliv estonském jazyce.

Jak jsem již napsala výše, Estonsko je malá země s malým počtem obyvatel a chtějí zachránit svůj rodný jazyk. Proto preferují, aby mladí lidé četli spíše v estonštině. Ve velmi oblíbených čtenářských klubech pro tuto věkovou kategorii se čtou publikace, které jsou přeložené do estonštiny, ale zároveň jsou určeny pro jejich věk.

Aktivita pro seniory

V lecčem se podobají i těm našim. Program Smart senior je učí digitální gramotnosti. Zajímavou aktivitou je propojení seniorů a mladých studentů. Senioři vyprávějí studentům příběhy svého života a mladí je například učí současnou slovní zásobu. Dále knihovna pořádá literární procházky, čtení poezie nebo kreativní psaní. Velmi oblíbenou aktivitou je Pěstitelský klub, kde za pomoci knihovnic vypěstují bazalku nebo petúnie a mohou si je pak odnést domů.

Aktivita pro cizince

Zajímavé činnosti připravují i pro cizince, kteří zde žijí – jazykové kavárny, besedy s autory nebo klub společenských her. Na naší cestě nás také zaujal knihovní autobus, který zajíždí do míst v Tallinu, kde není budova knihovny. Autobus zastavuje na 26 zastávkách od pondělí do čtvrtka a na každé zastávce pobude 30 minut. V pátek jezdí po besedách s dětmi ze škol a školek, kde je knihovnice informuje o službách knihovny.

Nejen knihy

Knihovní fond v Estonsku netvoří pouze knihy, časopisy nebo deskové hry. V každé pobočce si můžete zapůjčit sportovní vybavení – míče, švihadla, přílbu na kolo nebo skateboard. V jedné z poboček si lze zapůjčit různé nářadí – pilu, sekačku, vrták na sloupky nebo rýč. Vše se půjčuje

Půjčování nářadí

na týden a nářadí musí uživatelé vrátit ve stavu, ve kterém si ho vypůjčili.

Inspirace pro milovickou knihovnu

Estonsko je na vrcholu žebříčku v digitalizaci – velmi se nám líbila jednoduchá pomůcka pro čtenáře, aby při hledání v knihovně mohli využít služeb katalogu. Po celé knihovně mají vyvěšené QR kódy, které je dostanou na stránky knihovny, jejich sociální sítě pro další informace nebo právě do katalogu knihovny. Program dobrovolníků je v severských knihovnách velmi oblíbený a my bychom rádi zkusili oslovit místní v Milovicích, zda by neměli zájem knihovně pomoci. V Estonsku mají na svých webových stránkách krátký dotazník s otázkou, jak by se dobrovolníci rádi zapojili a pomohli (při besedách, akcích pro děti nebo dospělé), následně knihovna pozve zájemce na pohovor a případně se domluví na podmínkách. Třetí věc, která se nám líbila, byly čtenářské výzvy. Knihovny vyberou určitý počet knih pro nadšence do této aktivity. Až zájemci knihu dočtou, vyplní kartičku se zpětnou vazbou „Jak se vám kniha líbila?“ Taková lehká recenze na přečtené knihy. Knihovně to pomůže s výběrem knih do budoucna.

Čtenářské výzvy jsou v Estonsku rozdělené podle kategorií: děti, mládež, dospělí a senioři. V Městské knihovně Milovice bychom také rádi tuto výzvu zorganizovali. Dále jsme se nechali inspirovat k vylepšení některých našich stálých besed pro děti nebo jazykových kavárén.

Foto: Eliška Nehybová, Městská knihovna Milovice

Ze zahraničí

Návštěva Finska v rámci programu Erasmus+

PAVLÍNA KOČIŠOVÁ | pavlina.kocisova@nkp.cz

FILIP PAVČÍK | filip.pavcik@nkp.cz

Národní knihovna České republiky (NK) letos již třetím rokem vysílá své zaměstnance v rámci programu Erasmus+ na studijní cesty do evropských akademických institucí. Akreditace programu se týká vzdělávání dospělých – zvyšování znalostí v online vzdělávání, v oblasti knihovnictví a v neposlední řadě rozvoj jazykových dovedností. S kolegou Filipem Pavčíkem jsme letos požádali v rámci Erasmu+ o financování studijního výjezdu do Finské národní knihovny, která v inovacích oprávněně patří na přední příčky. S kolegou pracujeme v NK v Odboru novodobých digitálních sbírek, kde se zabýváme standardizací digitalizace dokumentů v knihovním prostředí.

Digitalizace a ochrana digitálních dokumentů je v současnosti jednou z klíčových oblastí, kterou se paměťové instituce Finska zabývají. Jednou z institucí, které se dlouhodobě věnují ochraně digitálního kulturního dědictví, je právě Finská národní knihovna (FNK), kterou jsme navštívili během letošního května. FNK je nezávislým institutem Univerzity Helsinky. Název Finská národní knihovna (Kansalliskirjasto) začala používat teprve od roku 2006.

Finská národní knihovna

Podobně jako NK má právo povinného výtisku (přičemž ten ve Finsku platí i pro e-dokumenty) a v rámci webového archivu ukládá i internetové zdroje. Mimo povinného výtisku také spravuje veřejně dostupnou digitální knihovnu a portál Finna, i proto se nám zdálo přínosné se seznámit s digitalizačními aktivitami FNK blíže a zároveň získat nové kontakty a cenné zkušenosti z oblasti digitalizace.

Návštěvou FNK jsme strávili dva dny, třetí jsme si vyhradili na návštěvu Univerzitní knihovny Helsinské univerzity a městské knihovny Oodi. Z organizačních důvodů jsme bohužel navštívili pouze pracoviště v Helsinkách, ve kterém se kromě převážné většiny sbírek fondů nachází také většina pracovišť pro zpracování fondů a pracoviště pro příjem povinného výtisku, včetně e-dokumentů. Odloučené pracoviště v Mikkeli na východě země, ve kterém se odehrává digitalizace a následně

zpracování digitalizátů pro příjem do dlouhodobého úložiště, jsme bohužel tentokrát nemohli navštívit.

Naše návštěva ve FNK začala prohlídkou budovy knihovny a exkurzí na jednotlivých pracovištích. Kromě jiného jsme se podívali do hudebního oddělení, kde se nachází sbírka zvukových dokumentů od začátku 20. století. Zaujala nás i sbírka historických hudebních přehrávačů, mezi kterými nechyběl například fonograf, předchůdce gramofonu. Na detašovaném pracovišti v Mikkeli mají kromě digitalizace textových dokumentů i specializované pracoviště pro převod historických hudebních nahrávek. Jak jsme se dozvěděli, zpracovávají jak historické hudební dokumenty, tak soudobější CD a VHS, což nás vzhledem k připravovaným digitalizačním standardům v NK velmi zaujalo. Dalším významným pracovištěm, které jsme navštívili, byla rovněž Slovanská knihovna, kde mají deponovanou největší sbírku ruské literatury 19. století. Není bez zajímavosti, že Slovanská knihovna FNK dlouhodobě spolupracuje se Slovanskou knihovnou NK a kromě ruskojazyčné literatury disponuje rozsáhlým fondem v jiných slovanských jazycích, s výrazným zastoupením české literatury.

Po ukončení obsáhlé prohlídky veřejných prostor v knihovně jsme absolvovali ještě návštěvu některých odborných pracovišť, kde jsme se snažili stínovat práci finských kolegů. Nejvíce jsme se zajímali o to, jakým způsobem ve Finsku probíhá příjem elektronických publikací. „Born-digital dokumenty“ totiž na rozdíl od Česka, kde se příjem

teprve chystá (zatímco čekáme na zákonnou úpravu, která stále chybí), už sbírají více než deset let. Mimořádně zajímavá prezentace nás čekala při představování finského přístupu k problematice linked data a ke tvorbě národní bibliografie.

Národní bibliografii ve FNK vytvářejí v systému společně se zapojením vydavatelů. Vydavatelé do systému zadají preprint data ve formátu ONIX, čímž je umožněno mnohem rychlejší vytváření katalogizačních záznamů. Do systému se zadávají data jak o tištěných, tak elektronických publikacích. V budoucnu kromě dat v ONIX bude systém pro národní bibliografii také používat metadatový formát Dublin Core a standard DDEX pro hudební nahrávky. Národní knihovna také masivně používá linked data, která se využívají napříč systémy pro bibliografii, správu metadat, digitální knihovnu a portál Finna, přičemž v případě systémů určených pro uživatele lze data dohledat ve všech jazycích, které se na území Finska používají, tj. finsky, švédsky, anglicky a nově i v sámštině. V českém prostředí se zatím zapojení nakladatelů do národní bibliografie, stejně jako adaptace linked data, teprve připravují. Nicméně – stejně jako ve Finsku – se počítá se zavedením standardu ONIX.

Následující den jsme měli naplánovanou účast na odborném webinaru k persistentním identifikátorům, který organizovala paní Ulriika Vihervalli z FNK. Tento formát persistentního identifikátoru ve stejné instituci vznikl, což bylo poměrně příznačné. V rámci digitalizačních aktivit se už využívá dvanáct let i v NK. Webinar probíhal hybridní formou a byl určen převážně pro uživatele identifikačního systému URN:NBN (Uniform Resource Name:National Bibliographic Number). Tento formát persistentního identifikátoru se v současnosti užívá zejména v rámci národních knihoven v Evropě. Jednotliví účastníci semináře představovali svoje národní aplikace identifikátoru a jejich propojení s dalšími systémy knihoven.

Součástí webinaru byla diskuse o využívání tohoto identifikátoru i o podpoře pro jeho další rozvoj, jelikož v současné době je mimo akademické instituce a mimo evropský prostor prakticky neznámý, byť je jeho užívání – na rozdíl od konkurenčního DOI – zcela zdarma. Jako kritické se zdá větší propojení databází národních resolverů, aby bylo možné vyhledávat dokumenty, opatřené URN:NBN napříč všemi lokálními systémy. Společný dialog o různých modifikacích tohoto informačního systému v jednotlivých národních knihovnách vnímáme proto jako mimořádně důležitý,

protože jenom díky společnému rozvoji může být URN:NBN konkurenceschopnější.

Druhý den jsme pak strávili dalším seminářem, který nás měl uvést podrobněji do finského digitalizačního programu. Pomocí videohovoru jsme se spojili s kolegy z Mikkelii, kde digitalizace probíhá. Dozvěděli jsme se více o průběhu digitalizace textových dokumentů, jejich bezpečném transportu z depozitářů v Helsinkách do 200 kilometrů vzdáleného Mikkelii, o procesu restaurace i o procesech vedoucích k ukládání digitalizátů v digitální knihovně. Zvláště jsme ocenili diskuzi a prezentaci věnující se dlouhodobé archivaci zvukových a datových CD, pro která nyní i v NK chystáme digitalizační standardy v rámci přípravy pro start digitalizace tohoto typu dokumentů i v Česku. Zkušenosti finských kolegů s tímto médiem a jeho digitalizačním popisem jsou pro nás neocenitelné.

Kaisa house

Třetí den našeho pobytu jsme měli naplánovanou návštěvu dvou dalších významných knihoven v Helsinkách, konkrétně hlavní budovy Univerzitní knihovny Helsinské univerzity (Kaisa house) a městské knihovny Oodi. Začali jsme prohlídkou velkorysého Kaisa house. Univerzitní knihovna byla založena roku 2010 a celkem se nachází ve čtyřech lokalitách; kromě Kaisa house jsou to knihovny Kumpula, Meilahti a Viikii Campus Libraries. Jako celek je Univerzitní knihovna Helsinské univerzity největší ve Finsku s úctyhodným fondem, čítajícím přes jeden milion tištěných svazků a přes 825 000 e-knih, téměř 10 000 tištěných titulů periodik a přes 25 000 elektronických.

Kaisa house, ležící jen kousek od budov Helsinské univerzity a jejího vzdělávacího centra, plní roli akademického středobodu. Fond hlavní univerzitní knihovny je zaměřen na humanitní a sociální vědy. Velkorysá moderní budova o několika nadzemních podlažích je navržena tak, aby poskytovala uživatelům co největší komfort a plnila nejrůznější funkce. Jednotlivá patra spolu komunikují pomocí středového otevřeného oválu, který díky prosklené střeše propouští do celé budovy denní světlo. Při pohledu nahoru z prvního podlaží se člověk nemůže ubránit dojmu, že se nachází na palubě kosmické lodi. Celková plocha podlaží činí 30 200 m². Podlaží s volným výběrem jsou doplněna dlouhými pracovními stoly podél středového oválu, relaxačními zónami s křesly, tichými zónami pro studium. Na posledním podlaží je

možné využít i terasu. Knihovna je volně přístupná veřejnosti. Každý finský občan po dovršení patnácti let věku si může požádat o registraci k absenčním výpůjčkám. Kromě toho knihovna skýtá zázemí pro knihovnický personál a odborná pracoviště. Všem pak slouží unicefé v parteru, které je přístupné z ulice.

Oodi

Po návštěvě univerzitní knihovny jsme se přesunuli k Hlavnímu nádraží, za kterým se na dohled od finského parlamentu tyčí s nepřehlédnutelným profilem, připomínajícím mořské dno a zvlněnou hladinu, budova městské knihovny Oodi. Oodi ale není pouze knihovnou, jedná se o komplexní centrum služeb pro občany Helsinek. Knihovna a občanské centrum byly postaveny v roce 2018, přičemž o rok později jeho tvůrci získali ocenění IFLA pro nejlepší knihovnu roku. Plocha samotné knihovny činí více než 17 000 m². Knihovna s více než 100 000 svazky zabírá pouze vrchní patro s prosklenými stěnami a vyhlídkovou terasou. Prostřední patro pak slouží jako polytechnické centrum, kde si uživatelé mohou zapůjčit k užívání na místě pestrou škálu strojů od šicího stroje přes 3D tiskárnu až po řezací plotr. Na stejném patře je pak možno si zamluvit týmové i individuální studovny, vybavené buňky pro hraní počítačových her a hudební zkušebny včetně nástrojů. Budova je ale vybavena i multifunkčním sálem, kinem, čtecím koutkem a dětskou hernou a kavárnou. Bude zde i umístěna dosud nerealizovaná, ale plánovaná veřejná sauna.

V době naší návštěvy Oodi připomínalo lidské mraveniště, kterým korzovaly skupinky turistů, děti s rodiči, školní výpravy a další uživatelé, kteří využívali všechny možnosti, které centrum nabízí. Knihovna Oodi na nás udělala velký dojem! Má-li být knihovna i komunitním centrem s nejrůznějšími využitím sloužícím široké veřejnosti, toto je rozhodně cesta kupředu.

Závěr

Velmi nabitě tři dny našeho pobytu byly pro nás velice obohacující. A to nejenom díky ochotě kolegů z Finské národní knihovny, kteří nám i přes vysoké pracovní vytížení a také celkový vysoký počet přijímaných účastníků z programu Erasmus+ věnovali čas a seznámili nás prakticky se všemi relevantními službami a celkovým přístupem FNK k politice povinného výtisku a digitalizaci kulturního dědictví.

Foto: P. Kočíšová

Za inspiraci pro další práci nám minimálně poslouží digitální knihovna Finna, zastřešující veškeré zdigitalizované dědictví země napříč obory a pamětovými institucemi, stejně tak jako finský přístup ke knihovnictví a nabízené služby veřejnosti. V neposlední řadě jsme vedle nových informací získali kontakty na nové kolegy z oboru, které, jak doufáme, v budoucnosti zúročíme v další spolupráci. Závěrem tedy chceme poděkovat za možnost vycestovat a získat nové zkušenosti, a především Finské národní knihovně za velmi přátelské přijetí, které, jak doufáme, budeme moci někdy oplatit. ■

Mgr. Pavlína KOČIŠOVÁ vystudovala obor Informační věda a knihovnictví na Filozoficko-přírodovědecké fakultě Slezské univerzity v Opavě. Od roku 2017 působí jako metadatová specialista v Oddělení standardů digitálních sbírek Národní knihovny ČR. Od 2024 působí také na pozici zástupkyně vedoucího oddělení. Profesně se zaměřuje zejména na popisná metadata a metodickou činnost v knihovní digitalizaci. V minulých letech se zapojila do řešitelských týmů projektů *ArcLib* a *Nový Fonograf*, v současnosti je členkou pracovní skupiny projektu *PerMonik*.

Mgr. Filip PAVČÍK, PhD., studoval na Katedře historie Filozofické fakulty Univerzity Konstantína Filozofa v Nitře. Doktorské studium absolvoval v letech 2015–2019 na Historickém ústavu SAV v Bratislavě, obor Slovenské dějiny. Během studií několik let pracoval v neziskové organizaci Post Bellum SK, kde působil jako koordinátor slovenské části databáze vzpomínek pamětníků. Od roku 2020 pracuje v Národní knihovně ČR v Oddělení standardů digitálních sbírek, přičemž profesně se zabývá zejména identifikací digitálních dokumentů a popisnými metadaty. Je součástí řešitelského týmu v projektu *Smart digitlinka*. Od října 2023 je vedoucím oddělení.

V hlavní roli HUDBA

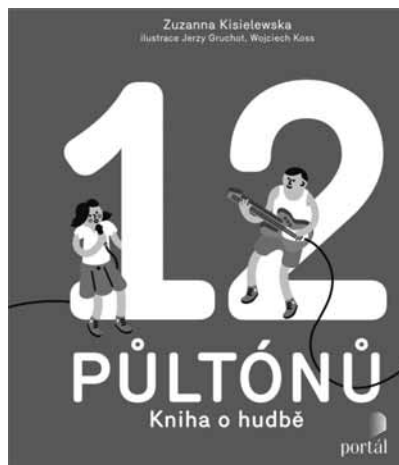
PAVLÍNA LIŠOVSKÁ | cdc@kjm.cz

Všimli jste si někdy, že kolem nás nikdy není ticho? Ani v tom nejtichším místě v našich domovech sto procentní ticho nikdy není. Možná někdo do „ticha“ utíká tím, že si čte knihy, někdo chodí do lesa za „tichem“ zpěvu ptáků a pro někoho je „ticho“ spojeno s relaxací nebo jinou hudbou, která ho uklidní. A právě hudbě a jejímu odrazu v literatuře pro děti a mládež se věnuje prosincová příloha Děckaři děckařům.

Literární produkce s tematikou hudby není mnoho, je to spíše skromný ostrůvek mezi jinými gigantickými tématy, ale přesto, a to v oblasti beletrie i naučné literatury, se vyskytuje. Hudba se v nich objevuje jako námět k poznávání našich pocitů, míst, kde se s hudbou pracuje, naší historie i jako odrazový můstek k dalšímu zkoumání zvuků a ruchů. Nepouštěli jsme se do zkoumání básnické části produkce, i když zřetelná poezie existuje i pro děti, ale využili jsme potenciál knih pro děti mladšího a staršího školního věku, které jim můžeme dát k prozkoumání v souvislosti s odhalováním hudebních či hudbou inspirovaných příběhů, jejichž výběr jsem připravila.

Hudba je inspirací i pro další kreativní a tvůrčí odvětví; s jejím námětem vznikají i deskové hry, proto i v této příloze najdete tipy na zajímavé deskovky vhodné do knihovnických fondů, které tentokrát vybírala Tereza Hříbová z Knihovny Jiřího Mahena v Brně. Součástí přílohy je také pracovní list, který lze využít při práci s emoční inteligencí a napojením prožitků a emocí na literaturu a hudební podkres. Jsem autorkou pracovního listu a přidávám k němu také své doporučení:

— Využijte ukázky ze tří knih různého žánru – zamýšleny byly žánry pohádka (ideálně na dobrou noc pro mladší děti – např. *Králíček by měl už spát* od Amy Hastové), dobrodružný, třeba pirátský příběh (např. *Poklad na ostrově* od R. L. Ste-

Obálka knihy KISIELEWSKA, Zuzanna
12 půltónů – Kniha o hudbě

Zdroj obrázku:
<https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788026214298>

vensona nebo *Piráti Ledových moří* od Fridy Nils-son) a hororový příběh (např. cokoliv z knih od Anthonyho Horowitza apod.).

— K nim vyberte tři korespondující ukázky; doporučuji využít hudební podkresy bez zpěvu, aby se jednalo čistě o instrumentální skladby, nikoliv písně (k pohádce bude ideální nějaká pozitivní, tišší relaxační hudba – ale vyhněte se známým pohádkovým melodiím, k dobrodružnému příběhu s námětem pirátů doporučuji irské melodie a k hororu výběr ze soundtrackových skladeb z jakéhokoliv filmového hororu, který existuje).

Doufám, že i okrajové téma hudby, do něž se možná někteří budou pouštět s obavami, najde své místo i v těch knihovnách, které nemají specializované hudební oddělení, protože by byla škoda neukázat zajímavé příběhy těm, které mohou oslovit – dětem a mládeži.

TOP knihy k tématu V hlavní roli HUDBA

Ačkoliv to možná překvapí, knihy s hudebními náměty nejsou příliš běžnými na knižním trhu. Zde je výběr zajímavých titulů z posledních let i vzdálenějších dob, které stojí za to neminout.

Volná série Příběh ukrytý v notách Jessica Courtney-Tickle (ilustrace)
Příběh ukrytý v notách: Čtvero ročních dob v jediném dni.

1. vyd. Praha: Euromedia Group, 2018. 22 nečís. s. Pikola. ISBN 978-80-7549-711-6

Příběh ukrytý v notách: Labutí jezero.

1. vyd. Praha: Euromedia Group, 2021. 22 nečís. s. Pikola. ISBN 978-80-242-7296-2

Knihy, které v sobě snoubí text inspirovaný slavnými pohádkami či příběhy nebo hudebními skladbami: klasickou pohádku o Popelce, Louskáčkově, o Spící krasavici (Šípková Růženka) nebo Čtvero ročních období (slavná skladba od A. Vivaldiho) či balet Labutí jezero a další. Na jednotlivých stranách jsou dotyková místa, která po jemném stisknutí spustí krátkou hudební nahrávku, která velmi vhodně doplňuje čtený text a viděné ilustrace. Nevýhodou je nutnost pořízení minibaterií na provoz knihy, ale sama o sobě je funkční i bez nich, jen si čtenář nezdokonalí prožitek z četby hudebním doprovodem.

Zdroj obálky: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788075497116> (Čtvero ročních dob)

Zdroj obálky: <https://www.luxor.cz/v/1818392/pribeh-ukryty-v-notach-labuti-jezero> (Labutí jezero)

KOMÁRKOVÁ, Šárka Muzikopohádky

1. vyd. Praha: Portál, 2021. 103 s. ISBN 978-80-262-1729-9

Kniha pro lektory a učící knihovníky, kteří chtějí pracovat s hudebním tématem a pohádkami u dětí mladšího školního věku či u dětí ze školky. Každá pohádka je opatřena písničkou, tematickými úkoly, návodem na výrobu hudebního nástroje. Pohádky reflektují jevy z běžného života, s nimiž se děti setkávají (zrada, kamarádství, nedorozumění apod.), a zároveň je učí základům hudební výchovy, pojmenovávání pocitů a schopnosti argumentace a práce s vlastní myšlenkou a názorem.

Zdroj obálky: <https://obchod.portal.cz/knihy-pro-ms/muzikopohadky>

GOLDSAITO, Katriona Jak zní ticho

1. vyd. Praha: Malvern, 2018. 34 nečís. s. ISBN 978-80-7530-119-2

Niterný a něžný příběh o hledání ticha a klidu kolem sebe. Jošio žije v hlavním městě Japonska, pulzujícím, obrovském, hlučném městě, kde i na těch nejtichších místech nikdy není úplně ticho. Naslouchá všemu kolem sebe a hledá smířlivě kousek klidu, až svou pozornost obrátí do svého nitra a najde tam to, po čem tolik touží... Ticho. Klid. Smír. Zvuk, kterému se nic nevyrovná.

Zdroj obálky: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788075301192>

MECNER, Vítězslav Patti a hudební nástroje

1. vyd. Praha: Albatros, 2022. 31 nečís. s. ISBN 978-80-00-06618-9

Patti přichází do obchodu s hudebními nástroji s jasným cílem – vyzkoušet si baskytaru. Ovšem kolem je tolik zajímavých a přitažlivých nástrojů, že si je vyzkouší všechny a nejráději by je měla všechny i doma. Když ale dojde na baskytaru, zjistí, že ji za ní skoro není vidět, jak je velká. Jak se dá taková patová situace řešit? Veselý příběh, kde malé čtenáře obklopí hudba, kam se jejich oči podívají.

Zdroj obálky: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788000066189>

HOLASOVÁ, Aneta Františka Kde domov můj – příběh hymny

1. vyd. Praha: Albatros, 2018. 32 nečís. s. ISBN 978-80-00-05209-0

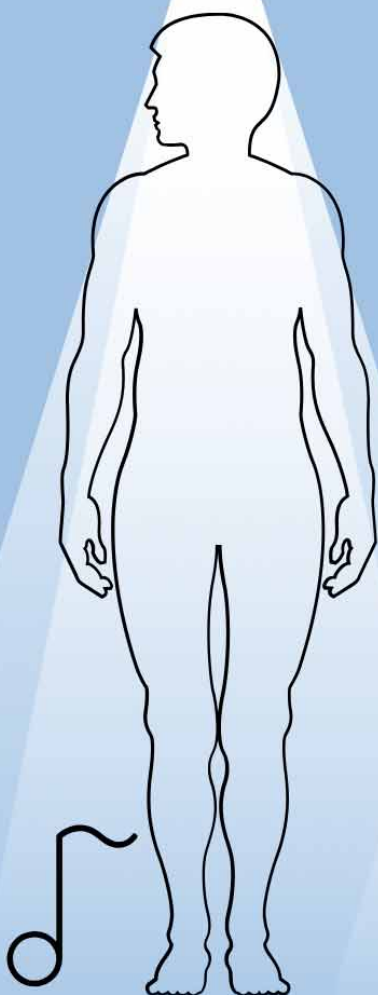
Brouček Týlek putuje po vlastech českých, kde hučí bory a šumí skaliny, a všude, kam se podívá, jej přesvědčují, že právě tam našel to nejspřávnější místo v naší zemi. Týlek ale váhá a putuje stále dál, až se dostane do Prahy a na Vyšehrad. A tam si teprve odpoví na otázku, kde domov jeho, to nejkrásnější místo naší země...

Zdroj obálky: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788000052090>

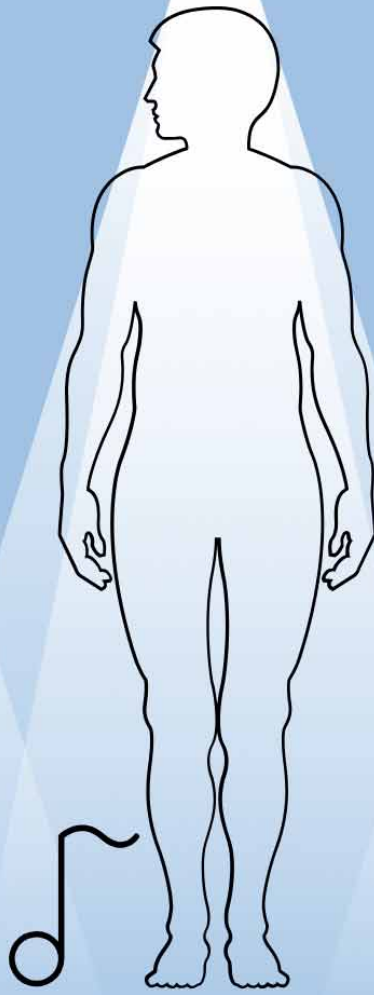

Mapy hudebních pocitů

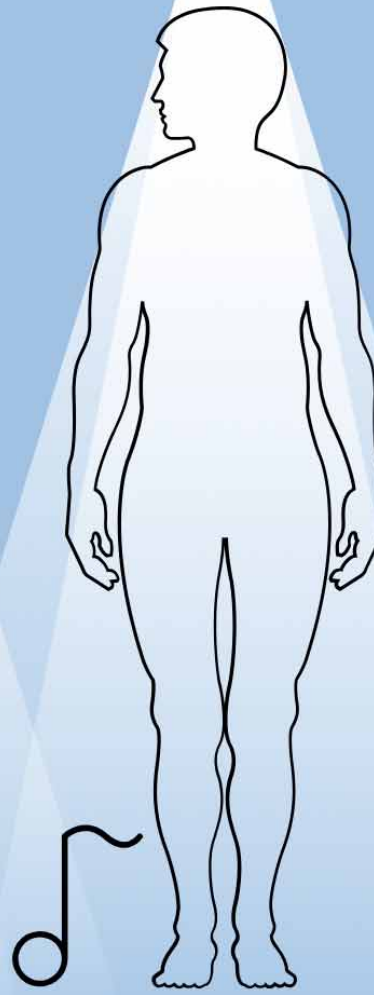
Ukázka A

Ukázka B

Ukázka C

ZADÁNÍ

Připrav si první sadu fixů pro své postavy:

A – červená, **B** – zelená, **C** – modrá.

Přečti si postupně 3 ukázky z knih a příslušnou fixou si do postavy zaznač, kde jsi při čtení prožíval/a v těle pocity – např. místo na hlavě u očí, když tě nějaký úryvek dojímal apod.

Následně vyslechni 3 hudební ukázky (1, 2 a 3) – po jejich vyslechnutí je zkus pocity přiřadit k postavám (zapiš do noty u nohy postavy číslo skladby).

Následně zakresli další sadou fixů, kde jsi cítil/a nebo vnitřně prožíval/a pocity při poslechu těchto hudebních ukázek.

A – černá, **B** – růžová, **C** – hnědá.

Shodovala se zakreslená místa? Co bylo intenzivnější – zážitek ze čtení nebo hudební poslech? Proč si to myslíš? Odpověď zapiš do notových řádků pod postavami.

Hudba v hlavní roli i v deskové hře

Zvukových a hudbou či zvuky inspirovaných deskových her existuje nespočet. Je to přitažlivé médium, které dává hraní deskových her nový rozměr. Níže je uvedený výběr těch nejzajímavějších, které se v současnosti dají sehnat na trhu.

Lacrimosa • Pro zkušené, 14+ let, 1–4 hráči, 120 minut

Truchlící vdova Constanza se obrací na bohaté mecenáše, aby pomohli dokončit Requiem jejího zesnulého manžela W. A. Mozarta. Hra kombinuje spouštění akcí pomocí karet a interakce s herní deskou (tzv. deckbuilding a area control).

Výrobce: Devir **Lze zakoupit např.:** <https://www.planetaher.cz/lacrimosa> **Zdroj obálky:** tamtéž

Echoes ozvěny (housele) • 14+ let, 1–6 hráčů, 60 minut

Audio příběh z Vídně 18. století. Naslouchejte zvukům a hlasům v divadle, ať najdete nápovědy k seřazení události tajemného příběhu. Přehrání zvuku spustíte pomocí aplikace skenující karty s předměty.

Výrobce: Ravensburger **Lze zakoupit např.:** <https://www.planetaher.cz/echoes-housele-tajemna-audiohra> **Zdroj obálky:** <https://www.puzzle-puzzle.cz/ravensburger-tajemna-audiohra-echoes-housele-d159741>

Desítka: rozšíření Hudba • 10+ let, 2–8 hráčů, 20 minut

Tuto vědomostní hru oceňují i vlažní fanoušci kvízů. Drobná krabička s deseti otázkami je ideální na cesty. Odpovíte na otázku, vytáhnete černý žeton. Pokud jste uhádli, pokračujete v kole a sbíráte body. Pokud ne, body za dané kolo nedostanete a odpovídáte až v kole dalším. K rozšíření Hudba nutno zakoupit základní hru Desítka.

Výrobce: Mindok **Lze zakoupit např.:** <https://www.planetaher.cz/desitka-hudba-rozsireni> **Zdroj obálky:** tamtéž

Ovocí Orchestr a ukradená nota • Méně náročné, 2–4 hráči, 7+ let, 30 minut

Ovocí orchestry soupeří o Stříbrnou notu hudební soutěže před zvláštní porotou. Jenže letos cenu odcizil vlk a čtyři ovce! Pomocí karet dedukcí vylučujete nevinné (srovnáváním jejich tvrzení), abyste na konci ukázali na pachatele.

Výrobce: Albi **Lze zakoupit např.:** <https://www.planetaher.cz/ovci-orchestr-a-ukradena-nota> **Zdroj obálky:** <https://www.zatrolene-hry.cz/spolecenska-hra/ovci-orchestr-a-ukradena-nota-14754/>

Kouzelné čtení s Albi tužkou • Kouzelné čtení, Albi tužka

Kouzelné čtení s Albi tužkou patří mezi hitovky knihovnických lektórk. Z témat zaujme např. Adventní kalendář, kde děti prostřednictvím příběhu poznávají vánoční tradice. Mládežníci od osmi let vyberou Agentské bojovky a vyzkouší si i šifrování. Albi nabízí také tři díly Zpívánek s lidovkami nebo Pexeso – Hudební nástroje (zde spojujete nejen na základě obrázku, ale i zvuku).

Výrobce: Albi **Lze zakoupit např.:** <https://www.planetaher.cz/kouzelné-cteni-adventni-kalendar> **Zdroj obálky:** tamtéž

Hitster • 16+, 2–10 hráčů, 30 minut

Vědomostní party hra. Jeden z hráčů naskenuje kartu pomocí aplikace (bezplatné stažení), ostatní hádají název, interpreta a datum vydání. Obsahuje 300 skladeb za posledních 100 let.

Výrobce: Jumbo **Lze zakoupit např.:** <https://www.planetaher.cz/hitster> **Zdroj obálky:** tamtéž

Mysterium Kids: Poklad kapitána Skřípa • Pro zkušené, 14+ let, 1–4 hráči, 120 minut

Do útrob starobylého sídla ukrýl kapitán Skříp poklad. K nalezení pozorně naslouchejte znamením kapitánova ducha. Vložte pět karet s obrázky, napovídající hráč (duch) spoluhráčům pomocí tamburíny vyrobí zvuk obrázku s pokladem (např. kočka – předvede zaškrábáním nehtů po tamburíně).

Výrobce: Blackfire CZ (Asmodee Czech Republic) **Lze zakoupit např.:** <https://www.planetaher.cz/mysterium-kids-poklad-kapitana-skripa> **Zdroj obálky:** tamtéž

REJSTŘÍK ČTENÁŘ 2024 | ročník 76

JMENNÝ REJSTŘÍK

ADAMOVIČ, Ivan:

Nejkrásnější české knihy roku 2023, 10/366

ANTOŠOVÁ, Lenka – HOUŠKOVÁ, Zlata:

Klubu dětských knihoven je 30! 1. část, 6/216

BABKA, Lukáš:

Sto let pražské Slovanské knihovny, 1/14

BAJO, Kateřina:

Přehled akcí k výročí Franze Kafky, 5/168

BANZETOVÁ, Jitka:

Městská knihovna Chodov v novém, 1/36

BARONOVÁ, Ela:

Česko-polský knihovnický seminář, 4/136

BĚHALOVÁ, Štěpánka:

Regionální periodika – úvodní slovo, 2/78 • Jindřichovo-
hradecká periodika v 19. století, 10/362

BLAŽKOVÁ, Božena – HOUŠKOVÁ, Zlata:

Klubu dětských knihoven je 30! 1. část, 2/61, 3. část,
4/128 • Virtuální univerzita třetího věku – ano či ne?,
6/204

BOBEK, Petr:

Vypravěči dějin knihovny aneb 130. výročí v Havlíč-
kově Brodě, 10/347

BOUŠKA, Kamil:

Franz Kafka (1883–1924): konflikt života a tvorby, 5/163

BROŽEK, Aleš (abr):

Před pětasedmdesáti lety, 1/17 • Archivy, knihovny,
muzea v digitálním světě počítařadvacáté, 4/139 •
Systém Kramerius v knihovnách ČR na konci roku
2023, 7–8/251

BŘEŇOVÁ, Eva:

viz VONDRÁKOVÁ, Martina, 9/320

BURDOVÁ, Petra:

Bankovní identita v knihovnách aneb Nový standard
digitálního přístupu k informacím, 12/462

ČÍSAŘ, Jaroslav:

Od čtenářství k umělé inteligenci, 5/174 • Barvitý pří-
běh vzniku a vývoje Náprstkova muzea a jeho knihovny,
10/371 • Rozhovor s Mgr. Blankou Skučkovou, dlou-
holetou vedoucí oddělení literatury a knihoven v od-
boru umění a knihoven Ministerstva kultury, 11/397

ČERNECKÝ, Jan:

Premiéra konference *Drsné knihovny současnosti*,
9/327

DAŇKOVÁ, Michaela:

Nová knihovna na zámku, 6/232

DOMBROVSKÁ, Michaela:

Digitální wellbeing v kontextu, 11/P1 • Desatero pro
digitální wellbeing, 11/P2–P3 • Digitální resilience
v knihovnách, 11/P4

DOMBROVSKÁ, Michaela – NOVOTNÁ, Blanka:

Knihovny a dlouhověkost, 6/P1 • Longevity desate-
ro, 6/P2–P3 • Příroda a dlouhověkost, 6/P4

DOSTÁLOVÁ, Lenka:

Knihovny v novém za pomoci státu, 5/192

EHRLICH, Klára:

Rozvoj kompetencí učícího knihovníka, 4/157

FIALA, Michael:

Implementace AI do akvizice, 2/52

FOLTÝN, Tomáš:

Nová koncepce NK ČR, 2/60

FRIEDLAENDEROVÁ, Hana:

Čtení v Česku: Mezi tradicí a digitální revolucí, 1/10 •
Čtení v české společnosti, 3/83

FROŇKOVÁ, Kristýna:

Zápisky z cest po obecních knihovnách, 11/399

FUCHSOVÁ, Anna:

Od náhody k tajům knihovnického světa (rozhovor
s Annou Vandasovou), 1/21

GARAMSZEĞI, Tereza:

*Knihovny současnosti 2024: Most mezi tradicí a ino-
vací*, 10/363

GIEBISCH, Roman:

Ohlédnutí za roky Března – měsíce čtenářů, 3/86 •
Knihovna roku 2024 – informační počín, 11/407 •
ZE SVĚTA, 1/39, 2/79, 3/119, 4/159, 5/199, 6/239,
7–8/297, 9/337, 10/379, 11/419, 12/467

HÁJEK, Roman:

Bruselský Muntpunt: knihovna ve službách komuni-
ty, 2/68 • Živé místo pro všechny – německá Knihov-
na roku 2023 je v Düsseldorfu, 4/148

HAMPOVÁ, Jana:

Nová budova pobočky Městské knihovny Chrudim
v Topolské ulici, 11/413

HANÁČKOVÁ, Hana – JAKOUBKOVÁ, Bronislava:

24. Noc s Andersenem a jak to bylo, 5/169

HARAŠTOVÁ, Simona:

Knihovnicko-informační služby pro nevidomé a sla-
bozraké v Česku, 4/126

HASÁK, Radek:

Aktivity pro teens, 1/3

HAŠKOVCOVÁ, Marie:

viz HRDLÍČKOVÁ, Markéta, 4/123

HOMONAI, Karolína:

Maják – Městská knihovna Louny, 4/P1–P4 • Rozho-
vor s Magdalenou Žáčkovou, Čtenářkou roku 2024,
6/228

HOUŠKOVÁ, Zlata:

viz BLAŽKOVÁ, Božena, 2/61 • Klubu dětských kni-
hoven je 30! – 2. část, 3/103, • Setkání knihovnických
seniorů, 4/138 • Vzdělávání široké veřejnosti, odbor-
níků i ukrajinských uprchlíků, 5/183 • Klubu dětských
knihoven je 30! 4. část, 5/185 • Fenomén VU3V
a knihovny, 6/203 • viz ANTOŠOVÁ, Lenka, 6/216 •
S knížkou do života – a do Senátu, 7–8/268 • Třicet
let s Klubem dětských knihoven SKIP, 10/344 •
Střípky vzpomínek (PhDr. Ladislav Kurka, 5. 3. 1933
Kolín – 23. 5. 2024 Praha), 11/416

HRABINSKÁ, Michaela:

Baví ještě v Litvinově mladé lidi knížky?, 1/8

HRDLÍČKOVÁ, Markéta – HAŠKOVCOVÁ, Marie:

Webarchiv a vytěžování velkých dat, 4/123

HŘIBOVÁ, Tereza:

Hudba v hlavní roli i v deskové hře, 12/P4

HUBATKOVÁ SELUCKÁ, Helena:

viz SEHNALOVÁ, Michaela, 1/24

HUDEČEK, Ondřej – MAZÁČOVÁ, Pavlína:

Mediální vzdělávání v knihovnách, mediální vzdělávání knihovnictva, 11/383

HUDEČEK, Ondřej – LIŠKOVÁ, Tereza – MAZÁČOVÁ, Pavlína:

Tisíciletý tým, který jde vstříc výzám, 11/393

HUDEČEK, Ondřej:

viz LINC, Miloslav – ChatGPT, 2/50

HYNČICOVÁ, Yvetta:

Výstava READ – bizarní knihovna v Kunsthalle Praha, 3/107 • Rozhovor s americkým spisovatelem Michaellem Shaheenem, 7–8/285

CHARVÁTOVÁ, Jana:

VU3V máma očima, 6/208

CHRUŠČOVÁ, Veronika:

Kávy současnosti, 7–8/295

JAKOUBKOVÁ, Bronislava:

viz HANÁČKOVÁ, Hana, 5/169

JARKULISOVÁ, Gabriela:

Metodici jsou soli knihovnického světa aneb Minimálně tři smajlíci, 6/218

JAŠKO, Adam:

Plzeňské noviny do roku 1850, 3/102

JINDRA, Miroslav:

TOP knihy k tématu divadlo a drama, film a fotografie, 10/P1

KÁČOVÁ, Natálie:

Jak být aktérem změny? (společenská odpovědnost knihoven v éře umělé inteligence), 2/46

KANELLIA, Lenka:

Malý krok taky krok aneb Jak se rodí krajanská knihovna na Krétě, 3/94 • Centrální česká krajanská knihovna v Řecku, 5/178 • Češi a Slováci v Istanbulu – vznik a vývoj krajanské knihovny, 7–8/283

KAŠPAROVÁ, Anna:

Reichenberger Zeitung, 6/224

KLÍVAROVÁ, Kateřina:

Geografie na Knihovny.cz, 9/305

KLUSOŇ, Jiří:

Registrace nových čtenářů zdarma, 7–8/259

KOČIŠOVÁ, Pavlína – PAVČÍK Filip:

Návštěva Finska v rámci programu Erasmus+, 12/441

KOZÁKOVÁ, Jana:

O vzácných tiscích Městské knihovny v Praze, 7–8/288

KRAJČÍKOVÁ, Věra:

Eduard Petiška stoletý, 7–8/263

KRATOCHVÍLOVÁ, Monika:

Rekordní počet nominací v historii ocenění MARK, 12/426

KRÉDLOVÁ, Natálie:

Opravdovým zdrojem poznání je omyl aneb Jak to také mohlo být, 7–8/273

KREJČÍ SALÁTOVÁ, Renáta:

PSALO SE JINDE, 1/38, 3/118, 5/198, 7–8/296, 10/378, 12/466

KŘÍČEK, Václav:

Tři kulatá výročí liberecké knihovny, 9/311

KUBÍČEK, Jaromír:

Bibliografie jako literatura faktu, 2/67

KUBÍČEK, Tomáš:

Tobolka! Tobolka! Tobolka! Tobolka!, 10/343 • Dvačet pět let Nadace knihoven, 11/411

LACINOVÁ, Lucie:

Malá technika – polytechnické vzdělávání pro nejmenší, 1/26 • Kdo nám staví dům? aneb Jak přiblížit technické profese dětem, 2/58 • Ekologická témata v polytechnickém vzdělávání, 4/140 • Stavíme mosty a věže s Malou technikou, 5/194 • Rozvoj informatického a logického myšlení dětí, 6/215 • Malá technika vzdělává novou generaci programátorů, 9/332

LENGHARTOVÁ, Pavlína:

Chtěla bych knihovny udělat interaktivní pro tuto generaci, 3/98 • Mít sny a vizi a věřit si, 4/134 • Bez skvělých lidí to nejde, 6/234 • Proměnlivá role knihoven, 7–8/277 • "V knihovně to bylo lepší než v mekáči", 9/330 • Pro knihovny krásnější a modernější, 10/358 • O projektech pro lidi na malém městě, 12/456

LIBERDOVÁ, Irena:

Soutěž Tvoříme vlastní vydavatelství aneb 25 let spolupráce knihoven, 10/369

LINC, Miloslav – HUDEČEK, Ondřej – ChatGPT:

AI mění knihovny, 2/50

LIŠKA, Radek:

Co venkovské knihovny umějí a mohou 2023, 2/74

LIŠKOVÁ, Tereza:

Mediální vzdělávání je vztah, 11/387 • S Wikipedií do světa médií, 11/391 • viz HUDEČEK, Ondřej – MAZÁČOVÁ, Pavlína, 11/393 • S dobrou náladou, pocitem bezpečí a podpory se v knihovně můžou díť věci!, 11/409

LIŠOVSKÁ, Pavlína:

Záhady jsou všude kolem nás, 1/20 • TOP knihy s detektivním příběhem, 1/P1 • Pracovní list: Hledej a najdi..., 1/P2–P3 • Tipy na deskové hry s tematikou detektivek, 1/P4 • Příroda je všude kolem nás, 3/100 • TOP knihy s tematikou přírody, 3/P1 • Pracovní list: Hon za poklady lesa, 3/P2–P3 • Doporučení na deskové hry s tematikou přírody, 3/P4 • Můžu ochutnat dobrou knihu?, 5/180 • TOP knihy k tématu jídlo a vaření, 5/P1 • Pracovní list: Dnes vařím já!, 5/P2–P3 • Deskové hry k tématu jídlo a kuchařky, 5/P4 • Být otevřený a přijímající, 7–8/270 • TOP knihy k tématu národnostní menšiny a jejich odraz v literatuře pro děti a mládež, 7–8/P1 • Přátelství neposlouchá předsudky (metodika k práci s knihou *Liška s duhovými očima*), 7–8/ P2–P3 • Deskové hry k tématu národnostní menšiny, kulturní a jazykové rozdíly, 7–8/P4 • Na prknech, která... jsou poměrně opomenutá, 10/360 • TOP knihy k tématu divadlo a drama, film a fotografie, 10/P1–P2 • Divadelní postava na zdi, 10/P3 • Deskové hry s tematikou filmu, 10/P4 • V hlavní roli HUDBA, 12/444 • TOP knihy k tématu v hlavní roli hudba, 12/P1 • Pracovní list Mapa hudebních pocitů, 12/P2–P3

MACKOVÁ, Jana:

Literární soutěž *Můj svět*, 9/325

MACUROVÁ, Helena:

Nejstarší noviny na Těšínsku, 7–8/276

MACHÁČKOVÁ, Lucie:

Regionální funkce knihoven v letech 2018–2022. 1. část, 6/212, 2. část, 7–8/248, 3. část, 9/308 • Plníme standard veřejných knihovnických a informačních služeb? (nová veřejná databáze), 7–8/244 • Knihovna roku 2024 – základní knihovna, 11/403

MÁLKOVÁ, Lenka:

Island netradičně – očima knihovnice, 7–8/280

MATĚJOVÁ, Judita:

Nejstarší brněnské noviny a časopisy (do roku 1848), 9/324

MÁTLOVÁ, Iveta:

Moravská Slovač – první české noviny v Uherském Hradišti, 4/142

MATULOVÁ, Michaela:

Udržitelnost jako téma dánských knihoven, 10/353

MATUŠKOVÁ, Mirka:

Premiéra *Záločky* se nesla v příjemném duchu, 6/220

MAZÁČOVÁ, Pavlína:

Na cestě od autora ke čtenáři v knihovně (informační vzdělávání pro školáky od 3. do 5. ročníku základní školy), 1/28 • viz HUDEČEK, Ondřej, 11/383 • viz HUDEČEK, Ondřej – LIŠKOVÁ, Tereza, 11/393

MIKA, Jiří:

Pořád je pro mne paní ředitelkou, 10/372

MITUROVÁ, Petra:

Novela Standardu veřejných knihovnických a informačních služeb, 2/71

MRÁZOVÁ, Michaela:

TLib 2024: Poklady slovenskej kultúry a ich prezen-tácia doma a v zahraničí, 10/364

NEHYBOVÁ, Eliška:

Program „Čtení pro psy“ v milovické knihovně, 2/75 • Estonské knihovny plné inspirace, 12/439

NIVNICKÁ, Libuše:

Dveře ke spolupráci otevřeny aneb Z lejster do života, 7–8/260

NOVOTNÁ, Blanka:

viz DOMBROVSKÁ, Michaela, 6/P1–P4

OTAVOVÁ, Marie:

Bibliotheca academica 2023 věnovaná problematice open science, 3/109 • Vydavatelství v knihovnách univerzit, 7–8/265 • Jak fungují knihovny v Dánsku a Německu?, 9/316

PAJASOVÁ, Alena:

Krajanská knihovna ve Švýcarsku, 2/72

PAJER, Lukáš:

Proměny interiérů knihoven z pohledu dodavatele, 7–8/292

PAPEŽOVÁ, Pavlína:

Rekonstrukce knihovny v Lipníku, 5/190

PAVČÍK, Filip:

viz KOČIŠOVÁ, Pavlína, 12/441

PAVLICOVÁ, Libuše:

Knihovna Muhammada bin Rašida v Dubaji, 6/225

PEŠKOVÁ STANÁKOVÁ, Marta:

Deset let Virtuální univerzity třetího věku u nás, 6/207

PETROVÁ, Karla:

Haviřovský K-klub boří mýty o „dnešní mládeži“, 1/6

PETRUŽELKOVÁ, Alena:

Hry Franze Kafky v Muzeu literatury, 5/166

PETRÝDESOVÁ, Dana:

Liberecká knihovna vzdělává učitele, 3/93 • viz VO-JÁČKOVÁ, Radka, 3/106 • Tančit v knihovně? Jedině v Liberci!, 5/176

PEXOVÁ, Martina:

Nesuď knihu podle obalu, 7–8/271

PILLEROVÁ, Vladana:

Zajímavé knižní novinky, 1/35, 4/154, 6/237 • viz PROCHÁZKOVÁ, Barbora, 9/338, 10/356 • Nová strategie IFLA zdůrazňuje spolupráci, partnerství a vzdělávání, 12/433

POKORNÝ, Antonín:

Problematika zkreslení AI v prostředí knihoven, 2/55

PONIKLOVÁ, Lenka:

Pozvánka na Slavnosti Rettigových v Rychnově nad Kněžnou, 5/173

PRÁZOVÁ, Irena:

Knihovna Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy, 10/374

PROCHÁZKOVÁ, Barbora – PILLEROVÁ, Vladana:

E-kirjasto (E-knihovna) – nová služba finských knihoven, 10/356 • Zajímavé knižní novinky, 9/338, 12/455

PRUCKOVÁ, Lenka:

Na skok u protinožců, 12/435

REES, Alena:

Setkání s pohádkou v Knihovně Schola Bohemica, 6/230

Rejstřík Čtenář 2024, 12/445

RICHTER, Vít:

Lublaňský manifest o čtení (proč jsou důležité pokročilé čtenářské dovednosti) s úvodním slovem Víta Richtera, 2/43 • Městská knihovna roku 2024, 11/405 • Soutěž Městská knihovna roku slaví 15. výročí, 12/428

RUJZL, Adéla:

Živá kultura mezi knihami, 4/143

SAVICKÝ, Petr:

Český pedagogický slovník – nové interaktivní zobrazení, 12/460

SEDLONOVÁ, Nikola:

Rozhovor se spisovatelkou, překladatelkou a literární historičkou Jovankou Šotolovou, 4/150

SEHNALOVÁ, Michaela:

OKna v Pisku, 6/221

SEHNALOVÁ, Michaela – HUBATKOVÁ SELUCKÁ, Helena:

Druhý ročník Festivalu mediálního vzdělávání, 1/24

SCHWACHOVÁ, Kateřina:

Do třetice všeho dobrého aneb Kterak české děti v zahraničí ke knížkám přišly, 4/130

SPURNÁ, Kateřina:

Bohemia – od zpráv z kultury k politice, 1/19 • *Prager Tagblatt* – německý liberální deník, 2/77 • *Rozpravy Aventina* – kulturní revue, 3/101 • *Zlatá Praha* – konkurence *Světozoru*, 4/141 • *Tribuna* – nezávislý deník, 5/181 • *Přítomnost* – „nezávislý“ politický týdeník, 6/223 • *Čas* – list věnovaný veřejným otázkám, 7–8/275 • *Mladý hlasatel* – barevný obrázkový časopis, 9/323 • *Národní politika* – „nepolitický“ list, 10/361 • *Právo lidu* – ústřední deník

sociální demokracie, 11/401 • *Venkov* – ústřední deník agrární strany, 12/453

STRADIOTOVÁ MRKVIČKOVÁ, Žaneta:
Jak vypadá proměna univerzitních knihoven?, 11/394

SVOZILOVÁ, Dominika:
TOP knihy s tematikou přírody, 3/P1

SÝKOROVÁ, Vladimíra:
Obecní knihovna Măslovice, 12/464

ŠEDÁ, Marie:
Elektronické půjčování v evropských knihovnách, 3/96 • Erasmus+, tentokrát Slovenská národní knihovna, 12/437

ŠELIGOVÁ, Kamila:
Literární festival *Kniha v lázni* 2024, 9/328

ŠERHAKLOVÁ, Jana:
Hračkobraní, 6/219 • Knihovny ve Spojených arabských emirátech, 9/321

ŠIMURDOVÁ, Lenka:
Do další stovky v novém, 9/334

ŠLESINGEROVÁ, Helena:
Klubu dětských knihoven je 30! 6. část, 7–8/256

ŠRAJEROVÁ, Jitka:
Když se potká historie a literatura, 7–8/290

TOMÁŠEK, Pavel:
Blíží se konec podpory Microsoft Windows 10 a co to znamená, 9/303

UHLÍKOVÁ, Kateřina:
S mediálním kompasem v knihovně, 11/389

VÁCLAVÍKOVÁ, Dana:
Jak využít exteriér budovy knihovny na přírodní zřadu. 1. část, 3/112, 2. část, 4/146, 3. část, 5/187

VALDEN, Milan:
LITERÁRNÍ VÝROČÍ: Únor, 1/40, Březen, 2/80, Duben, 3/120, Květen, 4/160, Červen, 5/200, Červenec, 6/240, Srpen–Září, 7–8/299, Říjen, 9/340, Listopad, 10/380, Prosinec, 11/420, Leden 2025, 12/468 • Výběr z publikací o hudbě, 1/31 • Poutník na rozhraní věků, 3/105 • Výběr z publikací o výtvarném umění a architektuře. 1. část, 4/152, 2. část, 5/195, 3. část, 6/236 • Sixty-Eight Publishers a Index: „paralelní životopis“, 4/156 • Rozhovor s Mgr. Olgou Zeinertovou a Mgr. Martinem Žižalou z Národní knihovny ČR. 1. část, 10/350, dokončení, 12/430 • Vánoce v literatuře, 12/458

VALENTOVÁ, Veronika:
Časopis moravského muzea – Acta Musei Moraviae, 12/454

VANIČKOVÁ MAKOSOVÁ, Edita:
Čtení a čtenářství v Pedagogické knihovně J. A. Komenského, 3/91 • Rozhovor s PhDr. Josefem Baslem, Ph.D., z České školní inspekce o mezinárodním šetření čtenářských dovedností, 6/209

VÁVROVÁ, Alena:
Vzpomínka na česko-slovenské setkání..., 10/373

VLASÁKOVÁ, Monika:
Táborská periodika 19. stol., 5/182

VOJÁČKOVÁ, Radka – PETRÝDESOVÁ, Dana:
Na festivalu v Liberci příběhy ožívají již dvacet let, 3/106

VONDRÁKOVÁ, Martina:
Ukázky praktické realizace vizuální identity, 9/P1–P4

VONDRÁKOVÁ, Martina – BŘEŇOVÁ, Eva:
Jak knihovna Karla Hynka Máchy osvěžila svou image, 9/320

WACHTLOVÁ, Alena:
Seminář *Co venkovské knihovny umějí a mohou* v Dolních Chabrech, 12/423

ZÁBRODSKÁ, Kristina:
Manifest knihovny 21. století, 2/64

ZAJÍC, Pavel:
Knir (konečně) vyrostla, 3/114

ŽÁČKOVÁ, Vlasta:
Vyhlášení výsledků soutěže *Jižní Morava čte*, 10/368

ŽUREK, Pavel:
Altvater, 11/402

SEZNAM RUBRIK

GLOSA

CHRUŠČOVÁ, Veronika:
Kávy současnosti, 7–8/295

KNIHOVNY V NOVÉM

BANZETOVÁ, Jitka:
Městská knihovna Chodov v novém, 1/36

DAŇKOVÁ, Michaela:
Nová knihovna na zámku, 6/232

DOSTÁLOVÁ, Lenka:
Knihovny v novém za pomoci státu, 5/192

HAMPLOVÁ, Jana:
Nová budova pobočky Městské knihovny Chrudim v Topolské ulici, 11/413

PAJER, Lukáš:
Proměny interiérů knihoven z pohledu dodavatele, 7–8/292

PAPEŽOVÁ, Pavlína:
Rekonstrukce knihovny v Lipníku, 5/190

PRÁZOVÁ, Irena:
Knihovna Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy, 10/374

RUJZL, Adéla:
Živá kultura mezi knihami, 4/143

SÝKOROVÁ, Vladimíra:
Obecní knihovna Măslovice, 12/464

ŠIMURDOVÁ, Lenka:
Do další stovky v novém, 9/334

ŠRAJEROVÁ, Jitka:
Když se potká historie a literatura, 7–8/290

ZÁBRODSKÁ, Kristina:
Manifest knihovny 21. století, 2/64

ZAJÍC, Pavel:
Knir (konečně) vyrostla, 3/114

KOMUNITNÍ ZAHRADY KNIHOVEN

VÁCLAVÍKOVÁ, Dana:
Jak využít exteriér budovy knihovny na přírodní zřadu. 1. část, 3/112, 2. část, 4/146, 3. část, 5/187

KRAJANSKÉ KNIHOVNY

KANELLIA, Lenka:
Malý krok taky krok aneb Jak se rodí krajanská knihovna na Krétě, 3/94 • Centrální česká krajanská

knihovna v Řecku, 5/178 • Češi a Slováci v Istanbulu – vznik a vývoj krajanské knihovny, 7–8/283

PAJASOVÁ, Alena:
Krajanská knihovna ve Švýcarsku, 2/72

REES, Alena:
Setkání s pohádkou v Knihovně Schola Bohemica, 6/230

SCHWACHOVÁ, Kateřina:
Do třetice všeho dobrého aneb Kterak české děti v zahraničí ke knížkám přišly, 4/130

KRONIKA

HOUŠKOVÁ, Zlata:
Střípky vzpomínek (PhDr. Ladislav Kurka, 5. 3. 1933 Kolín – 23. 5. 2024 Praha), 11/416

MIKA, Jiří:
Pořad je pro mne paní ředitelkou, 10/372

VÁVROVÁ, Alena:
Vzpomínka na česko-slovenské setkání..., 10/373

LEGISLATIVA

MACHÁČKOVÁ, Lucie:
Regionální funkce knihoven v letech 2018–2022. 1. část, 6/212, 2. část, 7–8/248, 3. část, 9/308 • Plníme standard veřejných knihovnických a informačních služeb? (nová veřejná databáze), 7–8/244

MITUROVÁ, Petra:
Novela Standardu veřejných knihovnických a informačních služeb, 2/71

LITERÁRNÍ PŘÍLOHA – ČAPKOVINY 2024

KRÉDLOVÁ, Natálie:
Opravdovým zdrojem poznání je omyl aneb Jak to také mohlo být, 7–8/273

PEXOVÁ, Martina:
Nesud knihu podle obalu, 7–8/271

LITERÁRNÍ VÝROČÍ

VALDEN, Milan:
Únor, 1/40, Březen, 2/80, Duben, 3/120, Květen, 4/160, Červen, 5/200, Červenec, 6/240, Srpen–Září, 7–8/299, Říjen, 9/340, Listopad, 10/380, Prosinec, 11/420, Leden 2025, 12/468

MEDAILONKY NADĚJNÝCH

FUCHSOVÁ, Anna:
Od náhody k tajům knihovnického světa (rozhovor s Annou Vandasovou), 1/21

HOUŠKOVÁ, Zlata:
Vzdělávání široké veřejnosti, odborníků i ukrajinských uprchlíků, 5/183

LENGHARTOVÁ, Pavlína:
Chtěla bych knihovny udělat interaktivní pro tuto generaci, 3/98 • Mít sny a vizi a věřit si, 4/134 • Bez skvělých lidí to nejde, 6/234 • Proměnlivá role knihoven, 7–8/277 • „V knihovně to bylo lepší než v mekáči“, 9/330 • Pro knihovny krásnější a modernější, 10/358 • O projektech pro lidi na malém městě, 12/456

OCENĚNÉ KNIHOVNY A KNIHOVNÍCI

GIEBISCH, Roman:
Knihovna roku 2024 – informační počín, 11/407

KRATOCHVÍLOVÁ, Monika:
Rekordní počet nominací v historii ocenění MARK, 12/426

KUBÍČEK, Tomáš:
Tobolka! Tobolka! Tobolka! Tobolka!, 10/343

LIŠKOVÁ, Tereza:
S dobrou náladou, pocitem bezpečí a podpory se v knihovně můžou dít věci!, 11/409

MACHÁČKOVÁ, Lucie:
Knihovna roku 2024 – základní knihovna, 11/403

RICHTER, Vít:
Městská knihovna roku 2024, 11/405 • Soutěž Městská knihovna roku slaví 15. výročí, 12/428

PERIODIKA NA ÚZEMÍ DNEŠNÍ ČR

SPURNÁ, Kateřina:
Bohemia – od zpráv z kultury k politice, 1/19 • *Prager Tagblatt* – německý liberální deník, 2/77 • *Rozpravy Aventina* – kulturní revue, 3/101 • *Zlatá Praha* – konkurence *Světozoru*, 4/141 • *Tribuna* – nezávislý deník, 5/181 • *Přítomnost* – „nezávislý“ politický týdeník, 6/223 • *Čas* – list věnovaný veřejným otázkám, 7–8/275 • *Mladý hlasatel* – barevný obrázkový časopis, 9/323 • *Národní politika* – „nepolitický“ list, 10/361 • *Právo lidu* – ústřední deník sociální demokracie, 11/401 • *Venkov* – ústřední deník agrární strany, 12/453

PRÁVNÍ PORADNA

KLUSOŇ, Jiří:
Registrace nových čtenářů zdarma, 7–8/259

PRŮZKUMY

FRIEDLAENDEROVÁ, Hana:
Čtení v Česku: Mezi tradicí a digitální revolucí, 1/10

PŘEDSTAVUJEME

NEHYBOVÁ, Eliáš:
Program „Čtení pro psy“ v milovické knihovně, 2/75

PŘÍLOHA – DĚCKAŘI DĚCKAŘŮM

HŘIBOVÁ, Tereza:
Hudba v hlavní roli i v deskové hře, 12/P4

JINDRA, Miroslav:
TOP knihy k tématu divadlo a drama, film a fotografie, 10/P1

LIŠOVSKÁ, Pavlína:
Záhady jsou všude kolem nás, 1/20 • TOP knihy s detektivním příběhem, 1/P1 • Hledej a najdi..., 1/P2–P3 • Tipy na deskové hry s tematikou detektivek, 1/P4 • Příroda je všude kolem nás, 3/100 • TOP knihy s tematikou přírody, 3/P1 • Hon za poklady lesa, 3/P2–P3 • Deskové hry s tematikou přírody, 3/P4 • Můžu ochutnat dobrou knihu?, 5/180 • TOP knihy k tématu jídlo a vaření, 5/P1 • Dnes vařím já!, 5/P2–P3 • Deskové hry k tématu jídlo a kuchařky, 5/P4 • Být otevřený a přijímající, 7–8/270 • TOP knihy k tématu národnostní menšiny a jejich odraz v literatuře pro děti a mládež, 7–8/P1 • Přátelství neposlouchá předsudky, 7–8/P2–P3 • Deskové hry k tématu národnostní menšiny, kulturní a jazykové

rozdíly, 7–8/P4 • Na prknech, která... jsou poměrně opomenutá, 10/360 • TOP knihy k tématu divadlo a drama, film a fotografie, 10/P1–P2 • Divadelní postava na zdi, 10/P3 • Deskové hry s tematikou filmu, 10/P4 • V hlavní roli HUDBA, 12/444 • TOP knihy k tématu v hlavní roli hudba, 12/P1 • Mapa hudebních pocitů, 12/P2–P3
SVOZILOVÁ, Dominika:
TOP knihy s tematikou přírody, 3/P1

PŘÍLOHA – Digitální wellbeing
DOMBROVSKÁ, Michaela:
Digitální wellbeing v kontextu, 11/P1 • Desatero pro digitální wellbeing, 11/P2–P3 • Digitální resilience v knihovnách, 11/P4

PŘÍLOHA – KNIHOVNY A DLOUHOVĚKOST
DOMBROVSKÁ, Michaela – NOVOTNÁ, Blanka:
Knihovny a dlouhověkost, 6/P1 • Longevity desatero, 6/P2–P3 • Příroda a dlouhověkost, 6/P4

PŘÍLOHA – VIZUÁLNÍ IDENTITA KNIHOVEN
FOLTÝN, Tomáš:
Nová koncepce NK ČR, 2/60
HOMONAI, Karolína:
Maják – Městská knihovna Louny, 4/ P1–P4
VONDRÁKOVÁ, Martina:
Ukázky praktické realizace vizuální identity, 9/P1–P4
VONDRÁKOVÁ, Martina – BREŇOVÁ, EVA:
Jak knihovna Karla Hynka Máchy osvěžila svou image, 9/320

PSALO SE JINDE
KREJČÍ SALÁTOVÁ, Renáta:
1/38, 3/118, 5/198, 7–8/296, 10/378, 12/466

RECENZE
CÍSAŘ, Jaroslav:
Barvitý příběh vzniku a vývoje Náprstkova muzea a jeho knihovny, 10/371
EHRlich, Klára:
Rozvoj kompetencí učícího knihovníka, 4/157
KUBÍČEK, Jaromír:
Bibliografie jako literatura faktu, 2/67
VALDEN, Milan:
Poutník na rozhraní věků, 3/105 • Sixty-Eight Publishers a Index: „paralelní životopis“, 4/156

REGIONÁLNÍ PERIODIKA
BĚHALOVÁ, Štěpánka:
Regionální periodika – úvodní slovo, 2/78 • Jindřichohradecká periodika v 19. století, 10/362
JAŠKO, Adam:
Plzeňské noviny do roku 1850, 3/102
KAŠPAROVÁ, Anna:
Reichenberger Zeitung, 6/224
MACUROVÁ, Helena:
Nejstarší noviny na Těšínsku, 7–8/276
MATĚJOVÁ, Judita:
Nejstarší brněnské noviny a časopisy (do roku 1848), 9/324

MÁTLOVÁ, Iveta:
Moravská Slovač – první české noviny v Uherském Hradišti, 4/142
VALENTOVÁ, Veronika:
Časopis moravského muzea – Acta Musei Moraviae, 12/454
VLASÁKOVÁ, Monika:
Táborská periodika 19. stol., 5/182
ŽUREK, Pavel:
Altvater, 11/402

ROZHOVOR
CÍSAŘ, Jaroslav:
Rozhovor s Mgr. Blankou Skučkovou, dlouholetou vedoucí oddělení literatury a knihoven Ministerstva kultury, 11/397
HOMONAI, Karolína:
Rozhovor s Magdalenou Žáčkovou, Čtenářkou roku 2024, 6/228
HYNČICOVÁ, Yvetta:
Rozhovor s americkým spisovatelem Michaellem Shaheenem, 7–8/285
VALDEN, Milan:
Rozhovor s Mgr. Olgou Zeinertovou a Mgr. Martinem Žízalou z Národní knihovny ČR. 1. část, 10/350, dokončení, 12/430
VANIČKOVÁ MAKOSOVÁ, Edit:
Rozhovor s PhDr. Josefem Baslem, Ph.D., z České školní inspekce o mezinárodním šetření čtenářských dovedností, 6/209
SEDLOŇOVÁ, Nikola:
Rozhovor se spisovatelkou, překladatelkou a literární historičkou Jovankou Šotolovou, 4/150

SLUŽBY KNIHOVEN PRO ZRAKOVĚ HENDIKEPOVANÉ
HARAŠTOVÁ, Simona:
Knihovnicko-informační služby pro nevidomé a slabozraké v Česku, 4/126

SOUČASNÁ LITERATURA
VALDEN, Milan:
Výběr z publikací o hudbě, 1/31 • Výběr z publikací o výtvarném umění a architektuře. 1. část, 4/152, 2. část, 5/195, 3. část, 6/236

TÉMA
Aktivity knihoven pro teenagery
HASÁK, Radek:
Aktivity pro teens, 1/3
HRABINSKÁ, Michaela:
Baví ještě v Litvinově mladé lidi knížky?, 1/8
PETROVÁ, Karla:
Haviřovský K-klub boří mýty o „dnešní mládeži“, 1/6

Knihovny a AI
FIALA, Michael:
Implementace AI do akvizice, 2/52
KÁČOVÁ, Natálie:
Jak být aktérem změny? (společenská odpovědnost knihoven v éře umělé inteligence), 2/46

LINC, Miloslav – HUDEČEK, Ondřej – ChatGPT:
AI mění knihovny, 2/50
POKORNÝ, Antonín:
Problematika zkreslení AI v prostředí knihoven, 2/55

Knihovny a čtenářství
FRIEDLAENDEROVÁ, Hana:
Čtení v české společnosti, 3/83
GIEBISCH, Roman:
Ohlédnutí za roky Března – měsíce čtenářů, 3/86
VANIČKOVÁ MAKOSOVÁ, Edit:
Čtení a čtenářství v Pedagogické knihovně J. A. Komenského, 3/91

Mediální gramotnost v knihovnách
HUDEČEK, Ondřej – MAZÁČOVÁ, Pavlína:
Mediální vzdělávání v knihovnách, mediální vzdělávání knihovnictva, 11/383
HUDEČEK, Ondřej – LIŠKOVÁ, Tereza – MAZÁČOVÁ, Pavlína:
Tisícičlenný tým, který jde vstříc výzvám, 11/393
LIŠKOVÁ, Tereza:
Mediální vzdělávání je vztah, 11/387 • S Wikipedií do světa médií, 11/391
UHLÍKOVÁ, Kateřina:
S mediálním kompasem v knihovně, 11/389

Virtuální univerzita třetího věku
BLAŽKOVÁ, Božena – HOUŠKOVÁ, Zlata:
Virtuální univerzita třetího věku – ano či ne?, 6/204
HOUŠKOVÁ, Zlata:
Fenomén VU3V a knihovny, 6/203
CHARVÁTOVÁ, Jana:
VU3V mýma očima, 6/208
PEŠKOVÁ STANÍKOVÁ, Marta:
Deset let Virtuální univerzity třetího věku u nás, 6/207

Výročí Franze Kafky
BAJO, Kateřina:
Přehled akcí k výročí Franze Kafky, 5/168
BOUŠKA, Kamil:
Franz Kafka (1883–1924): konflikt života a tvorby, 5/163
PETRUŽELKOVÁ, Alena:
Hry Franze Kafky v Muzeu literatury, 5/166

UDÁLOSTI
ADAMOVIČ, Ivan:
Nejkrásnější české knihy roku 2023, 10/366
BARONOVÁ, Ela:
Česko-polský knihovnický seminář, 4/136
BROŽEK, Aleš:
Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě počty-řídavčatě, 4/139
CÍSAŘ, Jaroslav:
Od čtenářství k umělé inteligenci, 5/174
ČERNECKÝ, Jan:
Premiéra konference Drsné knihovny současnosti, 9/327
FROŇKOVÁ, Kristýna:
Zápisky z cest po obecních knihovnách, 11/399

GARAMSZEGI, Tereza:
Knihovny současnosti 2024: Most mezi tradicí a inovací, 10/363
HANÁČKOVÁ, Hana – JAKOUBKOVÁ, Bronislava:
24. Noc s Andersenem a jak to bylo, 5/169
HOUŠKOVÁ, Zlata:
Setkání knihovnických seniorů, 4/138 • S knížkou do života – a do Senátu, 7–8/268
HYNČICOVÁ, Yvetta:

Výstava READ – bizarní knihovna v Kunsthalle Praha, 3/107
JARKULIŠOVÁ, Gabriela:
Metodici jsou solí knihovnického světa aneb Minimálně tři smajlíci, 6/218
KRAJČÍKOVÁ, Věra:
Eduard Petiška stoletý, 7–8/263
LIBEROVÁ, Irena:
Soutěž Tvoříme vlastní vydavatelství aneb 25 let spolupráce knihoven, 10/369

LIŠKA, Radek:
Co venkovské knihovny umějí a mohou 2023, 2/74
MACKOVÁ, Jana:
Literární soutěž Můj svět, 9/325
MATUŠKOVÁ, Mírka:
Premiéra Záložky se nesla v příjemném duchu, 6/220
MRÁZOVÁ, Michaela:
TLib 2024: Poklady slovenskej kultúry a ich prezentácia doma a v zahraničí, 10/364
NIVNICKÁ, Libuše:
Dveře ke spolupráci otevřeny aneb Z lejster do života, 7–8/260

OTAVOVÁ, Marie:
Bibliotheca academica 2023 věnovaná problematice open science, 3/109 • Vydavatelství v knihovnách univerzit, 7–8/265
PETRÝDESOVÁ, Dana:
Tančit v knihovně? Jedině v Liberci!, 5/176
PONIKLOVÁ, Lenka:
Pozvánka na Slavnosti Rettigových v Rychnově nad Kněžnou, 5/173
SEHNALOVÁ, Michaela:
OKna v Písku, 6/221
ŠELIGOVÁ, Kamila:
Literární festival Kniha v lázni 2024, 9/328
ŠERHAKLOVÁ, Jana:
Hračkobraní, 6/219
VOJÁČKOVÁ, Radka – PETRÝDESOVÁ, Dana:
Na festivalu v Liberci příběhy ožívají již dvacet let, 3/106

WACHTLOVÁ, Alena:
Seminář Co venkovské knihovny umějí a mohou v Dolních Chabrech, 12/423
ŽÁČKOVÁ, Vlasta:
Vyhlášení výsledků soutěže Jižní Morava čte, 10/368

UNIVERZITNÍ KNIHOVNY
STRADIOTOVÁ MRKVIČKOVÁ, Žaneta:
Jak vypadá proměna univerzitních knihoven?, 11/394

VÝROČÍ

KUBÍČEK, Tomáš:
Dvacet pět let Nadace knihoven, 11/411

VÝROČÍ KNIHOVNY

BOBEK, Petr:
Vypravěči dějin knihovny aneb 130. výročí v Havlíčkově Brodě, 10/347
KŘÍČEK, Václav:
Tři kulatá výročí liberecké knihovny, 9/311

VYUŽITÍ NOVÝCH TECHNOLOGIÍ

BROŽEK, Aleš:
Systém Kramerius v knihovnách ČR na konci roku 2023, 7–8/251
BURDOVÁ, Petra:
Bankovní identita v knihovnách aneb Nový standard digitálního přístupu k informacím, 12/462
HRDLIČKOVÁ, Markéta – HAŠKOVCOVÁ, Marie:
Webarchiv a vytěžování velkých dat, 4/123
KLÍVAROVÁ, Kateřina:
Geografie na *Knihovny.cz*, 9/305

SAVICKÝ, Petr:
Český pedagogický thesaurus – nové interaktivní zobrazení, 12/460
ŠEDÁ, Marie:
Elektronické půjčování v evropských knihovnách, 3/96
TOMÁŠEK, Pavel:
Blíží se konec podpory Microsoft Windows 10 a co to znamená, 9/303

VZDĚLÁVÁNÍ

LACINOVÁ, Lucie:
Malá technika – polytechnické vzdělávání pro nejmenší, 1/26 • Kdo nám staví dům? aneb Jak přiblížit technické profese dětem, 2/58 • Ekologická témata v polytechnickém vzdělávání, 4/140 • Stavíme mosty a věže s Malou technikou, 5/194 • Rozvoj inženýrského a logického myšlení dětí, 6/215 • Malá technika vzdělává novou generaci programátorů, 9/332
MAZÁČOVÁ, Pavlína:
Na cestě od autora ke čtenáři v knihovně (informační vzdělávání pro školáky od 3. do 5. ročníku základní školy), 1/28
PETRÝDESOVÁ, Dana:
Liberecká knihovna vzdělává učitele, 3/93
SEHNALOVÁ, Michaela – HUBATKOVÁ SELUCKÁ, Helena:
Druhý ročník Festivalu mediálního vzdělávání, 1/24

Z HISTORIE

BABKA, Lukáš:
Sto let pražské Slovanské knihovny, 1/14
BROŽEK, Aleš:
Před pětasedmdesáti lety, 1/17
KOZÁKOVÁ, Jana:
O vzácných tiscích Městské knihovny v Praze, 7–8/288

Z HISTORIE SKIP

ANTOŠOVÁ, Lenka – HOUŠKOVÁ, Zlata:
Klubu dětských knihoven je 30! 5. část, 6/216
BLAŽKOVÁ, Božena:
Klubu dětských knihoven je 30! 1. část, 2/61, 3. část, 4/128
HOUŠKOVÁ, Zlata:
Klubu dětských knihoven je 30! – 2. část, 3/103, 4. část, 5/185 • Třicet let s Klubem dětských knihoven SKIP, 10/344
ŠLESINGEROVÁ, Helena:
Klubu dětských knihoven je 30! 6. část, 7–8/256

Z KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY

PILLEROVÁ, Vladana:
Zajímavé knižní novinky, 1/35, 4/154, 6/237
PROCHÁZKOVÁ, Barbora:
Zajímavé knižní novinky, 9/338, 12/455

ZE SVĚTA

GIEBISCH, Roman:
1/39, 2/79, 3/119, 4/159, 5/199, 6/239, 7–8/297, 9/337, 10/379, 11/419, 12/467

ZE ZAHRANIČÍ

HÁJEK, Roman:
Bruselský Muntpunt: knihovna ve službách komunity, 2/68 • Živé místo pro všechny – německá Knihovna roku 2023 je v Düsseldorfu, 4/148
KOČIŠOVÁ, Pavlína – PAVČÍK, Filip:
Návštěva Finska v rámci programu Erasmus+, 12/441
MÁLKOVÁ, Lenka:
Island netradičně – očima knihovnice, 7–8/280
MATULOVÁ, Michaela:
Udržitelnost jako téma dánských knihoven, 10/353
NEHYBOVÁ, Eliška:
Estonské knihovny plné inspirace, 12/439
OTAVOVÁ, Marie:
Jak fungují knihovny v Dánsku a Německu?, 9/316
PAVLICOVÁ, Libuše:
Knihovna Muhammada bin Rašida v Dubaji, 6/225
PILLEROVÁ, Vladana:
Nová strategie IFLA zdůrazňuje spolupráci, partnerství a vzdělávání, 12/433
PROCHÁZKOVÁ, Barbora – PILLEROVÁ, Vladana:
E-kirjasto (E-knihovna) – nová služba finských knihoven, 10/356
PRUCKOVÁ, Lenka:
Na skok u protinozců, 12/435
ŠEDÁ, Marie:
Erasmus+, tentokrát Slovenská národní knihovna (zpráva ze studijní cesty na Slovensko), 12/437
ŠERHAKLOVÁ, Jana:
Knihovny ve Spojených arabských emirátech, 9/321

Periodika na území dnešní ČR

Venkov – ústřední deník agrární strany

KATEŘINA SPURNÁ | katerina.spurna@nm.cz

Významný deník *Venkov* byl ústředním médiem Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu, tzv. agrárníků. Jednalo se o první deník v rakousko-uherské monarchii určený primárně pro venkovské obyvatelstvo. Po *Národní politice* byl *Venkov* v meziválečném období druhým nejčtenějším deníkem v zemi. První číslo tohoto listu vyšlo 26. 3. 1906, po celý zbytek tohoto roku titul vycházel každý den, od roku následujícího denně kromě pondělí. Jeho odpovědným vydáním se stal v roce 1914 list *Večer*, který byl zaměřen především na pražské čtenáře; byl poněkud bulvárnějšího charakteru a vycházel až do roku 1941.

Ústřední redakci měl *Venkov* v Praze, oblastní redakce pak v Brně, Olomouci i jinde. Deník vydávaly Tiskařské a vydavatelské podniky Novina. Kromě výše zmíněného *Večera* patřily pod tento vydavatelský koncern ještě např. *Lidový deník*, v Brně titul *Svoboda* a v Olomouci *Selské listy*. Prvním šéfredaktorem *Venkova* byl politik a novinář, poslanec za agrární stranu Karel Jonáš (1865–1922), jenž dříve působil i v *Národní politice* a externě rovněž v *Národních listech*. Další významnou postavou *Venkova* byl prvorepublikový poslanec, rovněž za agrární stranu, Josef Vraný (1874–1937), který se na rozvoji listu podílel již od jeho založení, nejprve jako národohospodářský redaktor. Vraný působil také v dalším agrárnickém listu, a to ve *Večeru*. Za první světové války pracoval pro *Venkov*, ale i pro řadu jiných periodik literární kritik a novinář F. X. Šalda (1867–1937). Z dalších významných osobností redakce *Venkova* lze zmínit např. literárního historika a kritika Arne Nováka (1880–1939). Od roku 1937 pracoval ve *Venkovu* Vladimír Krychta-

Venkov, ročník I, č. 1, 29. 3. 1906.
Knihovna Národního muzea, odd. časopisů,
sign. Z 14 A 1
Foto: Knihovna Národního muzea

lek (1903–1947), jenž psal dříve pro časopis *Sport* a později byl rovněž zahraničním dopisovatelem *Lidových novin* v Moskvě a poté velmi krátce v Bělehradě. Od května 1939 byl šéfredaktorem *Večera* a od září 1944 *Venkova*. V letech 1942 až 1945 působil Krychtalek ve vedení Národního svazu novinářů, v důsledku čehož byl za kolaboraci s nacistickým Německem po druhé světové válce popraven. Poslední číslo *Venkova* vyšlo 5. 5. 1945.¹

Příště: staročeský deník *Národ*

¹ BEDNAŘÍK, Petr; Jan JIRÁK a Barbara KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2019 (ePub). KONČELÍK, Jakub; Pavel VEČERA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010.

Časopis moravského muzea – Acta Musei Moraviae

VERONIKA VALENTOVÁ | vvalentova@mzm.cz

Přímým předchůdcem periodika brněnského Moravského zemského muzea (někdejšího Františkova muzea) byl v letech 1895–1899 titul *Museum Francisceum Annales*. Od roku 1901 pak nesl název *Časopis Moravského muzea zemského – Zeitschrift des Mährischen Landesmuseums* a na růstu jeho kvality a významu měli na počátku století zásluhu první redaktoři jak české řady (F. J. Rypáček a F. Šujan), tak i řady německé (A. Rzehak, K. Schirmeisen a J. Matzura). Později se na postu redaktorů vystřídal další významné osobnosti, např. K. Absolon, J. Helfert či J. Jelínek. Mezi lety 1924 a 1936 byl pojmenován *Acta Musei Moraviensis*. Za protektorátu vycházel pod původním německým titulem a v roce 1946 došlo k obnovení vydávání pod názvem *Časopis zemského muzea v Brně – Acta Musei Moraviae*. Jako *Časopis moravského muzea – Acta Musei Moraviae* vychází od roku 1947, ačkoliv v literatuře a citacích je častější pouze latinská podoba názvu.

Dnes je základním periodickým tiskem Moravského zemského muzea. Sestává z několika řad: *Scientiae sociales* (vědy společenské), *Scientiae naturales* (vědy přírodní), které se ovšem od roku 1997 rozdělily na *Scientiae biologicae* (vědy biologické) a *Scientiae geologicae* (vědy geologické) a na tři oborově úzce zaměřená suplementa: *Folia numismatica*, *Folia ethnographica* a *Folia Mendeliana*. V současnosti jsou šéfredaktory jednotlivých řad a příloh Jiří Kolibáč (*Scientiae biologicae*), Eva Víšková (*Scientiae geologicae*), Martin Oliva (*Scientiae sociales*), Jana Poláková (*Folia ethnographica*), Jiří Seke-

rák (*Folia Mendeliana*) a Dagmar Kašparová (*Folia numismatica*).

Ve všech případech jde o vědecká recenzovaná periodika, do nichž přispívají kromě kurátorů z domovské instituce také odborníci z jiných organizací. Kromě samotných vědeckých studií lze v některých z čísel nalézt i doplňující sekce Zprávy, Materiály, Dokumenty, Recenze či Personalia. Ve čtyřicátých letech uveřejňoval časopis i Zprávy o činnosti oddělení. Některé řady publikují v současnosti příspěvky v angličtině, která nahradila dřívější němčinu (například *Folia Mendeliana* či *Scientiae biologicae*). Všechny vycházejí dvakrát ročně a jsou také doprovázeny barevnými přílohami.¹

¹ Při zpracování textu byly použity následující zdroje: BRODESSER, Slavomír; Jan BŘEČKA a Jiří MIKULKA. *K poznání a slávě země... Dějiny Moravského zemského muzea*. Brno: MZM, 2002. ISBN 80-7028-183-9; OLIVA, Martin. Sto let časopisu Moravského muzea. *Acta Musei Moraviae, Sci. Soc.* Roč. 86, 2001, s. 191–196; *Vědecké časopisy: Moravské zemské muzeum (mzm.cz)*

Zajímavé knižní novinky

Zajímavé tuzemské i zahraniční knižní novinky, které jsou dostupné v Knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR, v databázi knihovnické literatury KKL (<https://aleph.nkp.cz/cze/kkl>).

Připravila BARBORA POCHÁZKOVÁ | barbora.prochazkova@nkp.cz

VELICKÁ, Tomáš. *Archivnictví v meziválečném Československu (1918–1939): středoevropské kontexty – politika – profesionalizace*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Filozofická fakulta, 2023. 588 s. ISBN 978-80-7561-441-4

Monografie vycházející z autorovy habilitační práce zachycuje vývoj archivnictví v meziválečném Československu, konkrétně období 1918–1939. Nejedná se o organizačně-technicistní pojetí dějin archivnictví, ale především o představení vývoje oboru z hlediska nedostatečně známých aspektů archivnictví, které autor konfrontuje s dosavadními zjištěními. Zaměřuje se především na tři různé perspektivy. V prvé řadě bere ve výzkumu českých a československých archivních dějin v potaz mezinárodní kontext, především situaci v Německu a Polsku. Dále je pozornost upřena na politický a ideologický vývoj v českém prostředí a jeho vliv na rozvoj archivnictví a nakonec na téma profesionalizace a její stav v meziválečné době. Autor se věnuje archivní historiografii jako žánru, stavu československého a evropského archivnictví v letech 1918–1939, vztahu archivů a ideologie či politiky, nestátnímu archivnictví, především městským archivům, dále pak problematice archivního vzdělávání a nakonec socio-profesní analýze archivářů. Ač je téma české archivní historiografie známé, z mnoha důvodů je to stále pole z jiných úhlů pohledu neprobádané. Kniha ani tak nesleduje vývoj archivnictví z pohledu interdisciplinární teorie, ale spíše zkoumá vývoj archivnictví s důrazem na společenské, politické a ideologické souvislosti.

VÁVROVÁ, Petra et al. *Kvalita ovzduší v depozitářích Národní knihovny České republiky, aneb Prevence poškození knih: odborná monografie*. 1. vyd. Praha: Ústav chemických procesů AV ČR, 2023. 228 s. ISBN 978-80-86186-30-6

Knihovní fond jakožto písemné kulturní dědictví je cenná součást knihoven, archivů a dalších kulturních a pamětových institucí. Je proto potřeba ho chránit a dbát na zachování jeho dobrého fyzického stavu. Ochrana písemného dědictví víceméně patří mezi poslání Národní knihovny ČR (NK) a dalších knihoven v České republice. Tato nová odborná monografie se věnuje tématu opatření preventivní konzervace. Přináší konkrétní kroky k zajištění správné každodenní péče a k prevenci škod spojených s provozem a prací s fondem. Kniha je orientována zejména na kvalitu ovzduší v depozitářích NK, ale je určena všem správcům knihovních fondů. Publikace staví na výsledcích dlouhodobých měření, vývoji metod monitoringu klimatických parametrů, možnosti regulace a také na případových studiích zaměstnanců z Akademie věd ČR. Naleznete zde např. kapitulu o monitorování kvality vnitřního ovzduší, a to teploty, vlhkosti, prachu, plyných polutantů, biologických škůdců nebo jiné kontaminace. Dostupná je i historie monitorování klimatických podmínek v NK a přehled rizikových faktorů trvalého uchovávání knihovních materiálů. Nakonec jsou zmíněna opatření pro zlepšení kvality vnitřního ovzduší a již zmiňované případové studie. Pro lepší pochopení a orientaci je text doprovázen fotografiemi, které ilustrují zařízení či výsledky proběhlých studií.

O projektech pro lidi na malém městě

PAVLÍNA LENGHARTOVÁ | pavli2000@seznam.cz

Lucie Svobodníková získala ocenění Krajský MARK 2024 za Olomoucký kraj, byla nominována za aktivní podporu knihoven a knihovníků v malých obcích, za návrhy na zefektivnění práce knihovníků a realizaci komunitních projektů. Vystudovala knihovnictví se zaměřením na knihovny komunitního typu na Slezské univerzitě v Opavě. V knihovnictví pracuje od roku 2015, přičemž od roku 2020 je zaměstnána v Městské knihovně Lipník nad Bečvou v oddělení regionálních funkcí a zároveň je vedoucí knihovnických služeb.

Čím si vás získala konkrétně práce na regionálních funkcích, čím vás naplňuje?

Práce metodika je hodně rozmanitá a různorodá. My jako metodici musíme z knihovnické práce zvládat od každého trochu. A ta rozmanitost mě právě baví, každý den můžu dělat něco jiného. S kolegyněmi máme v regionu celkem dvaatřicet knihoven, já se starám přímo o třináct z nich. Poskytujeme kompletní regionální služby, práci s fondem, katalogizaci, revize, poradenství, vzdělávání, návštěvy v knihovnách. Tato práce mě naplňuje hlavně tím, že jsem pro knihovníky, pro starosty a zastupitele obcí takový poradce a průvodce naším knihovnickým světem. Mám v regionu samé skvělé knihovníky, dobře se mi s nimi spolupracuje a je samotná práce i knižky baví, takže je to opravdu radost!

Foto: archiv Lucie Svobodníkové

Co vás motivovalo věnovat se po studiu knihovnictví?

Když jsem se hlásila na školu, tak jsem tedy vůbec nevěděla, do čeho jdu, a tím studiem se mi otevřely nové dveře a nové možnosti. I po studiu jsem zjistila, že to bude určitě moje cesta, protože jsem trošku tušila, že nějaká komerční sféra asi nebude pro mě to právě ořechové. A pak, když jsem při studiu absolvovala nějaké další praxe ve vědeckých i městských knihovnách, mě to přesvědčilo, že půjdu správnou cestou.

Zároveň jste vedoucí knihovnických služeb, jak si organizujete práci? Můžete říci, jak vypadá váš běžný pracovní den?

Ono je těžké říct, jak vypadá můj pracovní den. Každý vypadá úplně jinak. Já si tu práci musím rozhodně dobře organizovat a plánovat, takže diář je můj velký kamarád. Nerada dělám něco na poslední chvíli. Každé ráno s kolegyněmi, když nám to pracovní povinnosti dovolí, začínáme kávou a takovým malým posezením nebo poradou, kde si řekneme, co nás ten den čeká, co nás trápí, kdo má co na srdci. Pak se každá

vydáme na své místo, já si zkontroluju maily a diář, co mám zapsáno a co mě ten den čeká. A opravdu můžu říct, že práci si musím dělit v podstatě denně na dvě poloviny – regionální funkce a vedení knihovnických služeb. Konkrétně v tyto dny chystám rozvoz a cirkulaci knih po malých obecních knihovnách. Takže knihy nakupuji, zpracovávám, tvořím knižní soubory a veškerou dokumentaci. V regionu máme teď novou knihovnu, řešíme zaškolení a spuštění nového knihovnického systému. Jako vedoucí nyní připravuju kulturní a vzdělávací program na příští rok. Připravujeme pro čtenáře novou službu výpůjčky e-knih a zapojení do služby „Díla nedostupná na trhu“. Chystáme se na *Týden knihoven*, takže se s kolegyněmi podílím na přípravě, propagaci a organizaci akcí. Dnes jsme dělaly tiskové zprávy, plakátky atd. Jsme malá městská knihovna na menším městě a já mám velké štěstí na kolegyně, bez kterých by to takhle určitě nemohlo fungovat.

Organizujete také komunitní projekty. Můžete prozradit, které typy takových projektů (či ty konkrétní) se u vás setkávají s největším úspěchem a proč myslíte, že jsou pro komunitu atraktivní?

Z našich projektů jsem vybrala tři, na kterých se nejvíce podílím a které jsou vlastně takovým mým počinem. Na prvním místě bych zmínila „Rostlinkovnu“, což je úspěšný zahrádkářský projekt, který mě inspiroval a vyrostl ze známého projektu „Semínkovny“. Díky Nadaci Via máme na dvorku knihovny krásný velký regál, kde si naši návštěvníci můžou vyměňovat venkovní i pokojové rostliny, v sezoně sazeničky, zeleninové přísady. Je to projekt, který nám roste pod rukama úplně sám a žije trochu svým životem. My se samozřejmě o ty rostlinky staráme, zaléváme je. Projekt funguje celý rok, v zimě je slabší sezona a rostlinky jsou schované před mrazem ve vnitřních prostorách. Návštěvníkům chystám plakáty se zahrádkářskými tipy a zahrádknické kalendárium.

Další projekt, který mě těší a má pro mě velký smysl, je technická poradna. Poradna je pro všechny, nejen pro seniory. Zájemci si domluví termín, přijdou do knihovny a mohou si nechat poradit s mobilem, notebookem, zaměřujeme se na úplně běžné věci. Nejsem ajťák, nikdy jsem

Momentka z projektu „Technická poradna“

Foto: Pavlína Papežová

se tomu nějak nevěnovala, ale jsou to věci, které mi jsou blízké a pro nás, pro mladší generaci, úplně automatické, ale třeba pro starší lidi to může být problém. Řešíme stahování aplikací a jejich využívání, využívání internetu, nastavení nového chytrého telefonu, převádění telefonních čísel atd. Já jsem se pro tuhle formu poradny rozhodla proto, že nemám moc čas připravit celý vzdělávací program či kurz, takže se zaměřuji na cílenou pomoc, na osobní setkání. Hlavně senioři si velice chválí osobní kontakt jeden na jednoho, nebojí se na cokoli zeptat. Když byli na nějakém kurzu, tak se před ostatními styděli doptat na nějaké věci, připadali si, že to nevědí jenom oni. S jednou paní jsme třeba probíraly jeden počítačový kurz, kterým nějak prošla, ale byly tam věci, kterým nerozuměla, tak jsme to spolu znova probraly. Ale službu využívají i lidé ve středním věku. Jiné paní jsem třeba pomáhala vytvořit letáky v Canvě. Tento projekt nám jede druhým rokem a takových osobních setkání jsme udělali už asi patnáct a myslím si, že všichni byli spokojeni.

Ještě bych zmínila akci, která nám dělá velkou radost, a to jsou sousedská setkání v knihovně. Je to pěkný komunitní projekt, kdy se sejdeme na dvorku knihovny, samozřejmě nejen s našimi sousedy, ale s kýmkoliv z města. Každý přinese nějaké drobné občerstvení, hraje živá hudba. Pokaždé se nám podařilo sehnat příjemný sponzorský dar od místních pivovarů. Zatím jsme udělali taková setkání dvě a plánujeme další. Každý projekt je však úplně jiný, má jiný formát a je to zase něco jiného, než co se běžně děje u nás na malém městě. Lidé jsou spokojení a líbí se jim to. ■

Vánoce v literatuře

MILAN VALDEN | milan.valden@nkp.cz

Vánoce v mnoha různých podobách jsou vděčným námětem i pro autory beletrie. Ať už se jejich příběhy točí kolem Vánoc celé nebo v knihách najdeme jen nějakou důležitou vánoční scénu, ať už jsou to příběhy vtipné, veselé, dojemné, romantické, tragické, tragikomické či dokonce detektivní nebo strašidelné a samozřejmě i pohádkové, skýtá toto období na konci roku mnoho námětů. Vždyť Vánoce, to nejsou jen dárky, vánoční stromek, cukroví, štedrovečerní večeře, ale především setkání – setkání rodin a přátel. A taková setkání v sobě vždy mohou mít nějaký příběh... Přinášíme malý výběr knih s vánoční tematikou.

Vánoce pro malé i velké

Jedním z nejznámějších příběhů s vánoční tematikou je *Vánoční koleda* **Charlese Dickense**, která i u nás vyšla mnohokrát. Klasická povídka vystihuje autorovu víru v lidskou laskavost a dobrotu. Hrdinou je nemilosrdný lichvář, o jehož nápravu se přičiní tři laskaví duchové, kteří mu o vánočním večeru předvedou nelichotivé obrazy z jeho minulosti, přítomnosti a budoucnosti.

Ve Vánočním večírku *Pipi Dlouhé punčochy* od **Astrid Lindgrenové** pořádá Pipi rozloučení s Vánocemi a všechny děti srdečně zve; smrk je krásně nazdobený a hned vedle stojí domeček ze sněhu, uvnitř už je spousta dětí, dortů a zábavy. Ale venku ještě někdo čeká...

Vánoční klasikou v mnoha zemích se staly také *Vánoce jednoho kluka z Walesu* velšského básníka **Dylana Thomase**; čtenáři malí i velcí se mohou ponořit do vánoční atmosféry plné naducaného sněhu, sladkých dobrot a také dáreků, méně či více praktických a méně či více chtěných.

Populární autor knih pro děti a mládež **Matt Haig** se Vánocům věnuje hned v několika knihách: *Holka, která zachránila Vánoce* (je Štědrý den, ale malé komínici Amélii Darreckové není ani trochu do skoku, trčí zavřená ve sklepení ro-

botárny pana Plazila a pomalu ztrácí naději, že jí Otec Vánoce splní přání a vysvobodí ji...), *Otec Vánoce a já* (vyrůstá mezi samými elfy není vždycky úplná pohoda, zvlášť když jste člověk; a to má malá Amélie Darrecková ty nejlepší adoptivní rodiče, jaké si mohla přát: samotného Otce Vánoce a jeho manželku, usměvavou Mary...), *Kluk jménem Vánoce* (příběh o kouzelném bělovlasém vousatém muži, který na Vánoce nosí dětem dárky; koho by napadlo, že i on kdysi dávno býval malý chlapec?).

Malá vánoční povídka **Ludvíka Aškenazyho** je křehkým příběhem balancujícím na hranici snu a skutečnosti; odehrává se v zasněžené Praze o Vánocích roku „jázuževím kterého“ a vypráví o chlapci a městě, o bloudění a setkávání, o rošťáctví, fantazii a dobrosrdečnosti.

Kouzelný kalendář **Josteina Gaardera** s podtitulem *Podivuhodné putování do Betléma* je příběh pro malé i velké čtenáře o dobrodružném putování ze současnosti do Betléma přelomu letopočtu, kde se právě narodil Ježíš. Stejný autor napsal také knížku *Jako v zrcadle, jen v hádance* o těžce nemocné dívce, již se zjeví anděl, který si s ní povídá, hraje, poslouchá ji, ptá se na život lidí na zemi, bere ji ven na sánky a lyže, když v noci rodiče spí – a dívka si pomalu uvědomuje, že její smrt je na téhle zemi nevyhnutelná...

V knížce *O kocourovi, který přišel na Vánoce* popisuje **Cleveland Amory** své soužití s bílým kocourem, kterého si přinesl domů na Štědrý den poté, co ho našel v ulicích Manhattanu. Po počátečních peripetiích se kocour a jeho pán stanou životními partnery a nerozlučnými přáteli.

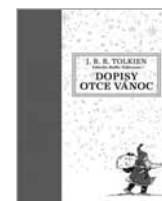
Karl May napsal méně známý román *Vánoce*, který zobrazuje Old Shatterhanda jako hluboce věřícího muže a neustále združňuje význam víry v životě člověka.

Vánoce na mnoho způsobů

Dojemnou vánoční scénu najdeme v *Tajuplném ostrově* **Julese Verna**, naopak vtipnou, jak jinak, v *Deníku Bridget Jonesové* od **Helen Fieldingové**. Široce rozvrstvený psychologický román amerického spisovatele **Jonathana Franzena** *Rozhrěšení* s tématem rozpadu rodiny směřuje také k Vánocům: pětasedmdesátiletá žena se úporně snaží nepřipouštět si fatálnost změn, které do dosavadního života vnáší mužova choroba, před sebou i před dětmi chce zachovat zdání, že vše je jako dřív, a její jedinou touhou je prožít společné Vánoce v rodinném domě se všemi svými dětmi; k tomu vynaloží během roku nesmírné úsilí...

Ústředním tématem románu *Vánoční oratorium* švédského spisovatele **Görana Tunströma** je lidská samota a touha se z této samoty vymanit.

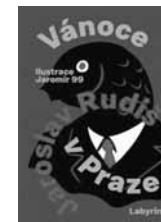
J. R. R. Tolkien psal vánoční dopisy svým dětem od roku 1920 do roku 1943. V roli Otce Vánoc jim každoročně sděloval, že dostal jejich dopisy se seznamem vánočních přání, a vyprávěl o událostech na severním pólu; o vánočních příbězích, o svých pomocnících, o vítězných bojích se skřety. Tolkienovy texty najdeme v knize *Dopisy Otce Vánoc*.

Ve vyprávění *Svátky krásné hvězdy* o Vánocích pražské rodiny v Jizerských horách připomíná **František Kožík** původní smysl těchto svátků i tradice a obyčeje s nimi spjaté.

Čtyři náhodní přátelé putují nočním městem a čekají na zázrak. Daleko od přeplněných vánočních trhů a konzumního šílenství se ode-

hrává kontemplativní příběh, kde melancholické okamžiky střídají vtipné dialogy a mluví se nejen o lásce, literatuře a pivu, ale i o kaprech, kterým z očí koukají zemřelí obyvatelé města. *Vánoce v Praze* **Jaroslava Rudiše** s ilustracemi **Jaromíra 99** jsou poctou nejen české metropoli a její historii, ale zejména lidem, kteří se někdy v životě cítí úplně sami.

Vánoce jinak

Vánoce trochu jinak najdeme v povídce **Williama S. Burroughse** *Feťákovy Vánoce* z povídkové sbírky *Interzóna*; povídka byla v roce 1993 adaptována do krátkého animovaného filmu. Danny the Carwiper je feťák, je Štědrý den a zrovna ho pustili z vězení. Danny nelení a začne se snažit sehnat si dávku, což se mu po mnoha peripetiích povede. Ale ani v klidu na pronajatém pokoji ještě nemá vyhráno...

Vánoční čas, kdy temnota uchvacuje největší část dne a srdce všech smrtelníků prostupuje zvláštní směs veselí i neklidného očekávání, je dobou jako stvořenou pro vyprávění tajuplných a strašidelných příběhů. Ano, Vánoce mohou být i strašidelné či hororové, jak dokládá antologie *Šťastné a hrůzostrašné: Anglické vánoční horory*, která představuje šestici strašidelných vánočních povídek od známých i méně známých britských autorů druhé poloviny 19. a počátku 20. století v čele s **Algernonem Blackwoodem** a **Charlotte Riddellovou**. Navazuje na ni soubor *Šťastné a hrůzostrašnější: Druhá antologie štedrovečerních hororů*, která přináší sedm povídek ze stejného období (mj. **Edward Frederic Benson** a **Edith Nesbitová**).

V čase předvánočním na samotě v beskydských horách se odehrává *Advent* **Jarmily Glazarové**, baladický příběh manželské tragédie.

Vánoce romantické

Co by byly vánoční svátky bez lásky a romantiky! A takových knih vznikla přehršel. Třeba román *Hrad ve Skotsku* **Julie**

Caplinové – hrdinka Izzy zdědí chátrající hrad, který musí do Vánoc proměnit v kouzelný hotel. Nebo *Vánoční vyznání* od **Karen Swan**, v němž se své manželství snaží zachránit Natasha a Rob a vydají se na dovolenou na Maledivy. Nebo *Každopádně láska* autorky **R. J. Scott** s queer tematikou: Najmout si na Vánoce falešného partnera – co by se tak mohlo pokazit? Blíží se Vánoce a Derek potřebuje dočasné krytí na večírky, kterých se musí zúčastnit, a taky aby mu rodiče dali pokoj. A tak na scénu vstupuje Luke... Vánoční období hraje důležitou roli i v románech **Jenny Colganové** *Vánoce s vůní čerstvého chleba* a *Vánoce v knihkupectví*.

Vánoce detektivní

Zločiny si čas nevybírají, a tak se dějí i o Vánocích. Svě o tom ví i Hercule Poirot v detektivce **Agathy Christie** *Vánoce Hercula Poirota*. Milio-

nář, panovačný a bezcitný Si-meon Lee, pozve své potomky, aby strávili vánoční svátky v jeho společnosti. V brilantně vykreslené atmosféře podezřavosti a vzájemné nevěřivosti dojde k vraždě. A Hercule Poirot bude tentokrát potřebovat veškerý svůj um, aby neslýchanému zločinu přišel na kloub... Vánoce se objevují i v souboru *Vánoční vražda a jiné povídky* **P. D. Jamesové**.

Ada Moncriefová píše lehké a zábavné detektivky z meziválečné Anglie a z prostředí anglické šlechty a vyšší společnosti; u nás vyšly knihy *Sváteční vražda* (vánoční svátky a hosté na šlechtickém sídle...) a *Vražda v Královském divadle* (prostředí divadelního souboru, který nacvičuje vánoční představení...).

Vánoce si lze zpříjemnit i četbou knížek s tematikou tohoto času na konci roku, a jak je vidět, je z čeho vybírat!

Využití nových technologií

Český pedagogický tezaurus – nové interaktivní zobrazení

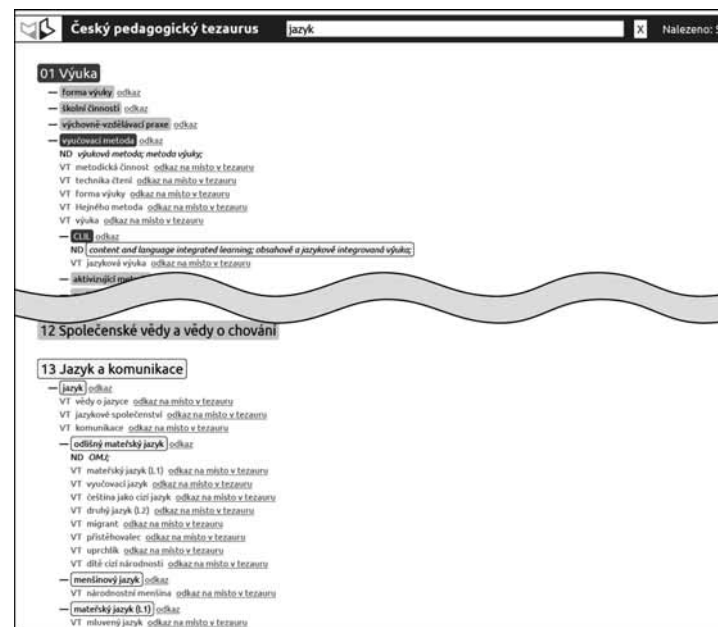
PETR SAVICKÝ | Savicky@npmk.cz

Pedagogická knihovna J. A. Komenského dlouhodobě vytváří Český pedagogický tezaurus, systematický slovník pedagogických termínů a pojmů z příbuzných oblastí. Letos se dočkal nového interaktivního zobrazení.

Český pedagogický tezaurus (dále ČPT) vznikl na základě evropského pedagogického tezauru TESE z projektu *EURYDICE* a v devadesátých letech nahradil předcházející pedagogický tezaurus jako hlavní popisný nástroj užívaný v Pedagogické knihovně J. A. Komenského (součást Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského). Specifické zaměření knihovny vyžaduje využití vlastního slovníku, který může rychle reflektovat vývoj terminologie v ob-

lasti pedagogiky a potřeby katalogizace. TESE se přestal aktualizovat v roce 2009. Poslední český překlad, na kterém se podílela dlouholetá pracovníce knihovny Marcela Petrovičová, vyšel v roce 2007. Knihovna tak udržuje nejen aktuálnost slovníku, ale i přehledný přístup k němu.

ČPT je, obdobně jako předmětová hesla národních autorit, hierarchicky organizovaný slovník. S národními autoritami sdílí také obdobnou technickou realizaci v MARC 21. Pro uživatele je

Nové zobrazení Českého pedagogického tezauru umožňuje vyhledávat ve stromové struktuře slovníku; uživatel tak nejen nalezne termíny užívané v popisu, ale vidí i jejich vztahy a odkazy na další související místa v tezauru

Typickým příkladem tohoto vyhledávání je otázka jazyka. Ve výchově a výuce jazyk vystupuje v celé řadě rolí: dítě má nějaký mateřský jazyk (případně je bilingvní), jazyky jsou předmětem výchovy (a to jak jazyk „vlastní“, tak cizí), školská legislativa určuje

podstatné vědět, kde se termín ve struktuře nachází a jaké výrazy jsou v jeho bezprostředním okolí. S tím souvisela i potřeba zjednodušit zobrazení této struktury a vyhledávání v ní.

Nové systematické (či stromové) zobrazení uživateli umožňuje několik strategií pro vyhledání deskriptorů k jeho tématu. Uživatel může vyjít od jedné z 36 kategorií, technicky nazývaných mikrotezaurusy, tedy procházet stromovou strukturu. Příkladem je oblast řízení školství. V systematickém zobrazení mohou „rozbalit“ mikrotezaurus *03 Teorie, principy a politika výchovy a vzdělávání*, čímž se dostanu k deskriptoru *školská politika*. Pod ním vidím například deskriptory *délka studia* nebo *reforma* (pod ním pak *návrh reformy*). Takto se mohu dostat k pojmům, které souvisejí s mým tématem. Ve struktuře se zobrazují také odkazy viz též, které vedou na jiná místa v tezauru, a s tím i jiné související oblasti ve školství. V našem příkladě s délkou studia souvisí *kurikulum*, s reformami ve školství *školská legislativa*.

Zatímco první strategii bylo možné aplikovat i v dřívějších zobrazeních ČPT, systematické zobrazení dosud neumožňovalo vyhledávat. Pro uživatele nemusí být zřejmé, kde se pojem ve struktuře nachází, nebo přesněji, kde všude nalezne související termíny.

je mnohé náležitosti, existují metody výuky zaměřené na jazyk (např. CLIL), jazyková škola je typ vzdělávacího zařízení atd.

Pokud budu vyhledávat výraz jazyk, dostanu 58 výsledků. Program rozbalí odpovídající části struktury ČPT a barevně zvýrazní odpovídající termíny, a to jak deskriptory, tak nedeskriptory (povětšinou synonyma nebo koncepčně blízké termíny katalogizované spolu). Díky „stromovému“ zobrazení vidím související pojmy, ať už jsou nadřazené, na stejné úrovni, nebo podřazené. Vidím tak např. *ústní projev*, *kommunikační výchovu* nebo to, že *jazyková bariéra* úzce souvisí s *přístupností vzdělávání*.

Chci věřit, že nové systematické zobrazení ČPT usnadní nejen našim uživatelům orientaci ve fondech knihovny, ale bude také přínosné pro jiné knihovny, které se setkávají se čtenáři z řad učitelů, vychovatelů nebo rodičů. ČPT však, myslím, docení především badatelé v oblasti pedagogiky, historie vzdělávání a příbuzných oborů a studenti pedagogických oborů. Fondy knihovny umožňují unikátní náhled do české (a nejenom české) pedagogiky a ČPT je bránou k těmto zdrojům, nástrojem, který propojuje jinak těžko dohledatelné dokumenty.

Tezaurus naleznete na:
<https://npmk.cz/tezaurus>.

Bankovní identita v knihovnách aneb Nový standard digitálního přístupu k informacím

PETRA BURDOVÁ | petra.burdova@nkp.cz

České knihovny se dnes nacházejí v bodě zlomu a procházejí zásadní transformací, kterou pohání moderní technologie a zvyšující se požadavky veřejnosti na pohodlný přístup ke kulturním a vzdělávacím službám. Vedle klasických výpůjčních služeb se v posledních letech do popředí dostává digitalizace knihoven, tím se stávají klíčovými centry digitální infrastruktury, jejímž cílem je přiblížit knihovní služby uživatelům nejen ve fyzických pobočkách, ale také prostřednictvím online přístupu k fondům a informačním zdrojům.

Jednou z klíčových inovací, která přináší změnu do tohoto tradičního odvětví a tento posun podporuje, je zavedení bankovní identity neboli BankID – technologického nástroje, který umožňuje rychlou, bezpečnou a snadnou identifikaci uživatelů a otevírá nové možnosti pro interakci s knihovnami. Díky rychlému vývoji technologií a digitalizaci mohou svým uživatelům poskytovat pohodlný a moderní přístup k informacím.

Co je BankID a proč je pro knihovny důležitá

Bankovní identita, známá pod zkratkou BankID, představuje moderní prostředek digitální autentizace a identifikace, který uživatelům umožňuje bezpečné a rychlé přihlašování do různých online systémů. Tento digitální autentizační systém vzešel z potřeby zefektivnit a zpřístupnit online služby široké veřejnosti. BankID funguje jako most mezi bankovními systémy a veřejnými či soukromými institucemi, které potřebují bezpečně a jednoduše ověřit identitu svých uživatelů. Od roku 2021 mají české banky díky legislativním změnám možnost poskytovat bankovní identitu jako službu pro různé organizace, včetně státních institucí a knihoven. Uživatelé s účtem u podporovaných bank mohou BankID využívat nejen k přihlašování na portály veřejné správy, ale také k přístupu ke vzdělávacím a kulturním

službám, a to vše bez nutnosti fyzického dokládání totožnosti, což v praxi znamená, že už není nutné vytvářet další účty nebo zapamatovávat si nové přihlašovací údaje.

Integrace bankovní identity do knihovního systému přináší knihovnám řadu výhod. Z pohledu uživatele jde o přístupový nástroj, který výrazně zjednodušuje proces registrace a přihlašování. Uživatelé mohou během několika minut online ověřit svou totožnost, vyplnit potřebné údaje a zaplatit registrační poplatek, aniž by museli navštívit knihovnu osobně. Tento přístup usnadňuje a urychluje přístup k digitálním fondům, jako jsou e-knihy, elektronické databáze nebo digitální archiválie, což je zvláště užitečné pro studenty, vědce či veřejnost, která preferuje online formu výpůjček.

Výhody a výzvy BankID pro knihovny a jejich uživatele

Integrace bankovní identity znamená posun směrem k vyšší efektivitě, bezpečnosti a uživatelskému komfortu. Tento systém přináší výhody nejen čtenářům, ale také knihovnám, které mohou s jeho pomocí optimalizovat své procesy a snížit administrativní zátěž.

• Jednodušší registrace a přístup

Díky BankID se proces registrace zjednodušil na pouhé online vyplnění formuláře a ověření pro-

střednictvím bankovních údajů. Knihovny tím šetří čas, který dříve musely věnovat ručnímu zpracování přihlášek a ověřování totožnosti uživatelů. Zároveň to znamená, že více lidí, včetně těch, kteří žijí mimo velká města, má snadný přístup ke knihovním fondům, aniž by museli vážit cestu do knihovny osobně.

• Bezpečnost na vysoké úrovni

Bezpečnost a ochrana osobních údajů jsou pro knihovny i jejich uživatele prioritou. Bankovní instituce dodržují přísné bezpečnostní standardy, což zajišťuje, že data uživatelů jsou pečlivě chráněna a šifrována. Knihovny tak mohou těžit z bezpečnostních opatření bankovního sektoru a nabídnout svým uživatelům služby, kde je riziko úniku dat minimální.

• Nižší provozní náklady a efektivnější využití zdrojů

Snížení administrativní zátěže díky bankovní identitě znamená také menší nároky na knihovní personál. Méně času je potřeba na zpracování přihlášek, kontrolu dokladů či manuální vkládání dat do systému. Knihovny mohou tyto zdroje věnovat jiným aktivitám, jako je například rozvoj a aktualizace knihovního fondu, podpora vzdělávacích programů či organizace komunitních akcí. Systém BankID také podporuje environmentálně šetrnější přístup snížením spotřeby papíru a fyzické dokumentace, čímž podporuje ekologické cíle knihoven.

• Širší možnosti přístupu ke službám knihovny

Registrace pomocí BankID umožňuje snadnější přístup k různým službám knihovny, včetně online výpůjček e-knih, přístupu k odborným databázím nebo sledování novinek. Tento pohodlný přístup může přilákat nové uživatele, kteří preferují digitální služby, a podpořit tak jejich zájem o digitální služby knihoven a zvýšit návštěvnost knihovních webových portálů.

• Výzvy spojené s bankovní identitou

Ačkoli bankovní identita přináší mnohé výhody, její zavedení do knihovních systémů se neobejde bez určitých výzev. Jedním z hlavních problémů jsou náklady na zavedení této technologie. Menší knihovny, které nemají dostatečné finanční zázemí, mohou mít problém s pokrytím těchto nákladů a je nutností vyžadovat finanční podporu od státu nebo místní samosprávy.

Další výzvou je omezená dostupnost služby pro uživatele, kteří nemají bankovní účet u bank

poskytující BankID. Přístup k digitálním službám knihovny prostřednictvím BankID je zatím vyhrazen jen pro ty, kteří jsou klienty podporovaných bank.

Příklady z praxe: Národní knihovna ČR a výhled do budoucna

NK je příkladem instituce, která úspěšně integrovala bankovní identitu do svého systému a otevřela tím dveře novým možnostem pro své uživatele. Využití BankID zde umožňuje plně online registraci, kdy čtenáři mohou provést registraci z pohodlí domova bez nutnosti osobní návštěvy. Knihovna tímto krokem ukazuje směr, kterým by se mohly ubírat i další knihovny po celé České republice.

Zavedení BankID však není pouze jednorázovou změnou, ale odráží celkový trend k digitalizaci knihoven a inovativnímu přístupu ke službám. Bankovní identita se postupně stává standardem v české veřejné správě a knihovny jakožto klíčové vzdělávací instituce se k tomuto trendu připojují. Díky zmíněné technologii mají knihovny možnost lépe se přizpůsobit novým požadavkům uživatelů a zajistit jim plnohodnotný přístup k informačním zdrojům.

Budoucnost knihoven v éře digitalizace a technologického pokroku

Bankovní identita je pro knihovny více než jen nástrojem pro online registraci – představuje zásadní krok směrem k modernizaci a zvyšování uživatelského komfortu. S rozvojem technologií a narůstajícím využíváním internetu je pravděpodobné, že knihovny budou i nadále investovat do digitálních inovací. Do budoucna mohou knihovny rozšířit své digitální služby o personalizovanější přístup ke katalogům, přístup k audio-knihám, digitálním archivům a dalším vzdělávacím materiálům.

Integrace BankID tak vytváří základ pro budoucí vývoj a podporuje roli knihoven jako moderních a otevřených institucí. Bankovní identita má potenciál stát se standardem pro všechny české knihovny a vytvořit model, který by mohl inspirovat i zahraniční knihovny. Tímto způsobem se knihovny posouvají k tomu, aby nadále sloužily jako kulturní a vzdělávací centra v digitálním věku a nabídlily uživatelům bezpečné, rychlé a efektivní služby na úrovni, kterou moderní doba vyžaduje. ■

Obecní knihovna Măslovíce

VLADIMÍRA SÝKOROVÁ | ou@maslovice.cz

Măslovická obecní knihovna má poměrně dlouhou a rozmanitou historii. V rámci obce se stěhovala celkem čtyřikrát. O založení veřejné knihovny v Măslovicích se zasloužil doktor Julius Grégr, mladočeský politik a vydavatel Národních listů, který si nechal postavit v obci své letní sídlo a v roce 1894 daroval obci velký soubor knih. Obecní zastupitelstvo mu poděkovalo dopisem tohoto znění: *Přijměte nejvřelejší díky jménem představenstva obce Măslovské a občanů Măslovských za Váš šlechetný dar ku vzdělání našemu, za krásnou knihovnu, kterou jste věnoval obci naší. Přejeme Vám, by Vás Bůh na dlouhá léta při zdraví zachoval ku zvelebení obce naší. Od představenstva obce Măslovské 24. prosince 1894 František Hlas starosta, Josef Srbek, Antonín Doležal, Josef Kasalický, Jan Rohan, Josef Bělka, Čeněk Lidický.*

Julius Grégr svým knižním darem vytvořil základy knihovny
Foto: Archiv OÚ Măslovíce

knihovniců (pana Převorovského a paní Vodákové) ale značně rozšířila nabídku knih a získala mnoho věrných čtenářů.

Několik knížek z původního souboru Grégrem věnovaného obci se zachovalo do dnešních dnů. Patří mezi ně např. román Karolíny Světlé *Poslední paní Hlohovská*, cestopisné črty Vítězslava Háška a Puchmajerovy básně. Z dětské literatury se zachovala malá knížečka hádanek z roku 1855 pod názvem *Agrionie aneb 100 ořechů rozlousknutí pro mládež českou* a z naučné literatury titul dnes poněkud kuriózní *Dobrá rada a útěcha v dobách cholery*.

Až do padesátých let minulého století se knihy půjčovaly na obecním úřadě. Poté se knihovna stěhovala do blízkého domu, kde se říkalo Na Babě, a sousedila s prádelnou a mandlem.

V roce 1966 se uvolnilo místo v čísle popisném tři a knihovna získala nový prostor. Opět sousedila s mandlem a s chátrajícími prostory v zadní části domu. Díky dlouholetému působení dvou

V polovině devadesátých let vznikl nápad vybudovat v obci muzeum másla. I když název obce od másla jako potraviny nepochází, byl to počín, který malou obec „proslavil“. Za tímto účelem nechal obecní úřad celou budovu zrekonstruovat a knihovna získala nového „sousedu“ – expozici o historii výroby másla v domácím prostředí. V době rekonstrukce v roce 1997 jsem již byla tři roky knihovnicí, a aby čtenáři nepřišli o radost ze čtení, přenesla jsem část knih k nám domů a půjčovala „z obývacího“.

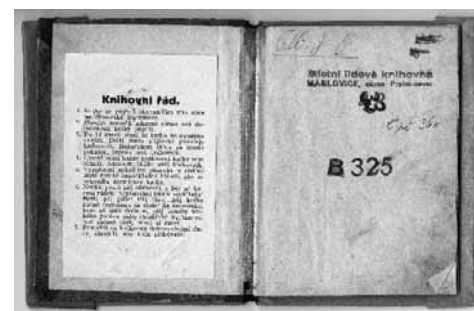
Po stavebních úpravách v budově obecního úřadu vznikl v roce 2001 nový prostor, jehož všechny stěny zaplnily regály s knihami a stále zůstalo dost místa pro veřejné schůze zastupitelstva, vítání občanů či menší kulturní akce. Knihovna tedy ponechala více prostoru muzeu a opět se přesunula na obecní úřad.

V. Sýkorová získala letos ocenění Kramerius 2024
Foto: Karel Pazderka

Zatím poslední stěhování knihovny (a doufáme, že na dlouhou dobu) bylo v loňském roce do nově zrekonstruované budovy komunitního centra. Architekti (studio Bod architekti) ponechali v přízemí velká okna (původně to byly výkladní skříně obchodu), takže knihovna má dostatek přirozeného světla. Okna jsou i na druhé straně, a to do uzavřeného dvora, do kterého se dá přímo z knihovny vejít. Prostor je bezbariérový. Regály jsou opět po všech stranách knihovny, jsou vytvořené truhlářem na míru až do stropu. Žádný regál nezasahuje do prostoru, což není úplně pro knihovnu typické, ale prostor knihovny se využívá pro setkávání seniorů, pořádání přednášek, seminářů, hraní stolních her apod. V prostoru jsou umístěny tři dubové stoly se židlemi. Na dvou stolech jsou vystaveny knižní novinky, aby je čtenáři měli hned „na očích“.

V současné době máme v knihovním fondu 6000 svazků. Půjčujeme také periodika na téma zahrady, bydlení, tvoření a časopisy pro děti. Pravidelně dochází do knihovny i zpravodaje

Starý knihovní řád măslovické knihovny
Foto: archiv OÚ Măslovíce

Pohled na budovu knihovny z boku
Foto: Tomáš Slavík

z okolních obcí. Od počátku mého působení v knihovně jsem spolupracovala s městskou knihovnou v Říčanech a posledních pár let s pověřenou knihovnou města Mladá Boleslav. Pracovnice obou knihoven byly a jsou vždy velmi ochotné pomoci, máme od nich k dispozici výpůjční soubory knih, čímž obohacujeme nabídku našim čtenářům, kterých máme čtyřicet čtyři. Někteří chodí velmi pravidelně, někteří jen sporadicky, ale vždy se snažím vyhovět jejich přáním a myslím na ně při výběru nových knih. Vycházím vstříc i studentům, pro které zajišťuji knihy z jejich „povinné četby“.

Již několik let je v rozpočtu obce vyčleněno na provoz knihovny a nákup knih sedmdesát tisíc korun. V letošním roce jsme získali dotaci na nový automatizovaný systém a dovybavení knihovny prvky, které ji zútulní a ocení je především dětská čtenáři. Těším se, až opět uspořádáme Noc s Andersenem, která děti velmi baví. Po letní přestávce opět zveme zájemce na cestopisné přednášky, uspořádáme turnaj v pexesu a budeme si hlavně povídat o knihách.

Budova komunitního centra, ve kterém nyní knihovna sídlí, je multifunkční, a troufám si tvrdit, i krásnou budovou. Poskytuje prostor pro mnoho dalších aktivit. S knihovnou sousedí herna pro stolní tenis a stolní fotbal, v patře je krásný sál, vhodný např. pro cvičení jógy, je tam prostor pro tvořivé dílny dospělých i dětí a ta nejmenší „mrňata“ tam mají i svou hernu.

Malá středočeská obec s třemi sty devadesáti třemi obyvateli má krásné prostory pro vzdělávání a využití volného času svých občanů.

Dny AI: ponořte se do budoucnosti technologií v Moravskoslezské vědecké knihovně. Online. *Mladá fronta Dnes*. 2024, s. 11. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp>. [cit. 2024-10-24]

Informace o akci *Dny AI* (artificial intelligence), která se konala ve dnech 14.–23. 10. v celé České republice. V článku je pozvánka na tuto akci konkrétně z Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě, kde se na toto téma konalo pět přednášek.

„Do vesnické knihovny se chodí i jen si popovídat.“ Online. *Mladá fronta Dnes*. 2024, s. 14. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp>. [cit. 2024-10-24]

Příspěvek představuje šest dobrovolných knihovnic, které získaly titul „Středočeský Kramerius“: Tereza Kolaříková (knihovna v Podlesí na Příbramsku), Vladimíra Sýkorová (Máslovice v okrese Praha-východ), Veronika Stejskalová (městys Netvořice na Benešovsku), Jitka Lísková a Pavlína Křivánková (Veltrusy), Michaela Hobzová (knihovna v Chotusicích na Kutnohorsku). Cena byla udělena potřinácté. Jednotlivé knihovnice pracují v knihovně ve svém volném čase. Popisují svoji knihovnu a akce, které v ní pořádají, a čemu se věnují. Současně byla udělena cena pro knihovníky do 35 let, a to Středočeský MARK, Jaroslavě Tiché (Středočeská vědecká knihovna).

ŠMUDLOVÁ, Barbora. Podzim v knihovnách, ten je sebevzdělávání. Online. *Mladá fronta Dnes*. 2024, s. 12. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp>. [cit. 2024-10-24]

Autorka článku vykresluje celou řadu vzdělávacích akcí určených pro seniory v Karlovarském kraji. Jedná se o Univerzitu třetího věku (virtuální i fyzickou), Trénink paměti, Univerzitu volného času, Kávu a kvíz, Technickou poradnu aj. Tyto aktivity se uskutečňují například v Městské knihovně Chodov, Městské knihovně Sokolov, Krajské knihovně Karlovy Vary, Městské knihovně Ostrov a dalších.

HLAVÍN, Eva. „Knihovna není jen o knihách, ale především o lidech,“ říká nová ředitelka milevské knihovny. Online. *Milevský zpravodaj*. 2024, č. 10, s. 4–5. Dostupné z: chrome-extension://efaidnbmnmmnibpccajpcggleclfindmkaj/https://www.milevskem.cz/zpravodaj/zpravodaj_2024_10.pdf. [cit. 2024-10-24]

Rozhovor s novou ředitelkou Městské knihovny v Milevsku Evou Hlavín na téma důvodů k přihlášení se do výběrového řízení, počtu čtenářů milevské knihovny, pořádaných akcí, dětských čtenářů a práce s nimi, regionálních funkcí, otevření nového knihkupectví atd. Eva Hlavín také zhodnotila práci své předchůdkyně, na kterou by chtěla navázat. V rozhovoru též zaznívá vize do budoucnosti.

CIBULKOVÁ, Petra. DOBRO. ČTENÍ v sociálních službách, aneb Když příběhy táhnou. Online. *Sociální služby*. 2024, č. 10, s. 24. ISSN 1803-7348. Dostupné také z: <http://www.socialnisluzby.eu>. [cit. 2024-10-24]

Reportáž o probíhajícímu projektu *DOBRO. ČTENÍ v sociálních službách*. Projekt byl připraven ve spolupráci s nakladatelstvím KNIHY DOBROVSKÝ a Asociací sociálních služeb. Díky projektu získaly některé pobytové sociální služby knihovnu nejen s knihami – beletrií pro klienty a odbornou literaturou pro zaměstnance, ale i s křížovkami a společenskými hrami. Hlavní iniciátorkou projektu je Petra Dobrovská. Otevření knihovny v prvních třech zařízeních bylo spojeno se speciálním kulturním programem.

REDAKCE. Moderní knihovny lákají na technologie i zajímavé prostředí. Online. *Premium Guide*. 2024, č. 9, s. 40. Dostupné také z: <https://premium-guide.cz/>. [cit. 2024-10-24]

V článku jsou popsány knihovny, které byly postaveny či zrekonstruovány v nedávné době na území České republiky. Současně upozorňuje na putovní výstavu (re)VIZE knihoven 21. století. Moderní knihovny se stávají mimo svých tradičních služeb i kulturními a společenskými centry. To vše je doloženo na příkladu Krajské knihovny Vysočina, knihovny v Hrádku nad Nisou a ve Veselí nad Moravou.

Analýzám prezentace a vyhledávání hudebních partitur se věnuje Katedra informačních věd na státní univerzitě v brazilském Sao Paulu. S rozvojem informačních a komunikačních technologií musí informační věda držet krok s technologickým pokrokem a přizpůsobit se novým postupům zacházení s informacemi, jejich organizací a vyhledávání v digitálním prostředí. Digitální prostředí vyžaduje kompatibilní technologické zdroje. Digitální úložiště umožňují přístup k informacím a interoperabilitě napříč informačními zdroji. Úložiště jsou digitální prostředí, která jsou obvykle vyvinuta pro ukládání dokumentů, jako jsou hudební partitury, zatímco institucionální úložiště mají vazby na instituce, jako jsou společnosti, nevládní organizace a univerzity. Informace obsažené v hudební partituře jsou prezentovány v detailech její struktury, mohou odhalit proces a okamžik jejího vzniku, noty, tóninu a texty. Tato sada prvků odhaluje, jak jsou důležité pro provedení hudebníkem, a také pro získání znalostí k provedení procesu indexování. Indexování se skládá z dílčích procesů, které identifikují obsah hudební partitury. Cílem je prezentovat dokumenty v analogové a digitální podobě tematicky. Specifické jsou tím, že obsahují symboly – noty, klíče, tonalitu a text (název, datum, jméno skladatele a textaře), čímž se z nich stává textový i vizuální dokument. Větší péči je potřeba věnovat indexování. (*IFLA Journal* – Volume 50, Number 2, June, 2024, s. 408–415)

Absolvování stáže v neziskové organizaci jako součást studia informační vědy je i v Německu spíše neobvyklé. Studentka Lisa Sommerová z Hannoverské univerzity zaměřila svoji bakalářskou práci na udržitelnost v akademických knihovnách. Získala stáž u neziskové organizace NGB, která se věnuje udržitelnosti. Lisa vedle práce pro NGB chtěla také získat další zkušenosti od obdobných organizací a zkoumat, jaké jsou závazky knihoven k Agendě 2030, jaká konkrétní opatření knihovny dělají pro udržitelný rozvoj, jaké jsou charakteristiky zelených knihoven. NGB nabízí již od roku 2018 podporu knihovnám a vzdělávacím organizacím při realizaci cílů OSN v Agendě 2030. Podporuje zřizování stálých pracovních skupin pro udržitelnou

činnost v knihovnách a poskytuje aktuální informace o zelených knihovnách, pořádá pro ně školení a workshopy na příslušná témata. Ukázalo se, že pro NGB byla Lisa šťastnou akvizicí; pracovala velmi strukturovaně a věnovala se řadě témat. Výsledky její práce byly pro NGB cenné. S Lisou připravili workshop, Lisa dále organizovala další stáže v berlínských knihovnách na téma udržitelnosti. Další část stáže ji zavedla do Městské knihovny Pankow a přímo do projektu veřejného zájmu v oblasti udržitelnosti v Pankowě. Stážistka dále ve spolupráci s NGM připravila pro knihovny putovní výstavu „Jak mohou knihovny fungovat udržitelně?“ (*BuB Forum Bibliothek und Information – Jahrgang 76, Nr. 6, 2024, s. 293–295*)

Slovenská Knihovna Spolku svatého Vojtěcha má dnes již 37 knihovních fondů. Některé fondy obsahují více než 9000 svazků, jiné mají jen několik desítek exemplářů. Jsou velmi různorodé. Nejrozsáhlejší fond představuje teologická literatura, nejmenším jsou vydání Spolku svatého Vojtěcha v Maďarsku. Primární knihovní fond tvoří vydání samotného Spolku svatého Vojtěcha. Mimořádnou hodnotu má fond historických tisků ze 16. a 17. století a Knihovna Antona Bernoláka. Pro paměť města Trnavy, ve které Spolek svatého Vojtěcha působí od založení (1870), mají významnou hodnotu „trnavíka“ a Knihovna Hadriána Radvániho. Knihovní fond mapuje historii spolku od prvních vydaných publikací v roce 1872 až po současnost. Mezi nejvýznamnější vydání patří *Svatovojtěšská bible*, jednotný katolický zpěvník a dlouholetě vydávaný kalendář *Poutník svatovojtěšský*. Spolek vydával poučné, zábavné, náboženské a modlitební knihy, zpěvníky, školní učebnice i periodika a vždy se snažil reflektovat aktuální potřeby své doby. Do poloviny 90. let 20. století vydal více než 33 miliónů knih. V současnosti produkuje spolek i e-knihy a audioknihy. K dnešnímu dni má tento knihovní fond už více než 8100 položek a neustále se rozšiřuje. Bibliografie spolkových vydání byla zpracovaná do roku 1994. Fond „Tisky 16. a 17. století“ vznikl jako samostatný fond koncem 80. let 20. století. Celkově má tento fond 192 knihovních signatur. (*Knižnica – ročník 23, číslo 2, 2024, s. 104–106*)

Před 240 lety, **4. 1. 1785**, se narodil německý filolog, právník a spisovatel **Jacob Grimm** († 1863), spoluautor slavných pohádek (s bratrem Wilhelmem).

Před 60 lety, **4. 1. 1965**, zemřel anglický spisovatel amerického původu **T. S. Eliot** (* 1888), nositel Nobelovy ceny za literaturu (1948), autor básní (*Pustina, Popelčín stěda, Dutí lidé, Čtyři kvartety* aj.), mnoha esejů (české výbory *O básnictví a básnících a Křesťan – kritik – básník*) a básnických dramát (např. *Vražda v katedrále*). Podle jeho knížky *Praktická příručka o kočkách* vznikl slavný muzikál *Kočky (Cats)* A. L. Webbera.

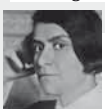
Před 100 lety, **7. 1. 1925**, se narodil britský prozaik, humorista a přírodovědec **Gerald Durrell** († 30. 1. 1995), autor mnoha autobiografických a humoristických próz známých i u nás, např. *O mé rodině a jiné zvířetě, Ptáci, zvířata a moji příbuzní, Zahradá bohů, Piknik a jiné pohromy, Šeptající země, Zoo na zámku* aj. Byl též významným popularizátorem ochrany přírody. Před 100 lety, **14. 1. 1925**, se narodil japonský spisovatel **Jukio Mišima** († 1970), autor románů *Zlatý pavilon, Zpověď masky, Zakázané barvy, Život na prodej* aj. Hrál se u nás i jeho hra *Markýza de Sade*. Proslavil se i svou smrtí: veřejně spáchal rituální sebevraždu seppuku po vzoru samurajů na protest proti tomu, jak se vyvíjí japonská společnost.

Před 120 lety, **17. 1. 1905**, se narodil český básník, publicista a překladatel **Jan Zahradníček** († 1960), vrcholný představitel katolické poezie, autor sbírek a skladeb *Návrat, Jeřáby, Svatý Václav, Stará země, La Saletta, Rouška Verončina, Znamení moci, Čtyři léta, Dům Strach* aj. Po únorovém převratu byl nejprve vyloučen ze Svazu spisovatelů a posléze odsouzen ve vykonstruovaném procesu k 13 letům vězení. Dlouhodobé a kruté věznění a rodinná tragédie vedly ke zhoršení jeho už tak trvale špatného zdraví, krátce po propuštění zemřel.

Před 100 lety, **18. 1. 1925**, se narodil francouzský filozof, teoretik umění a esejista **Gilles Deleuze** († 1995); v češtině vyšly mj. jeho knihy *Film 1/ Obraz-pohyb, Film 2/ Obraz-čas, Foucault, Logika smyslu, Nietzsche a filosofie,*

Proust a znaky, Tisíc plošin (spoluautor Félix Guattari), *Záhryb: Leibniz a baroko, Bergsonismus* aj. Před 20 lety, **21. 1. 2005**, zemřel významný nizozemský spisovatel **Theun de Vries** (* 1907), autor románů *Anna Caspariová, Dívka s rudými vlasy, Haydnova hlava, Křest ohněm, Pan mezi lidmi, Rembrandt, Skřeti z podsvětí, Vincent v Haagu, Ženojed* aj.

Před 80 lety, **22. 1. 1945**, zemřela německá básnířka, prozaička a dramatička **Else Lasker-Schülerová** (* 1869); v češtině vyšly výbory z básní *Klavírtura srdce, Moje záznaky a Můj modrý klavír*.

Před 90 lety, **23. 1. 1935**, se narodil anglický romanopisec **James Gordon Farrell** († 1979), který se proslavil romány *Nepokoje* a *Obléhání Krišnapuru*.

Před 60 lety, **24. 1. 1965**, zemřel britský politik, státník, historik a spisovatel **Winston Churchill** (* 1874), premiér Velké Británie v letech 1940 až 1945 a 1951–1955, nositel Nobelovy ceny za literaturu (1953), autor monumentálního díla *Druhá světová válka* (6 svazků).

Před 90 lety, **28. 1. 1935**, se narodil britský spisovatel **David Lodge**, autor oblíbených humoristických univerzitních románů *Hostující profesori* a *Svět je malý*.

Před 165 lety, **29. 1. 1860**, se narodil ruský prozaik a dramatik **Anton Pavlovič Čechov** († 1904), jehož pětice nesmrtelných divadelních her *Ivanov, Racek, Strýček Váňa, Tři sestry* a *Višňový sad* patří k nejhranější světové klasice; mistrovské povídky (mj. *Dáma s psičkem* či *Pavilon č. 6*) u nás vyšly v mnoha různých výborech, mj. *Povídky, Tiché diagnózy, O lásce, Anna na krku a jiné povídky, Člověk ve futrálu, Doktorské povídky, Hořké humoresky, Krásné slečny nejsou, Melancholický dekameron, Okamžiky* či *Rozmarné historky*. Soubor povídek vyšel v šesti svazcích v rámci spisů.

Před 240 lety, **31. 1. 1785**, se narodila **Magdaléna Dobromila Rettigová** († 1845), česká obrozenecká prozaička a autorka kuchařských knih; její *Domácí kuchařka* či *Malá domácí kuchařka* vyšly v mnoha vydáních a objevují se dodnes; z prozaických jmenujme např. *Kvítko májové, Arnošt a Bělínka, Narcisky* či *Mařenčin košíček* nebo naučnou knížku *Mladá hospodyňka v domácnosti*.

Portréty archiv autora

Obecní knihovna Máslovice

s. 464–465

← Od roku 2023 sídlí knihovna v komunitním centru obce

Foto: Tomáš Slavík

↓ Vladimíra Sýkorová, starostka obce a od roku 1994 zároveň vedoucí místní knihovny

Foto: Karel Pazderka

← ↑ Pohled do všestranně využívaného interiéru knihovny

Foto: Tomáš Slavík

↑ Noc s Andersenem patří u dětí k nejoblíbenějším akcím knihovny

Foto: archiv OÚ Máslovice

↑ Momentka z „cestovatelské“ přednášky

Foto: archiv OÚ Máslovice

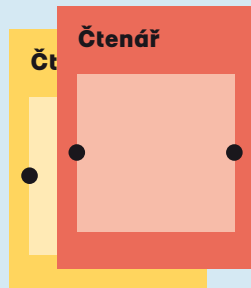
Sídlo knihovny od roku 1966 až do poloviny 90. let, dnes muzeum másla →

Foto: Tomáš Slavík

Čtenář v novém kabátě

Doba se mění a my s ní. Na leden 2025 chystáme několik novinek, které podpoří fungování Čtenáře jako moderní informační platformy českého knihovnictví.

Tištěný dvouměsíčník

- upravená periodicita, abychom mohli přinášet kvalitnější obsah a články, které jdou více do hloubky
- nadčasové, podstatné odborné a inspirativní informace
- více stran = více článků
- větší formát a plnobarevný tisk, abychom věrně pokryli pestrobarevný svět knihoven
- nová grafická podoba

Nový web

- nový publikační prostor pro aktuality z oboru a z vašich knihoven
- inspirativní obsah nad rámec tištěné verze dostupný zdarma
- nové multimediální formáty (fotogalerie, videa)
- prostor pro advokaci knihoven

Krásné vánoční svátky, mnoho zdraví a úspěšný nový rok 2025
při četbě nové podoby časopisu vám přejí

redakce časopisu Čtenář
a jeho vydavatel Středočeská knihovna v Kladně

